

BANKA

BANKACILIK YÜKSEK ve İNCE BİR SANATTIR

ÜÇ AYLIK MESLEK DERGİSİ

T. BANKACILAR CEMİYETİNİN YAYIN ORGANLIĞINI YAPAR

YIL : IX

Temmuz - Eylül 1958

Sayı : 35

P R O G R A M

E K O N O M İ

BANKACILIĞI İLGİLENDİREN EKONOMİK KONULAR

B A N K A C I L I K

BANKACILIK SİYASETİ — BANKA MUAMELELERİ VE İŞLETME
TEKNİĞİ — BANKALARIN TEŞKİLATI — BANKACILIK HUKUKU

AMELİ BANKACILIK BİLGİLERİ ve
TERİMLERİ

Türkiye'de ve Dünya'da

BANKACILIĞI İLGİLENDİREN HABERLER

ANKET—BİBLİYOGRAFYA

— BANKALAR KANUNU SAYISI —

GİRİŞ : Bankalarda Devlet müdahalesi ve tarihi seyri — Bankalarda tanzim ve mürakabeye tabi tutulan mevzular — Yeni Bankalar Kanununun başlıca hükümleri
Bankalar Kanunu — Esbabı mucibesi — Muvakkat encümen mazbatası

1958 İKRAMIYE PLÂNI

2 1/2
milyon

APARTMAN DAİRELERİ
BAHÇELİ EVLER
PARA İKRAMIYELERİ

● 2.5 Milyon İnanın yarısı, yani 1.250.000 İnanın Apartman Dairesi ile Ev İkramiyesi ve geri kalan 1.250.000 İnanın para olarak dağıtılacaktır.

● 2.5 Milyon İnanın tamamı İkramiye olup, KREDİ yani BORÇ değildir.

Her 100 İnanın 1 kar'a emanatı

TÜRKİYE

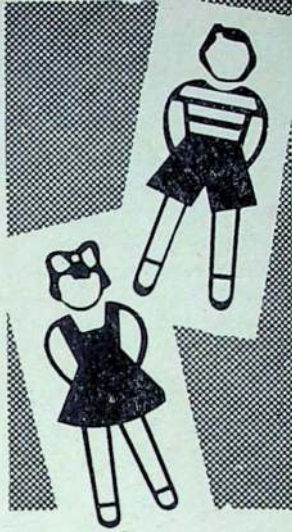

BANKASI

FAAL 4-395

paranızın...
istikbalinizin
emniyeti

Bu hem sizin hem memleketin menfaatidir.

Çocuğunuz

henüz okulda iken

**ÖMÜR BOYUNCA
BİR İRAT**

sahibi olabilir

*

Şimdiden kendisine

**TÜRK TİCARET
BANKASI**nda

bir

**İKRAMİYELİ GRUP
MEVDUATI HESABI**
açtırınız

**Bütün gişelerimiz
EMRİNİZDEDİR**

Banka hizmetlerinden faydalanmayı ödemelerinizde
çek kullanmayı adet ediniz.

BANKA

ÜÇ AYLIK MESLEK DERGİSİ

Tesisi : 26/3/1948

Müessisleri : Hikmet KEYMAN - İshak TURNAOĞLU - Mesut ERDA

Sahipleri : Hikmet KEYMAN , İshak TURNAOĞLU

Neşriyatı Fiilen İdare Eden : Hikmet KEYMAN

Kapak : Hikmet KEYMAN

Neşriyat başlıca gazetelerde ilân olunur.

Sayısı 200, yıllığı 800 Kuruştur.

Muhabere Adresi : Posta Kutusu (11) Ankara

Her türlü malûmat için Telefon : 32773

B a n k a H e s a p l a r ı

T. C. Ziraat Bankası

T. İş Bankası

T. Yapı ve Kredi Bankası

T. Ticaret Bankası

Merkez Md. Ankara

Ankara Merkez Md.

Yenişehir Şubesi Ankara

Ankara Şubesi

328/4898

4525

764

1775

İDARE VE YAZI YERİ : Tuna Cad. Adakale Sok. No. 21 Yenişehir - Ankara.

YAZI İŞLERİ : Derginin çalışma ve yazı programını ilgilendiren ve başka dergilerde çıkmamış olan yazılar kabul edilir. Dergimize gönderilen yazılar derç edilsin edilmese iade edilmez. Mesleki eserlerden bir adet gönderildiği takdirde kontradüsü yapılır.

İLÂN İŞLERİ : Bütün Bankaların ve müesseselerin ilân işleri yapılır.

MÜRACAAT : Yazı, abone ve ilân işleri için Dergi Müdürlüğüne (P. K. 11 Ankara) adresiyle müracaat edilmelidir.

Bütün muhaberatın posta kutusu adresi ile yapılması, abone paralarının banka havaletleri ile gönderilmesi, adres ve ilân değişikliklerinin vaktinde bildirilmesi rica olunur.

Türkiye Bankacılar Cemiyetinin yayın organlığını yapar. P.K. 315 Ankara

BANKA DERGİSİ'NE

ABONE OLUNUZ!..

«BANKA» Dergisi Bankaların, Bankacıların ve Bankacılığı öğrenmek isteyen memurların ve öğrencilerin, Banka müşterilerinin ve Bankayla alakalı herkesin ve her münevverin kütaphında bulunacak ve dalma müracaat edebileceği, mesleki müşküllerini çözebileceği eserdir.

İLÂN VERİNİZ!..

«BANKA» Dergisi Bankaların, Sigorta ortaklarının, ticaret evlerinin, Bankalara ait türlü büro levazımı, demirbaşlar ve maddeleri satan bütün kurumların ve ilmi ve mesleki yayınların en elverişli ve esası ilân ve reklâm yeridir.

Bu hem sizin hem memleketin menfaatidir.

BANKA

Yıl: IX

Temmuz - Eylül

Sayı: 35

Yeni Bankalar Kanunu Çıktı

1929 senesinde o zamanın bankacılık ve iktisadî durum ve şartlarına göre tanzim kılınmış olan 2999 sayılı mülga Bankalar Kanununun; geçen zaman ve değişen iktisadî şartlar muvacehesinde, tamamen eskimiş ve bu haliyle gelişen memleket ekonomisi, ticaret ve bankacılığının yarattığı ihtiyaçları karşılamaya yetersiz bir hale geldiğinin anlaşılması üzerine, birkaç senedenberi gerek bu ihtiyaçları cevaplayacak, gerek günümüzün banka-cılık düşüncelerini nefsinde toplayacak yeni bir Bankalar Kanununun tanzimi ha-zırlıklarına başlanmış olduğunu biliyoruz.

Bu sahadaki uzun çalışmalarından sonra 1929 tarih ve 2999 sayılı Bankalar Kanunu yerine kaim olmak üzere 7129 sayılı yeni Bankalar Kanunu çıkmış ve meriyete girmiş bulunmaktadır.

Yabancı memleketler mevzuat ve tatbikatı ve memleketimizin ekonomik ve sosyal şartları gözönünde bulundurularak hazırlanan; geniş ve şümüllü muhteva-sıyla bir çok yeni ve yapıcı hükümler getiren; memleket ekonomisi, ticaret ve bankacılığının bugünkü ihtiyaçlarını karşılayacak ve hususıyla bankacılık siyasetimize, millî ekonomimizin gerçek ve icaplarına uygun bir çalışma imkânı bahşedecek olan yeni Bankalar Kanununun memleketimiz için hayırlı ve başarılı neticeler vereceğini ümit ve temenni eylemekteyiz.

Mesleğimizin mühim bir mevzuatı olan Bankalar Kanununun cilt ve sahi-falarında yer almasını düşünen BANKA, bu sayısını Bankalar Kanunu nüshası olarak çıkarmıştır. Ayrıca, esbabı mucibe ve muvakkat encümen mazbatasıyla birlikte neşir olunan kanun metnine; devletin bankalara müdahalesiyle tarihi seyri-ni ve bankalarda tanzim ve mürakabeye tâbi tutulan mevzuları ve yeni Bankalar Kanununun başlıca hükümlerini belirterek Türk kanununun vazının prensiplerini ihtiva eyleyen bir giriş ilâve edilmiştir.

Bu yayını kendisine meslekî bir vazife sayan Dergimiz; kanunun hazırlan-masında değerli hizmetleri geçenleri bueser ve hizmetlerinden dolayı tebrik eder ve yeni Bankalar Kanununun memleketimiz ve mesleğimiz için hayırlı neticeler vermesini dileriz.

BANKA

BANKALAR KANUNU

Bankalarda devlet müdahalesi ve tarihî seyri — Bankalarda tanzim ve mütrakabeye tabi tutulan mevzular — Yeni Bankalar Kanununun başlıca hükümleri
Bankalar Kanunu — Esbabı muclbesi — Muvakkat encümen mazbatası

G İ R İ Ş

I. BANKALARDA DEVLET MÜDAHALESİ VE TARİHİ SEYRİ :

Her memleketin iktisadî yapısında para ve kredi gibi iki mühim manivelayı sevk ve idare eyleyen ve bu suretle memleket iktisadiyatında mühim bir mevki ve fonksiyonu olan ve böylece âdeta bir âme hizmeti gören bankalar, modern iktisadî hayatta pek mühim bir mevki kazanmışlardır.

Bankalar yukarıda belirtilen iktisadî mevki ve ehemmiyetlerine rağmen uzun müddet herhangi bir ticaret şubesi gibi telâkki olunarak serbest bırakılmışlardır. Ondokuzuncu asrın ortalarından itibaren, ihraç bankalarının kuruluş ve idareleri tanzim ve kontrol edildiği halde, hususi sermayelerle teşekkül etmiş müesseselere müdahale edilmemekteydi. Kredi muamelelerinin de iktisadî faaliyetlerde olduğu gibi tabii kanunlara göre kendiliğinden işliyen mekanizma sayesinde cereyan edeceği ve binaenaleyh devletin müdahale etmemesi lâzım geleceği bir prensip olarak kabul edilmişti.

Fakat bu serbestliğin bir çok memlekette kötü ve zararlı neticeler doğurmasıyla geçen fena tecrübeler ve nihayet devletlerin umumî iktisat siyasetlerinde bankacılık politikasının da yer alması ve bankaların millî ekonomiye uygun telâkki edilen bir yolda yürümelerinin istihdaf

olunması, devletleri bankacılığa müdahale eylemeğe sevk ve mecbur eylemiştir.

Devletin bankacılığa müdahalesi, esas itibariyle bankalarda toplanan millî servet ve sermayenin korunması ve kredilerin emniyetiyle beraber, millî ekonominin icap ve şartlarına göre tanzim ve kontrolü gibi sebeplerden neşet eylemiş olup bu müdahale, devletin bankacılıkla alâkalı kanunlar tedvin eylemesi ve bizzat bankacılık yapması suretiyle tatbikat bulmuştur.

Modern bankacılığın bir nevi mübadele vasıtası ve iştirak gücü yaratması da bu müdahaleyi gerektiren sebeplerden biridir.

Ekonomik dalgalanmalarda para ve kredi işlerinin büyük tesiri olduğundan banka faaliyetinin muayyen esaslara bağlanarak tanzim ve kontrolü iktiza eylemiştir.

Devletin bankacılığa müdahalesinin daha ileri bir şekil ve sistemi de, bankacılık faaliyetinin devletleştirilmesidir. Devletleştirme ya bütün bankacılık faaliyetinin devlet kanalıyla yapılması şeklinde olur ya hususi bankacılığa paralel bir şekilde devletin bankacılıkla iştirak etmesi şeklinde tezahür eyer ya da muayyen esaslar dairesinde mevduat bankacılığı kısmen veya tamamen devletleştirilir. Merkez Bankalarına gelince, hemen her devlet bunu devletleştirmiş bulunmaktadır.

Devlet müdahalesinin ne şekilde ve nisbette olacağı fikri ve tatbikatı her memlekette hâkim olan içtimaî ve iktisadî siyasete ve memleketlerin bünye ve hususiyetlerine göre değişmektedir. Liberal iktisat rejimlerinde ve bankacılık prensiplerine uygun olarak ihtiyatla hareket edilen memleketlerde, devletin müdahalesi daha mülayimdir; diğer memleketlerde ise daha sıkı ve fiilidir.

8

Kanun vâzilerinin bankacılığa müdahalesi, kadim bankacılık tarihine nazaran yakın zamanlarda vukubulmuştur. Bir çok garp memleketlerinde bankaları tanzim ve mürakabe temayülü, ondokuzuncu asır boyunca yeni bir bankacılık anlayışının meydana gelmesiyle vücut bulmuş ve bu asrın liberal temayüllerine rağmen ilerliyebilmiştir.

Ticari bankalar için isdar edilen ilk kanun 1886 tarihli İsveç Kanunudur. Ondokuzuncu asrın sonlarında patlak veren bir kaç büyük banka iflâsı, kanun vazilerini bu konuda daha hassas harekete sevk etmiş ve bu meyanda Rusya, Japonya, Avusturalya ve Güney Afrika kanun vâzileri bankacılığı tanzim zımında kifayetsiz ve natamam olmakla beraber, bazı hükümler koymuşlardır. Sair memleketlerde ise, bu hususta tam bir serbestilik cari olmuştur. Sözün kısası yirminci asrın başlarında dahi, bankacılık umumî hükümlerle tanzim edilmiş serbest bir meslek olarak yaşamıştır. Bilhassa 1914 - 1918 harbini takip eyleyen senelerdeki iktisadî buhranlar ve zorluklar, bankaların bir kat daha devlet mürakabesine girmesine sebep olmuştur. Birinci Cihan Harbinden sonra 1919 - 1923 arası bazı memleketler ve bu arada Norveç, Danimarka, İspanya, Brezilya, Kolombiya, Meksika, Şili daha sonra Almanya ve Japonya, bankacılık sahasında bazı yeni kaideler koymuşlar veya konulmuş kaideleri tamamlamak istemişlerdir. Bu hükümler, eski kanunlara nazaran bir terakki arz etmekle beraber, yine de eksik ve kifayetsiz bulunmaktaydı. Kanun vazilerinin bankacılığı tanzim işini ciddi olarak ele almaları 1929 - 1931 dünya buhranı ile başlamıştır. Dünya iktisadiya-

tını vahim bir şekilde sarın bu buhranda bankalar pek müşkil bir duruma düştüler. Devletlerin yardımlarını talep etmek zorunda kaldılar. Bazı memleketlerde devlet bankaları kurtarmak için parayı feda etti; bazı memleketlerde ise, parayı kurtarmak uğrunda bankalar feda olundu. Fakat, muhakkak olan bir şey varsa, bundan böyle kanun vazileri, her türlü te-reddüdü bir tarafa bırakarak bankaları sıkı sıkıya tanzim ve mürakabeye tevessül ettiler. İkinci Cihan Harbinden sonra ise, bu tanzim hareket ve ameliyesi daha da şümullendi; öyle ki, bugün bankacılık hemen her memlekette sıkı kayıtlar altına alınmış bulunmaktadır.

Memleketimizde de aynı cereyana tesadüf olunmaktadır. Bidayette kredi daha doğrusu karz muameleleriyle alâkalı olarak 22 Mart 1303 tarihli Mürabaha Nizamnamesi tedvin olunmuştur. Banka muameleleriyle ilgili hükümler ise, Osmanlı Bankası imtiyaz fermanı ile Ziraat Bankası ve Emniyet Sandığı nizamnamelerinde yer almış bulunuyordu.

Cumhuriyet devrinde başlayan millî bankacılığımız da, başlangıçta alelâde teşebbüsler gibi umumî hükümlere göre kurulur ve nizamnamelerine göre istedikleri şekilde faaliyette bulunurlardı. Ve bankalar hudutsuz olarak mevduat kabul eder ve kaynaklarını serbestçe kullanırlardı. Fakat millî bankacılığımızın tuttuğu inkişaf seyri üzerine bankacılık sahasındaki kodifikasyona 1933 yılında çıkan 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunu ile başlanmıştır. Bu kanunda bankaların mevduat kabul etmek için haiz olmaları lâzım gelen şartlarla, mudilerin haklarını koruyan bazı hükümler tesbit olunmuştu. Ancak, bu haliyle banka işletmeciliğinin ihtiyaç ve meselelerini karşılayacak bir mevzuat olmaktan da uzaktı. Zira mevduatın yanında diğer bankacılık muamelelerinin de bir küll halinde ele alınması lâzım geliyordu. Bu durumda, Türk Kanun Vazisinin hususî bir Bankalar Kanununa lüzum ve ihtiyaç olduğunu deriş eylemesi üzerine, bizde de ilk Bankalar Kanunu (2999) 1936 yılında tedvin olundu. Bu kanunla yukarıda bahsi geçen Mevduatı Koruma Kanunu da

kaldırılmış ve bankacılık faaliyeti banka iktisadı ve işletmeciliği prensiplerine göre müstakil bir kanuna bağlanmıştı.

Yeni kanunun mevzuları bankaların dahili teşkilâtı, kredi muameleleri ve karlılıklar, muhtemel risk karşılığı, üç aylık hesap vaziyeti ve bilanço, yeminli mürakipler, mesuliyet ve ceza bölümlerini ihtiva ediyordu. Yeni Bankalar Kanunu Mevduatı Koruma Kanununa nazaran daha ileri bir merhaleyi ifade ediyor ve o zaman için memleketin ve mesleğin ihtiyacını karşılıyordu. Fakat, aradan uzun zaman geçmesi, İkinci Cihan Harbinden sonra bankacılık sahasında değişen fikriyat ve memleket ekonomisi, ticaret ve maliyesiyle bankacılığında vukua gelen geniş ve şumullü inkişaf karşısında, yirmi seneyi mütevaciz bir müddettenberi meriyette bulunan Bankalar Kanunu bankacılık nazariyat ve prensipleri ve memleket ekonomisinin vasıl olduğu yeni merhale müvacehesinde kifayetsiz bir hale gelmiş; mühim tadil ve ilâveler yapmak; mevduatın korunmasını ve banka kredilerinin tanzimini istihdaf eyleyen yeni hükümler vazetmek lüzum ve zarureti hasıl olmuştur.

Türk Kanun Vazii tarafından yabancı memleketler mevzuat ve tatbikatı ve memleketimizin sosyal ve ekonomik şartları gözönünde bulundurularak hazırlanan yeni Bankalar Kanunu kuruluş, teşkilât ve organlar, mevduata ait hükümler, umumî disponiblite, kanuni karşılık ve ihtiyatlar, kredi muameleleri, işletme ve iştirakler, hesap hülâsası bilanço ve cezai hükümler olmak üzere, mevzu itibarıyla daha geniş ve şumullü bir muhtevaya sahip bulunmaktadır. Bu hüviyetiyle yeni Bankalar Kanununun memleket ekonomisi ticaret ve bankacılığının ihtiyaçlarını karşılayacak muasır ve ilmi bir seviyeye ulaştığı şüphesizdir. Tatbikatının da bu hususu teyit edeceğini ve müsbet neticeler vereceğini temenni ve ümit etmekteyiz.

II. BANKALARDA TANZİM VE MÜRAKABEYE TABİ TUTULAN MEVZULAR :

Bankalar çeşitli mevzu ve faaliyetleri bakımından devletin tanzim ve muraka-

besi şeklindeki müdahalesine tâbi tutulmuşlardır. Bu mevzu ve meselelerin başlıcalarını gözden geçirelim.

Sermaye ve mevduat kabulü :

Bildiğimiz gibi bankalar mevduat halinde toplanan yabancı sermaye ile çalışırlar. Diğer bir ifade ile bankaların kullandıkları menabiihin hemen hepsini mevduat teşkil eyleyler. Sermaye miktarı ise mevduata nisbeten çok azdır. Bu mali bünye bakımından banka sermayesi, kâfi bir çalışmaya vasıtası olmak vasfını kaybetmiş; bu hüviyeti ile bir zarar karşılığı olarak mütalâa olunmuştur.

Bu sebeplerle muhtelif memleketlerde kanun vazileri bankaların mevduat kabullünü hudutlandırmak, asgari bir sermaye tâyin eylemek veyahut mevduatlarıyla nispetlendirmek vesair şekillerde bir takım müeyyide ve prensipler koymuşlardır. Bazı memleketlerde ise, kanuni asgari sermaye ile de iktifa olunmayarak bankaların muayyen nispetlerde ihtiyatlar tesis eylemeleri de mecburî kılınmıştır.

Böylece bankaların yegâne çalışma vasıtası olan mevduatın emniyeti için bunların kullanış şekillerine ait hükümler vazından ayrıca ve önce, sermaye ve ihtiyatlarla, vukuu muhtemel zararlara karşılık bir fon tesis olunmuştur.

Nakdi karşılıklar ve plâsmanlar :

Bankaların mevduatın emniyeti için muhtemel zarar karşılığı olarak sermaye ve ihtiyatlardan müteşekkil bir fon tesis eylemeleri, banka iktisadı ve tekniğine göre kâfi bir tedbir ve düzen sayılmamaktadır.

Banka işletmeciliğinde en mühim mevzu ve mesele, bankanın kaynak ve plâsmanlarının ve dolayısıyla sermaye devrinin banka iktisat ve tekniğine göre tanzimidir. Bunun için de bankaların, vukuu muhtemel talepleri karşılamak üzere, ellerinde nakdi karşılıklar buldurması, banka aktif ve plâsmanlarının indelhace kolaylıkla nakde tahvil edilebilecek şekilde muhafaza etmesi icap etmektedir.

Nakdi karşılıklar tesisi :

Bankaların yegâne çalışma vasıtaları ve sermayeleri olan mevduat, mahiyeti itibariyle daimî bir talebe maruz mütavil bir kaynaktır. Bu itibarla bankaların ödemeleri, diğer teşebbüsler gibi muayyen vadeli olmayıp mevsim ve konjonktür hareketlerine göre otomatik olarak daimî bir talep ve ifa vecibesi arz eder mahiyettedir.

Bu sebeple bankalar, vukuu muhtemel talepleri karşılamak üzere ellerinde — miktarı tatbikat ve tecrübelerle tesbit olunmuş — nakit veya nakde çarçabuk kabili tahvil kıymetler bulundurmaya mecburiyetindedirler. Bu husus bankacılıkta çok mühim bir keyfiyettir. Tabir caiz ise bankalar daima taahhütlerini ifaya hazır bir vaziyette bulunmak mecburiyetindedirler.

Bu sebeplerle muhtelif memleketlerde kanun vazileri bankaları, mevduat ve taahhütlerine karşı muayyen nispetlerde nakdi karşılıklar bulundurmağa mecbur kılmıştır. Bu mevzu müteallik hükümlerde, nakdi karşılıkların yalnız nisbetleriyle de yetinilmemiş; ne şekilde muhafaza edilecekleri de tâyin olunmuştur.

Plâsmanların tahdidî :

Bankaların mevduatlarının emniyetini temin ve sermaye devrini tanzim için vukuu muhtemel talepleri karşılamak üzere ellerinde muayyen nisbetlerde nakdi karşılıklar bulundurması da, kâfi bir tedbir ve düzen sayılamaz.

Bu düşünce ile kanun vazileri, bankalarını; ihtiyaçları fevkinde aktiflerini immobilize edecek gayrimenkul satın almalarını, risk temerküzüne sebep olmamak için bir müşteriye yapılacak ikraz miktarının muayyen bir haddi aşmasını, emtia alım satımı ve gayrimenkul ipotegi mukabilinde para ikrazı gibi risk doğurabilecek ticari ve spekülâtif muamelelerle meşgul olmalarını men edici kanunî kayıt ve hükümler koymuşlardır. Bu tahdidlerin gayesi banka plâsmanlarının likidite ve solvablitesini sağlamaktır.

Faiz hadlerine müteallik hükümler :

Bankacılıkta aslında bir ticari teşebbüs olmak dolayısıyla kazanç gayesini istihdaf eylerse de, bankayı alelâde bir ticarethane gibi telâkki eylemek, bu sahada serbest bırakmak veya bir kâr yarış ve hedefine sevk eylemek de hiç bir vakit doğru olamaz. Diğer taraftan kredi faizlerinin kredi hacminde büyük bir rol ve payı olduğu da malumdur. İşte bu mülâhazalarla son zamanlarda devletler bankaları aldıkları ve verdikleri faiz hadleri bakımından da tanzime başlamış bulunmaktadır. Bu maksatla bir çok memleketlerde bankaların muhtelif mevduata verebilecekleri ve ikrazattan alabilecekleri faiz hadlerini tesbit eyleyen kanunî hükümler konulmuştur.

Kuruluş ve idareye ait hükümler :

Yine umumî menfaati korumak maksadiyle kanun vazifeleri bankaların kuruluş şekilleriyle bankaları idare edenlerin haiz olmaları lâzım gelen vasıflara ve mesuliyetlerine müteallik bir çok hüküm ve kayıtlar da koymuş bulunmaktadır.

III. YENİ BANKALAR KANUNUNUN BAŞLICA HÜKÜMLERİ :

Yeni Bankalar Kanununun geniş ve mufassal hükümlerini burada tetkik ve tahlile imkân ve mahal olmadığı aşikârdır. Burada sadece yeni Bankalar Kanununun esaslarına müteallik başlıca hükümleri belirterek Türk kanun vazımın görüş ve prensiplerini kısaca tebaruz ettirmekten ibaret kalacaktır.

İleride imkân ve fırsat buldukça mevzularının ve meselelerimizin ayrı makalelerle etüd edilmesine çalışılacaktır.

Kanunun Tatbiki :

1936 tarih ve 2999 sayılı Bankalar Kanunu yerine kaim olacak olan 23/6/1958 tarih ve 7129 sayılı yeni Bankalar Kanunu 2/7/1958 tarih ve 9944 sayılı resmî gazetede yayınlanmıştır.

Kanunun 11 (Banka veya banka şubelerinin açılması şartları) 38 (Kredi had-

leri) 39 (Bankaların iştiraklerine kredi) 40 (Kredi faizleri) 41 (Banka mensuplarına kredi) 48 (Bankaların iştirakleri) 49 (Emtia ticareti yapma memnuiyeti) 61 (Bankalar yeminli murakipleri) 84 (Bankalar yeminli murakipliği teşkilâtı) maddeleriyle muvakkat 8. maddesi kanunun neşri tarihinde, diğer maddeleri neşri tarihinden üç ay sonra mar'iyete girecektir.

Sermaye

Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak bankalar ile Türkiye'de şube açacak ecnebi bankaların Türkiye'ye tahsis edecekleri tediy edilmiş sermayeler için, gerek mevduat kabulü ve gerekse şube açabilme bakımından, teşkilât kuracakları şehir ve kasabaların nüfusları nazarı itibare alınarak asgarî hadler tesbit edilmiştir. Prensipten iki milyon liradan aşağı ödenmiş sermaye ile banka kurulamayacaktır. Nüfusu 60 binden az olan mahallerde ve başka yerde şubesi bulunmamak şartıyla kurulmuş ve kanunun neşri tarihinde mevcut mahalli bankalar da, sermayelerini Ticaret Kanununun Anonim Şirketler için tayin ettiği asgarî had olan 500 bin liraya iblâğ edeceklerdir. Nüfusu 1 milyondan fazla şehirlerde ödenmiş sermaye ve ihtiyatlar mecmuu 5 milyon, 500 bin ile 1 milyon arası nüfuslarda 3 milyon, 250 bin ilâ 500 bin arası nüfuslularda 2 milyon, 100 bin ilâ 250 bin arası nüfuslularda 1 milyon., 50 bin ile 100 bin arası nüfuslarda 500 bin ve 50 binden az nüfuslarda ise 250 bin lira, şube, ajans veya büro veyahut da herhangi diğer bir nam ile kurulacak teşkilâta tahsisi mecburi asgarî sermaye hadleri olarak tesbit edilmektedir. Bu vaziyette mevcut bankalarımızın bir çoğu bugünkü teşkilâtlarını devam ettirebilmek için sermayelerini artırmak mecburiyetindedirler. Fiilen ödenmiş sermaye ve ihtiyat akçeleri yekûnundan varsa, bilânçoda yer alan zararlar çıktıktan sonra kalacak bakiyenin yukarıda yazılı asgarî hadlere iblâğı için kanun bankalara üç senelik mühlet tanımaktadır.

Kanun iştiraklere açılacak krediler umumî yekûnunu tediy edilmiş ser-

maye ve ihtiyatlar tutarının en çok yüzde 20 si olarak tesbit etmiş ve iştiraklerin anabanka hisse senedi satın almasını yasak etmiştir. Bu vaziyette arttırılacak sermayeye ait tahsilâtın iştirakler haricinden hakikî olarak yapılması icap etmekte ve buna uymayan mevcut durumların da islahî için gene üç senelik mühlet verilmektedir.

Banka Muamelelerine ve Mevduat Kabulüne Müsaade

Bir bankanın kuruluşuna İcra Vekilleri heyetince müsaade edilmiş olması, kurulmuş müessesenin mahkemece tasdik edilmiş statüsünün tescil ve ilanı bankacılık muameleleri ifası ve mevduat kabulüne başlaması için kâfi görülmüştür. Maliye ve Ticaret Vekâletlerine verilecek beyan-nameler üzerinde tetkikat yaparak iki ay içinde Maliye Vekâleti ya kendilerine müsaade verecek veya noksan görülen hususları ikmâl için mühlet tayin edecektir. Bu müddetin hitamında da noksanlıklar ikmal edilmezse Vekâletin talebile İcra Vekilleri Heyetince verilmiş müsaade iptal edilebilecektir. Mevduat, Kanunda, resmî, ticari, bankalar ve tasarruf mevduatı diye dört kısma ayrılmış ve târif edilmişlerdir. Tasarruf mevduatı için, bankaların ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarına göre ve bunların misli olarak azamî kabul nisbetleri tayin edilmiştir.

Umumi Disponibilite ve kanunî karşılıklar :

Bankaların taahhütlerine karşı bulunduracakları umumi disponibilitenin asgarî nispeti, Banka Kredilerini Tanzim Komitesine tayin olunur.

Bankalar, yukardaki fıkra mucibince, tesis edilecek umumi disponibiliteden başka Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bir hesapta munzam karşılık tesis etmekle mükelleftirler. Bu munzam karşılığın üç aylık hesap vaziyetlerinde umumî mevduattan bankalar mevduatının tenzilinden sonra kalacak bakiyeye nispeti, vâdeli mevduatta % 10 dan

aşağı ve % 20 den fazla, vadesiz mevduatta % 20 den aşağı ve % 25 ten fazla olmamak üzere, memleketin umumî, iktisadî durumu göz önünde bulundurularak, zaman zaman Banka Kredilerini Tanzim Komitesi tarafından tesbit olunur.

Kredi Verme Yetkisi

Eski kanunda, 25 bin liraya kadar olan krediler banka umum müdürlüğü veya selâhiyetli kılacağı müdürler, 25 bin lira ile 200 bin lira arasındakiler İdare Komitesi ve bu miktarın üstündekiler de İdare Meclisi kararıyla verilebileceği ve açık krediler için selâhiyetin de sadece İdare Meclisine ait olduğu hükümleri vardı. Yeni Kanun bu yetkileri genişletmiştir.

Hakiki veya hükmi bir şahsa verilecek, nakit, mal, kefalet ve teminat şeklinde veya herhangi bir şekildeki krediler için, yekûnu ödenmiş sermaye ve ihtiyatlar tutarının % 10 nu geçmemek şartıyla :

a — 150.000 Liraya kadar krediler banka umum müdürlüğünce veya selâhiyet vereceği şube müdürlüğünce,

b — 150.000 lira ile 750.000 lira arasındakiler banka umum müdürlüğü tarafından yazılı teklif yapılması şartıyla İdare Komitesince,

c — 750.000 liradan yukarı olanlar da banka umum müdürlüğünce yazılı teklif yapılmış olmak şartıyla İdare Meclisi tarafından açılacaktır.

d — Açık, yani tek imzalı kredilerde, umum müdürlüğe 25 bin liraya, idare komitesine 50 bin liraya kadar yetki tanınmış olup bu miktarın yukarısı için idare meclisi karar verecektir. Kanun, Esas Mukavelename ve dahili nizamnamelerin koyacağı şartlara riayeti de mecburi kılmaktadır.

Kredi Hadleri

Bir bankanın, hakiki veya hükmi bir şahsa verebileceği azamî kredi miktarı, o bankanın ödenmiş sermayesi ile ihtiyatları tutarının, gene eski kanunda olduğu gibi, yüzde onunu aşmıyacaktır. Ancak,

sanayi, maadin, enerji, nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işlerinde kullanılacakları Maliye Vekâletince ilân edilecek esaslara göre tevsih edileceklerde bu had yüzde yirmibeşe çıkartılabilecektir. Hadlerin yüzde yirmibeşe iblâğı, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâasına müstenit Maliye Vekâleti teklifi ve İcra Vekilleri Heyeti kararıyla yapılabilecektir.

Kanun, % 10 haddinin dışında kredi verilebilecek istisna durumlarını da saymıştır.

Bankaların iştiraklerine açabilecekleri kredilerle bu iştiraklerin kefaletiyle sair eşhasa açabilecekleri kredilerde bunların heyeti umumiyesi için bankanın ödenmiş sermaye ve ihtiyatlar tutarının % 20 sini tecavüz edememek hükmü konulmuştur.

Banka idarecilerinin kendi bankalarından kredi almaları yasak edilmiş ve böylece kredi alma memnuniyetini mucip vazifeye getirilişlerinde ne evvel kullandıklarının da altı ay içinde tasfiyesi mecburiyeti konulmuştur. İdare Meclisi âzaları akrabalarına ait kredilerin müzakere ve reyine iştirak edemeyeceklerdir.

Hesap Vaziyeti Alma Mecburiyeti

Devlet ve Devlet Müesseseleri ile olan muameleler ile tavdiat, borsada kote esham ve tahvilât Hazine bonoları ve altın terhini mukabili olanlar hariç, 3500 lirayı geçen kredi taliplerinden en son hesap vaziyetleri alınacak ve her hesap yılı sonunda buna devam edilecektir.

Kredi Faizleri

Bankaların her ne nam ile olursa olsun kanunen tesbit edilen hadlerden yukarı faiz alınması neticesini verecek muameleler yapmasının yasak olduğunu belirten kanun, iştiraklerin tavassutu ile alınacak paraların da, alınmış faizin hesabına dahil edilerek hadde riayetin aranacağı hükümlerini koymuştur. Cezai müeyyideler ağırdır.

Bankalar Birliği

Yeni Bankalar Kanununun getirdiği yeniliklerden biri ve mühimi de Bankalar Birliğinin kurulmasıdır. Bu hususta kanunun 57 inci maddesinde :

Bu kanunun mer'iyete vaz'ı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde bankacılık mesleğinin inkişafı, bankalar arasında tesanüt temini ve haksız rekabeti bertaraf edecek tedbirleri ittihaz ve tatbik etmek maksadiyle hükmi şahsiyeti haiz «Bankalar Birliği» kurulur. Birliğin ana nizamnamesi Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile mer'iyete vaz'edilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan bütün

bankalar, Bankalar Birliğine za olmakla mükelleftirler.

Bankalar; bu mükellefiyeti kuruluşları tarihinden itibaren 3 ay içinde yerine getirirler.

Bankalar, Birlik nizamnamesi hükümlerine riayete ve Birliğin salâhiyetli organlarının alacağı kararları tatbik eceburdurlar, hükmü vaz'olunmuştur.

Kanunun hükmüne göre Birliğin teşekl maksat ve gayesi bankacılık mesleğinin inkişafı, bankalar arasında tesanüt temini ve haksız rekabeti bertaraf edecek tedbirleri ittihaz eylemektir ki, bu hüküm ve prensiplerin memleketimizde bankacılık faaliyetinin ve milli bankacılık siyasetimizin tanziminde pek mühim bor rol oynayacağı şüphesizdir.

ukurova Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliği A D A N A

Tesis Tarihi : 1940

Kapitali : 4.000.000
Yedek akçe : 1.500.000
Ortak adedi : 5.783
Telgraf adresi : ukobirlik-Adana
Telefon
Umum Müd. : 2740
Muhasebe Müd. : 2881
Santral : 2837
Posta Kutusu : 3

Sicilli Ticaret : 1073
İhracat Ruh. No. : 1885
İştibal mevzuu
Pamuk, Susam, Yerfıştığı, eltik
(Piriņ)
Birliğe bağlı kooperatifler :
Adana, Ceyhan, Tarsus, Yenice
Osmaniye, Maraş
Tesisler :
(Yenice Sawgin ışır ve Prese Fab.)
Ceyhan " " " " "
Adana pamuk müessesesi
Mersin Nebati Yağ ve Sabun Fab.

BANKALAR KANUNU

Kanun No : 7129 Kabul Tarihi : 23/6/1958

I — İLK HÜKÜMLER

Kanunun şümülü :

Madde 1 — Türkiye'de kurulmuş ve kurulacak bankalar ile yabancı memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

Bu kanunda sarahat olmiyan ahvalde umumi hükümler tatbik olunur.

Hususi kanunlarla kurulmuş bankalara ait hükümler mahfuzdur.

Tarifler :

Madde 2 — Bu kanunun tatbikatında, aşağıdaki tâbirlerin ifade ettikleri mânalar karşılarında gösterilmiştir.

1. Millî Banka : Türk kanunlarına göre teşekkül etmiş ve sermayesi Türk parası olarak konulmuş ve sermayesinin ekseriyeti ve idare ve murakabesi Türklere ait olan bankalara millî banka denir.

2. Şube veya banka şubesi : Ayrıca tasrihe lüzum kalmaksızın bankaların şube, ajans ve banka muamelâtı ile işğal eden sabit veya seyyar büroları gibi her türlü mahallî teşkilâtını ifade eder.

3. Ödenmiş veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermaye : Bankanın, muayyen bir hesap devresi sonunda fiilen ödenmiş veya Türkiye'ye tahsis ve tediye edilmiş sermayesinden bilânçoda görülen ve ihtiyatlarla karşılanamıyan zarar düşüldükten sonra kalan bakiyedir.

4. İhtiyat akçeleri : Bu kanunun 35 inci maddesine, bankaların kendistatülerine ve Türk Ticaret Kanununun 466 ve 467 nci maddelerine göre ayrılan ihtiyatlar yekünundan, mevcut ise, zararların mahsubu sonunda elde edilen bakiyedir.

II — KURULUŞ

Bankaların kuruluşları :

Madde 3 — Bankaların anonim şirket şeklinde kurulmaları şarttır. Türkiye'de banka muameleleri yapacak yabancı bankaların, tâbiyetlerini taşıdıkları memleket kanunlarına göre anonim şirket veya muadili bir statüye sahip olmaları lâzımdır.

Bu kanunun neşri tarihinde mevcut millî bankalarla halen Türkiye'de şubesi bulunan yabancı bankalar, hususi kanunlarına göre teşkil olunan veya sermayesinin tamamı yabancı bir Devlete ait bankalar ve İstanbul Emniyet Sandığı bu hükümden müstesnadır.

Hisse senedi ve ortaklar :

Madde 4 — Bankacılıkla işğal etmek üzere kurulacak anonim şirketlerde :

1. Hisse senetlerinin nakit mukabili ihrac edilmesi ve en az % 51 inin nama muharrer olması,

2. Hisse senetlerinin itibari kıymetlerinin 1 000 lirayı geçmemesi,

3. Bütün hisse senetlerinin menkul kıymetler borsasına kote edilmesi,

4. Reye işğal hakkını haiz hissedar

adedinin 20 den az olmaması,
Mecburidir.

Müessislerin şahsi durumları :

Madde 5 — 7 nci madde mucibince mezuniyet istihsalı için yapılacak müra-
caat evrakına şirket müessislerinin, Ma-
liye ve Ticaret Vekâletlerince hazırlanmış
bir numuneye uygun şekilde ve noter hu-
zurunda tanzim ve imza edecekleri birer
beyanname eklemeleri mecburidir.

Bu beyannamelelere, müessislerin :

1. İsimleri ve ikametgâhları;
 2. Müracaat tarihine kadar hangi iş-
lerle ve ne müddet meşgul oldukları;
 3. Son beş sene içindeki yıllık gelir-
leri;
 4. Mahkûmiyetleri bulunup bulunma-
dığı, varsa hangi suçlardan tevellüt ettiği
ve cezaların nev'i ve miktarları ;
 5. Ticari ihtilâflardan dolayı şahsan
ve idaresi ile mükellef buldukları şir-
ketlerin tazminat ödemeye mahkûm edilip
edilmedikleri, edilmişlerse miktarları;
 6. Nama ve hâmiline muharrer hisse
senetlerinden satınalmayı deruhde edecek-
leri miktarlar;
- İle Maliye ve Ticaret Vekâletlerince
lüzum görülecek diğer malûmat dercedi-
lir.

Asgari sermaye :

Madde 6 — Türkiye'de teşekkül eden
bankaların tediye edilmiş sermayeleri ile
ihtiyat akçeleri baliğinin ve yabancı mem-
leketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube
açmak suretiyle faaliyette bulunan banka-
ların Türkiye'deki şubelerine tahsis ettik-
leri tediye olunmuş sermayeleri ile Türki-
ye'deki ihtiyat akçeleri yekûnunun en az
2 milyon lira olması şarttır.

Bu miktar, nüfusu 1 milyondan fazla
şehirlerde 5 milyon liradan ve nüfusu 500
binden fazla 1 milyondan az şehirlerde 3
milyon liradan az olamaz.

Bankaların, yukarıdaki esaslar dahi-
linde, şubelerine tahsis edecekleri serma-
ye miktarlarının;

1. Nüfusu 1 milyondan fazla şehirler-
de en az 5 milyon lira,
2. Nüfusu 500 binden fazla ve 1 mil-
yondan az olan şehirlerde en az 3 milyon
lira,
3. Nüfusu 250 binden fazla ve 500 bin-
den az olan şehirlerde en az 2 milyon lira,
4. Nüfusu 100 binden fazla ve 250 bin-
den az olan şehirlerde en az 1 milyon lira,
5. Nüfusu 50 binden fazla ve 100 bin-
den az olan şehirlerde en az 500 bin lira,
6. Nüfusu 50 binden az şehir ve kasa-
balarda en az 250 bin lira,
Olmaları şarttır.

Muhtelif şehir ve kasabalarda şubeleri
bulunan bankalar için, en az sermaye mik-
tarı, banka merkezi nüfusu en fazla olan
şehirde addedilmek suretiyle hesap ve
tesbit olunur.

Yukarıdaki hadlerin hesabında bir ban-
kanın aynı şehir ve kasaba hudutları için-
deki şubeleri bir şube itibar olunur.

Muhtelif şehirlerde şubeleri bulunan
bankalar için bu maddede derpiş edilen
sermaye hadleri merkez ve şubelerinin
buldukları şehir ve kasabalara ait had-
ler ayrı ayrı hesap ve cem edilmek sure-
tiyle tesbit olunur.

Odenmiş sermaye ve ihtiyatları yekû-
nu 10 milyon liradan fazla olan banka-
ların, nüfusu 20 binden az şehir ve kasaba-
larda açacakları şubeleri için en az 50 bin
lira ve nüfusu 20 bin ile 50 bin arasındaki
şehir ve kasabalarda açacakları şubeler
için de en az 100 bin lira sermaye ayırma-
larına, Ticaret Vekâletinin mütalâası alın-
dıktan sonra Maliye Vekâletince izin ve-
rilebilir.

Bankalar, umumi nüfus sayımlarından
sonra ilk neticelerinin İstatistik Umum
Müdürlüğü tarafından neşrini takibeden
bir yıl içinde şubelerine tahsis etmeleri ge-
reken sermaye miktarlarını bu madde hü-

kümlerine göre tezyide mecburdurlar.

İstanbul Emniyet Sandığı, asgari sermayeye mütaallik kayıtlardan müstesnadır.

Mezuniyet istihali :

Madde 7 — Banka muameleleri yapmak üzere teşekkül edecek anonim şirketlerin müessisleri Maliye ve Ticaret Vekâletlerinin müşterek teklifleri ile İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihâl etmeye mecburdurlar.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bir anonim şirketin sonradan banka statüsünü iktisap ve banka muameleleri yapabilmesi İcra Vekilleri Heyetinden yukarıdaki fıkra hükümlerine göre ayrıca mezuniyet istihsaline bağlıdır.

Bir bankanın teşekkülüne mezuniyet verilebilmesi için, yapılacak tetkikat ve tahkikat sonunda şirket statüsünün bu kanun hükümlerine uygun olduğunun ve müessislerin muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyetleri bulunmadığının tesbit edilmiş olması lâzımdır.

Bankalar, statülerinde yapacakları ta dilât için Ticaret Vekâletinden mezuniyet istihâl etmeye mecburdurlar.

Ticaret Vekâleti mezkûr mezuniyeti vermeden önce Maliye Vekâletinin muvafakatini alır.

Türkiye'de şube açmak isteyen yabancı bankalar :

Madde 8 — Türkiye'de şube açacak yabancı bankalar, teessüslerinden evvel, Maliye ve Ticaret Vekâletlerinin müşterek teklifleri üzerine İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihsaline mecburdurlar.

Bu mezuniyetin verilebilmesi için, İcra Vekilleri Heyetince lüzum görülecek hususi şartlardan başka yabancı bankanın statüsünün bu kanuna aykırı hükümler ihtiva etmemesi ve bankanın müesses bulunduğu memlekette mer'i mevzuata aykırı hareketlerden dolayı mevduat ka-

bul veya bankacılık muameleleri ile işti galden menedilmemiş olması şarttır.

Verilen mezuniyetin iptali veya mezuniyet almamış olanların banka ve benzeri kelimele ri kullanmaları memnuyeti :

Madde 9 — Kuruluşu için mezuniyet verilen bankalarla, Türkiye'de şube açmak üzere mezuniyet istihâl eden yabancı bankalardan, mezuniyet itası tarihinden itibaren bir sene içinde faaliyete geçmiyen veya her hangi bir şekilde faaliyetlerine fasılasız olarak en az bir sene müddetle ara veren bankaların bu mezuniyetleri, Maliye Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince iptal olunur.

7 ve 8 inci maddelerde yazılı mezuniyeti almamış olanlarla yukardaki fıkra mucibince mezuniyeti iptal edilmiş bulunanlar, banka muameleleri yapamayacakları, ticaret unvanlarında veya ilân ve reklâmalarında banka kelimesini kullanamayacakları gibi; ticari unvanlarında banka muameleleri ile iştilal ettikleri intibabını yaratacak hiçbir kelime veya tâbiri de kullanamazlar.

Şubeler için mezuniyet istihali ve faaliyetleri tatil edilen şubeler hakkında malûmat verme mükellefiyeti :

Madde 10 — Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak bankalarla yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan ve bulunacak olan bankaların, bu kanunun neşrinden sonra açacakları her şube için Maliye Vekâletinden müsaade almaları mecburidir.

Bu müsaade Ticaret Vekâletinin muvafakati alındıktan sonra verilir.

Şubelerinden bir veya bir kaçının faaliyetini tatil veya tasfiye etmek isteyen bankalar, keyfiyeti bu husustaki kararın alındığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde Maliye ve Ticaret Vekâletlerine bildirmeye mecburdurlar.

T. C. Merkez Bankası müstesna olmak üzere, hususi kanunla kurulmuş bankalar da bu madde hükümlerine tabidirler.

Banka veya banka şubelerinin açılması şartları :

Madde 11 — Bir veya mütaaddit bankanın veya banka şubesinin müesses bulunduğu bir şehir veya kasabada yeniden banka veya banka şubesi açmak talebinde bulunanlar, o mahaldeki iktisadi faaliyetlerin veya o mahalle olan muamele ve münasebetlerinin yeni bir banka veya banka şubesi açılmasına ihtiyaç göstermesi sebeplerini etraflı bir şekilde izah eden rapor ve vesikaları müracaat evrakı meyanına rapdetmekle mükelleftirler.

Maliye Vekâletince; o mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasında bir mahzur bulunup bulunmadığı hususunda, lüzum görüldüğü takdirde, bankalar yeminli murakıpları veya vazifelendirilecek diğcr uzuvlar vasıtasıyla mahallinde gereken tetkikat yaptırıldıktan sonra bu mevzuda tanzim edilecek raporlar ile alâkalı bankanın müracaatına mesnet teşkil eden vesaik, Ticaret Vekâleti ile Bankalar Birliğine gönderilerek mütalâaları alınır.

İcra kılınan tetkikat ve alınan mütalâalar neticesinde bahis mevzuu mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasının mahzurlu olduğu neticesine varıldığı takdirde, keyfiyet Maliye Vekâletince İcra Vekilleri Heyetine arz olunur.

İcra Vekilleri Heyetince de aynı mahzur vârit görüldüğü takdirde bir sene müddetle o mahalde banka veya banka şubesi açılmak üzere yeni talepler kabul edilmez..

Teessüsten sonra verilecek beyannameler :

Madde 12 — İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet alındıktan ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun şekilde Ticaret Mahkemesince kuruluşu tasdik ve ticaret siciline tescil ve ilân edildikten sonra bankalar, Maliye ve Ticaret Vekâletlerine birer beyanname vererek bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne başlamak üzere ayrıca müsaade talep etmeye mecburdurlar.

Bunlardan :

A) Türk kanunlarına göre kurulan bankaların beyannamelerinde;

1. Bankanın unvanı ve kuruluş tarihi,
2. Türkiye ve yabancı memleketlerdeki merkez ve şubelerinin buldukları mahallerin isimleri,
3. Sermayesi miktarıyla bunun ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğu,
4. Varsa muhtelif nevi ihtiyat akçelerinin miktarları,
5. İstigal edecekleri muamele neveleri, gösterilir.

Bu beyannameye bankanın teşekkülüne ait vesikaların musaddak suretleri ile tesis bilançosu bağlanır.

B) Yabancı memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar da beyannamelerinde :

1. Bankanın unvanı ile hangi memleket kanunlarına göre teşekkül ettiğini ve merkezin bulunduğu mahalli,
2. Türkiye dâhilindeki şubelerinin buldukları mahallerle bunların açılma tarihlerini,
3. Türkiye'deki şubelerine bu kanun mucibince fiilen tahsis ettikleri tediye edilmiş sermaye ve varsa ihtiyat akçesi miktarlarını,
4. İstigal ettikleri muamele nevelerini,
5. Bankanın hangi tarihte teessüs ettiğini,
6. Sermaye miktarı ile ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğunu,
7. Muhtelif ihtiyat akçelerinin miktarlarını,
8. Merkezinin bulunduğu memleketle diğcr memleketlerdeki şubelerinin buldukları mahallerin isimlerini,

Gösterirler ve şubelerin açılmasına müteallik vesikaların ve son bilançolarının musaddak suretlerini bu beyannameye eklerler.

Yabancı bankaların (3) numaralı bent mucibince Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermaye ve varsa ihtiyat akçelerinin döviz olarak Türkiye'ye getirilmesi ve Merkez Bankasına satıldıktan sonra ait olduğu hesaplara ithal edilmesi mecburidir.

Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyetinde bulunan yabancı bankalar ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren iki ay içinde Maliye Vekâletine ayrıca bir beyanname vererek Türkiye'deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile mezun ve selâhiyettar idar merkezi olmak üzere tâ-yine mecburdurlar.

Bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne müsaade ve mevduat kabul salâhiyetinin iptali :

Madde 13 — 12 nci madde mucibince verilecek beyannameler üzerine Maliye Vekâleti, alâkalıların işbu kanunda yazılı şartları yerine getirip getirmediklerini bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne başlamak üzere kanunun lüzumlu kıldığı vasıfları haiz bulunup bulunmadıklarını tetkik ve Ticaret Vekâletinin müतालâasını aldıktan sonra durumları uygun bulunanlara beyannamenin tevdi tarihinden itibaren en geç iki ay zarfında gerekli müsaadeyi verir.

Yapılan tetkikat neticesinde durumları uygun bulunmayanlara ıslah ve noksanlarını ikmal için münasip bir müddet verilir. Bu müddet zarfında yeniden müracaat edenler hakkında birinci fıkra hükümlerine göre tekrar yapılan tetkikat sonunda durumları uygun bulunmayanlara keyfiyet tebliğ ve 9 uncu maddenin birinci fıkrası hükmüne göre müamele olunur.

Yukardaki hükümlere göre müsaade almış bankaların tevdiat kabul etmelerinde bilâhara mahzur görülmesi halinde, Maliye Vekâletinin talebi üzerine İcra Ve-

killeri Heyetince Banka Kredilerini Tanzım Komitesinin müतालâası alındıktan sonra mevduat kabul salâhiyeti daimî veya muvakkat olarak alâkalı bankanın bütün teşkilâtına veya mütaaddit şubelerine şâmil olmak üzere ref edilebilir.

III — TEŞKİLÂT VE ORGANLAR

Hissedarların reye iştiraki :

Madde 14 — Bankalar, umumi heyetlerinde, reye iştirak edebilmek için her hissedarın sahip olması icabeden asgari hisse miktarı hiç bir suretle 20 hisse senedinden daha fazla olarak tesbit edilemez.

İdare meclisi, murakıplar ve birinci derecede imza yetkisini haiz diğer uzuvlar :

Madde 15 — Bankaların idare meclisleri beş kişiden ve murakıplar da iki kişiden az olamaz..

Banka umum müdürü, idare meclisinin tabii âzasıdır.

Bu kanun hükümlerine aykırı hareketlerinden dolayı hapis cezası ile cezalandırılan kimseler ile muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyeti bulunanlar, ile müflisler, banka idare meclisi reis ve âzâlıkları ile murakıplık veya umum müdürlük veya umum müdür muavinliği vazifelerinde veya birinci derecede imza yetkisini haiz diğer vazifelerde istihdam olunamazlar.

İdare meclisi reis ve âzalarının hisseleri :

Madde 16 — Banka idare meclisi reis ve âzalarından her birinin şirket sermayesinin asgari % 1 ini temsil eden hisse senedine sahip olmaları ve idare meclisine seçilmelerini mütaakıp bu hisse senetlerini Merkez Bankasına ve mümkün olmadığı hallerde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine makbuz mukabilinde yatırmaları mecburidir. Ancak, şirket sermayesinin % 1 i 20 bin lirayı müteceviz ise fazlası aranmaz.

Devlet daire ve müesseseleri ile bankalar ve diğer teşekküllerin ve şirketlerin

memurları bu daire ve müesseselerle bankalar, teşekküller ve şirketleri temsilen idare meclisine seçildikleri takdirde, bunlara terettübeden hisse senedi tevdi mükellefiyeti alâkalı daire, müessese, banka, teşekkül veya şirketler tarafından yerine getirilebilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya mümkün olmadığı takdirde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine, bu maddenin birinci fıkrasında yazılı meblâğı yatırmakla mükelleftirler.

Yukardaki hükümler gereğince tevdi olunan hisse senetleri veya teminat akçeleri bir borca karşılık gösterilemez, terhin ve haczedilemez.

Bankalarda çalışması memnu olanlar :

Madde 17 — Menkul kıymetler ve kam-biyo borsaları acenteleri ile esham ve tahvilâtın alım ve satımı ve piyasaya ihracı işleriyle uğraşanlar veya devamlı olarak bu işlerle müştakil şirketlerin (Bankalar hariç) idaresinden mesul olan ortakları veya idare meclisi reis ve âzaları ile müdürleri hiçbir bankada idare meclisi reis ve âzası, murakıp, umum müdür, umum müdür muavini veya birinci derecede imza salâhiyetini haiz müdür, memur veya müstahdem olarak vazife deruhde edemezler.

Bankalar, teşkilâtlarında vazife almış olan bu gibi kimselerin işlerine derhal son vermeye mecburdurlar.

Yemin :

Madde 18 — Banka idare meclisi reis ve âzaları ile banka umum müdürleri ve umum müdür muavinleri veya yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları intihap veya tâyinlerini takibeden bir hafta içinde mahallî ticaret mahkemesine müracaatla tâyin edilecek günde mezkûr mahkeme huzurunda; vazifelerinin devamı müddetince, bankanın işlerini tam bir dikkat ve dürüstlük ile idare edecekleri-

ne, bilerek ve isteyerek kanun hükümlerine aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair yemin etmekle mükelleftirler.

Bankaların bu husustaki müracaatları mahkemelerce müstacel mevattan addolunur.

Yemin zabıtlarının mahkemece tasdikli birer sureti Maliye Vekâletine gönderilir.

İdare meclisi reis ve âzaları ile umum müdür ve umum müdür muavinleri ve yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları usulü dairesinde yemin etmedikleri takdirde, vazife göremezler.

İdare komitesi :

Madde 19 — Anonim şirket şeklinde kurulan bankalarda Türk Ticaret Kanununda gösterilen idare uzuvlarından başka bu kanunda yazılı vazifeleri ifa etmek üzere idare meclisi tarafından, idare meclisi âzaları arasından seçilen iki âza ile umum müdür veya vekilinden mürekkep üç kişilik bir idare komitesi kurulur.

Bu kanunun mer'iyete girmesinden önce limitet ve hisseli komandit şirket şeklinde kurulmuş bankalarda idare komitesi, Türk Ticaret Kanunu ve Esas mukavelenameleri hükümlerine göre umumi heyetleri veya şerikleri tarafından seçilecek iki âza ile şirketin müdürünün teraküp eder.

Yabancı bankaların, 12 nci madde mucibince belli edilecek, Türkiye'deki idare merkezlerinde idare meclisi ve idare komitesi salâhiyet ve mesuliyetini haiz olmak üzere bankanın merkez müdürünün de dâhil bulunduğu üç kişilik bir idare uzvu tesis olunur.

Her hangi bir içtimaî iştirak edemeyecek surette mazereti zuhur eden idare komitesi âzası yerine vazife görmek üzere iki yedek âza seçilir.

İdare komitesi kararları :

Madde 20 — İdare komitesinin ittifakla verdiği kararlar doğrudan doğruya, ek-

seriyetle verdiği kararlar idare meclisinin tasvibinden sonra infaz olunur.

İdare komitesi karar defteri :

Madde 21 — İdare komitesi kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satır aralarında çıkıntı olmamak şartıyla, tarih ve numara sırasıyla Türk Ticaret Kanununun defterlere mütaallik hükmü mucibince tasdik edilmiş müteselsil sayfa numaralı bir deftere metnin sıhhatinden hiçbir veçhile şüpheyi davet etmeyecek şekilde günü gününe kaydedilir ve her kararın altı komite âzaları tarafından imza olunur.

Ancak, iş hacmı kesif olan bankalarda, Maliye Vekâletinin müsaadesi ile ve yıl sonlarında ciltlettirilmek kaydıyla yukarıda yazılı defter yerine yaprakları tasdikli ve müteselsil sıra numaralı kalamoza kullanılması caizdir.

İdare komitesinin murakabe edilmesi :

Madde 22 — İdare meclisi, idare komitesinin faaliyetini murakabe etmekle mükelleftir.

İdare meclisi âzalarından her biri idare komitesinden, bu komitenin faaliyeti hakkında her türlü malûmatı istemeye ve lüzumlu göreceği her çeşit kontrolü yapmaya salâhiyetlidir.

Murakıpların vazifeleri :

Madde 23 — Murakıplar, banka idare meclisi reis ve âzaları, idare komitesi âzaları ile müdür ve memurlarının bu kanun hükümlerine ve bankanın esas mukavele-
namesine aykırı hareketlerini gördükleri takdirde bunları vesikalara dayanarak şirket umumi heyetine hitaben tanzim edecekleri raporda zikretmeye mecburdurlar.

Murakıplar raporlarının birer suretini tanzim tarihinden itibaren bir hafta içinde Maliye Vekâletine göndermekle mükelleftirler.

IV — MEVDUATA AIT HÜKÜMLER

Mevduat kabulüne mezun olmayanlar :

Madde 24 — Bu kanuna veya hususi kanunlarına göre mevduat kabulüne mezun olanlardan başka hiçbir hakikî veya hükmi şahıs, aslen veya fer'an meslek edinenek mevduat kabul edilemez.

Hususi teşekküller :

Madde 25 — Resmî ve hususi idare, müesseseler ve şirketler ile mesleki teşekküller de yalnız kendi memur ve müstahdemlerine olmak üzere sıhhi ve içtimai yardım, ihtiyat ve tasarruf temini maksatları ile teşkil edilen sandıklarda kendi âzalarına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabil sandıklar statüleri dâhilinde faaliyette bulunmakla beraber nakit mevcutlarının 5 000 liradan fazlasını milli bankalara mevduat olarak yatırmaya yahut Devlet Tahvili veya Amortisman ve Kredi Sandığı tahvili almaya mecburdurlar.

Mevduat nevileri :

Madde 26 — Bankalar hesaplarında resmî mevduatla ticari mevduatı, bankalar mevduatını ve tasarruf mevduatını yekdiğerinden ayırmaya ve bunları vâdeli ve vâdesiz olarak bir tasnife tâbi tutmaya mecburdurlar.

Bir sene ve daha fazla vâdeli mevduat, vâdeli mevduat addolunur.

1. Resmî mevduat : Genel ve katma bütçeli daire ve müesseselere, mahallî idarelere, kanunla kurulmuş mütedavil sermayeli teşekküllere, mahkemelere, icra ve iflâs dairelerine, tereke hâkimliklerine ve kanunla kurulmuş içtimai sigorta müesseselerine ait mevduat, resmî mevduat sayılır.

2. Ticari mevduat : Her nevi ortaklıklara, tüccarların ticarethanelerine ve firmalarına, cemiyet, kooperatif ve birliklerin ticari işletmelerine, iktisadi Devlet teşekkülü halindeki işletmelerle Devlet veya mahallî idarelerin vaz'ettikleri sermaye ile

kurulmuş şirketlere ve bunlara bağlı teşebbüs ve müesseselere ait mevduat ticari mevduattır.

3. Bankalar mevduatı : Bankaların (İktisadi Devlet teşekkülü halindeki bankalar dâhil) yekdiğerine yaptıkları mevduat bu gruba dâhildir.

4. Tasarruf mevduatı : Resmî ve ticari mevduatla bankalar mevduatı dışında kalan bircümle mevduat tasarruf mevduatı ad ve itibar olunur.

Tasarruf mevduatının imtiyazları :

Madde 27 — Tasarruf mevduatı sahipleri, mevduatlarının % 50 sine müsavi bir miktar için bu mevduatı kabul etmiş olan bankanın aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı alacaklıdırlar.

İflâs vukuunda tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklenmeksizin sahiplerine tediye olunur.

Tasarruf mevduatının âzami nispetleri :

Madde 28 — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu, tediye veya Türkiye'ye fiilen tahsis edilmiş sermayesiyle ihtiyat akçeleri mecmununun:

1. 2 milyon liradan 5 milyon liraya kadar olan bankalarda 7 mislini,

2. 5 milyon liradan 10 milyon liraya kadar olan bankalarda 8 mislini,

3. 10 milyon liradan 25 milyon liraya kadar olan bankalarda 10 mislini,

4. 25 milyon liradan 50 milyon liraya kadar olan bankalarda 12 mislini,

5. 50 milyon liradan daha fazla olan bankalarda 15 mislini.

Geçemez.

Ancak; % 50 karşılığı 33 üncü madde hükümleri dâhilinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bulunan karşılık hesabına yatırılmak şartıyla, bankalar yukardaki nispetler fevkinde mevduat

kabul edebilirler. Bu nevi mevduat için ayrıca 33 üncü madde mucibince karşılık aranmaz.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı :

Madde 29 — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ile İstanbul Emniyet Sandığı'nın kabul edecekleri tasarruf mevduatı yekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akçeleri mecmuuna göre hesap edilir ve her ikisi tasarruf mevduatı kabulü bakımından bir banka addolunur.

Mevduatın çekilmesi :

Madde 30 — Borçlar Kanununun rehinlere ve alacağın devir ve temlikine mütaallik hükümleri ile diğer kanunların verdiği yetkiler ve tahmil ettiği mükellefiyetler mahfuz kalmak şartıyla, mevduat sahiplerinin mevduatlarını diledikleri anda bankalardan nakden geri almak hakları hiçbir suretle takyit ve tahdit edilemez.

Mevduat sahibi ile banka arasında vâde ve ihbar müddeti hakkında kararlaştırılan şartlar mahfuzdur.

Ancak, vâdeli ve ihbarlı mevduatın vâde ve ihbar müddetinden önce çekilmesine bankaların muvafakati halinde tatbik olunacak âzami faiz nispeti mevduatın yapıldığı tarihle çekiliş tarihleri arasındaki müddete göre hesaplanır. Daha önce müdie ödenmiş veya hesabına tahakkuk ettirilmiş fazla faizler mevduattan tenzil edilir.

Mevduatta zaman aşımı .

Madde 31 — Bankalar ve emanet veya cari hesap suretiyle para kabul edilecek bilmum müesseselerde mevcut nakdî ve aynı mevduat ile emanet ve cari hesap şeklindeki her türlü matlubat için (Cari hesap şeklinde olmıyan muvakkat mahiyetteki hesaplar hariç) bu banka ve müesseselerin her sene başı hilâfına tahriri talepleri olmadıkça, sahipleri namına hesap hulâsaları göndermeleri mecburidir.

Her türlü mevduat, emanet ve matlubattan son talep, muamele veya mudiin herhangi bir şekildeki yazılı talimatı tarihinden itibaren on sene geçtiği halde sahipleri tarafından aranılmamış olanları, bu müddetin hitamını takibeden takvim yılı başından itibaren 6 ay içinde banka ve müesseseler tarafından sahiplerinin isim ve hüviyetleri ve malûm olan adresler ve haklarının faizleriyle beraber balığ olduğu miktarlar gösterilmek suretiyle tanzim edilecek bir cetvel ile Maliye Vekâleti emrine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi olunur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, kendisine tevdi olunan bu kabil haklardan 25 liradan fazla olanlarını tevdi tarihinden itibaren 5 sene müddetle muhafaza etmek ve bu müddet içinde sahip veya vârisleri tahkika çalışmakla beraber her sene başında gazetelerle de sahip veya vârislerinin bankaya müracaatları lüzumunu ilân eder. Sahip veya vârisi çıkmıyan mevduat, emanet ve cari hesap matlupları 5 senenin hitamında, 25 liraya kadar olan kıymetler bu müddeti beklemeksizin Devlete intikal eder.

Amortisman ve Kredi Sandığı hakkındaki 6115 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin Ç fıkrası hükmü mahfuzdur.

Tasarruf mevduatı sahiplerine münzam menfaatler :

Madde 32 — Bankalar munhasıran tasarruf mevduatı sahiplerine kur'a ile tevzi edilmek üzere tasarrufu teşvik ikramiyeleri tertibedebilirler.

Bankalarca bu madde hükmüne göre tevzi edilebilecek ikramiyelerin her yıl tatbik olunacak miktarı ve nispeti ile şekil, şart, mahiyet ve neveleri Bankalar Birliğinin mütalâası alınarak Banka Kredilerini Tanzim Komitesi tarafından tesbit edilir.

Şu kadar ki, kur'aya esas olarak tâyin edilecek asgari mevduat miktarı, vâdeli olanlarda, vâdesiz mevduat için tesbit edilmiş vâhidin yarısından fazla olamaz ve diğer şartlar vâdeli mevduat aleyhine değiştirilemez.

Mevduat kabulüne yeniden izin verilen bankalarda iznin verildiği yılı takibeden iki takvim yılı sonuna kadar tertibedilecek tasarrufu teşvik ikramiyeleri balığının âzami miktarını, bu bankaların ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarını gözönünde tutarak Banka Kredilerini Tanzim Komitesi tâyin eder.

V — UMUMİ DISPONİBİLİTE, KANUNİ KARŞILIK VE İHTİYATLAR.

Umumi disonibilite ve kanuni karşılıklar :

Madde 33 — Bankaların taahhütlerine karşı bulunduracakları umumi disonibilitenin asgari nispeti, Banka Kredilerini Tanzim Komitesince tâyin olunur.

Bankalar, yukardaki fıkra mucibince, tesis edilecek umumi disonibiliteden başka Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bir hesapta münzam karşılık tesis etmekle mükelleftirler. Bu münzam karşılığın üç aylık hesap vaziyetlerinde umumi mevduattan bankalar mevduatının tenzilinden sonra kalacak bakıyeye nispeti, vâdeli mevduatta % 10 dan aşağı ve % 20 den fazla, vâdesiz mevduatta % 20 den aşağı % 25 ten fazla olmamak üzere memleketin umumi, iktisadi durumu gözönünde bulundurularak, zaman zaman Banka Kredilerini Tanzim Komitesi tarafından tesbit olunur.

Amortisman ve Kredi Sandığı, Merkez Bankası nezdindeki hesabına tevdi edilen bu münzam karşılıklara mukabil vâdesiz mevduata tekabül eden karşılıklar için % 3, vâdeli mevduata tekabül eden karşılıklar için % 4,5 faiz öder.

Üçer aylık hesap hulâalarına göre mevduatın azalması veya karşılık nispetinin indirilmesi hallerini, alâkadar bankalar, Amortisman ve Kredi Sandığına bildirirler veya azalma veya indirmeye tekabül eden karşılığın serbest bırakılmasını taleb ederler. Amortisman ve Kredi Sandığı bu talepleri derhal yerine getirmekle mükelleftir.

Karşılık hesabına yatırılan paralar Hazine'nin kefaleti altındadır.

Bankalar, üçer aylık hesap vaziyetlerine göre mevduatlarında vâki artışa teka-bül eden munzam karşılıkları, bu hesap vaziyetlerinin verilme müddeti içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı hesabına yatırmakla mükelleftirler.

Karşılık nispetlerinin artırılması halinde de bankalar, mezkûr hesaptaki munzam karşılıklarını kararın mer'iyete vaz'ı tarihinden itibaren üç ay içinde yeni nispetlerin icabettirdiği miktara çıkarırlar.

Kanuni karşılık hesapları :

Madde 34 — Bankalar, yukardaki maddede yazılı munzam karşılıkları ayrı bir hesapta gösterirler. Bunları mahiyet ve şekli ne olursa olsun, hiçbir muamelede kullanamazlar. Ve 33 üncü maddede yazılı maksattan gayri bir husus için karşılık gösteremezler.

Muhtemel zararlar karşılığı :

Madde 35 — Türkiye'de faaliyette bulunan bilcümle bankalar Türk Ticaret Kanununun ve esas mukavelenamelerinin mecburi kıldığı ihtiyatlardan başka senelik sâfi kârlarından % 5 ini «ileride vukuu muhtemel zararlar karşılığı» olarak ayırmaya mecburdurlar.

Bu mecburiyet, ayrılan karşılıkların yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye tahsis olunmuş sermayenin tamamına müsavi oluncaya kadar devam eder ve zarar tahakkuk ettiği zaman bu karşılıktan yapılacak mahsuplar tamamen ikmal edilinceye kadar yeni karşılık ayrılır.

İhtiyat akçelerinin kullanılması :

Madde 36 — Bankalar, senelik kârlarından Türk Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü mucibince ayırmak mecburiyetinde buldukları kanuni ihtiyat akçeleri ile yukardaki madde mucibince tesis edecekleri muhtemel zarar karşılıklarının tamamını senelik bilânçolarının he-

yeti umumiyelerince kabul ve tasdikını mütaakıp bir ay içinde, mubayaa kıymetleri üzerinden, Devlet iç istikraz tahvillerine veya Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerine yatırılırlar.

Vâki zararların Türk Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü veya bu kanunun 35 inci maddesi mucibince tesis edilmiş bulunan ihtiyatlardan karşılanması icabettiği hallerde, bankalar, zikri geçen tahvilleri piyasaya satmakta veya diledikleri şekilde elden çıkarmakta serbesttirler. Bankalar istedikleri takdirde sözü geçen tahviller, ihrâç bedeline geçmiş günler faizinin ilâvesi ile elde edilecek kıymet üzerinden Amortisman ve Kredi Sandığı tarafından derhal satınalınır.

Yıllık bilânçolarına göre yeniden tahvil satın alınması gereken hallerde, bankalar, bilânçolarının tasdikı tarihinden itibaren bir ay içinde borsadan veya diledikleri yerlerden tahvil tedarik edebilecekleri gibi, Amortisman ve Kredi Sandığı da ihrâç bedeline geçmiş günler faizinin ilâvesi ile elde edilecek kıymet üzerinden ihtiyaç miktarında Devlet iç istikraz tahvili veya kendi tahvillerini satmaya mecburdur.

Sandığın tahvilât mevcudu vâki talepleri karşılamaya kâfi gelmediği takdirde tahvil temin edinceye kadar alâkalı bankalar mevzuubahis ihtiyatlarını Amortisman ve Kredi Sandığı namına Merkez Bankasına tevdiat olarak yatırmaya mecburdurlar.

İşbu tevdiata en son çıkarılan ikramiyesiz Devlet tahvillerinin faizi tatbik edilir.

Tahvillerin kayıt ve muhafazası :

Madde 37 — Bankalar, 36 ncı madde gereğince satın aldıkları tahvilleri Türk Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü mucibince tasdikli bir deftere kaydetmeye ve bu tahvilleri hususi bir kasada saklamaya ve her talep vukuunda bankalar murakıplarının kontrolüne hazır bulundurmaya mecburdurlar.

Defterin şekli ve kayıtların ne gibi muamelâtı ihtiva edeceği Maliye Vekâletince tâyin ve tesbit olunur.

Bu tahviller rehin edilemeyeceği gibi mahiyet ve şekli ne olursa olsun hiçbir muamelede kullanılamaz.

Maliye Vekâletince lüzum görüldüğü takdirde, yapılacak tebligat tarihinden itibaren 15 gün içinde mevzu bahis tahvillerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına veya mümkün olmadığı takdirde T. C. Ziraat Bankasına tevdi mecburidir.

VI — KREDİ MUAMELELERİ

Kredi hadleri :

Madde 38 — Bir banka, hakiki ve hükmi bir şahsa doğrudan doğruya veya bilvasıta nakit, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya herhangi bir şekil ve suretle kendi tediye edilmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermayesi ile ihtiyat akçeleri yekûnunun % 10 undan fazla kredi veremez, kefaletlerini kabul edemez veya tahvillerini satın alamaz.

Ancak sanayi, maadin, enerji, nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işlerinde kullanılmak üzere açılan ve fiilen bu işlerde kullanıldığı tevsik edilen kredilerde bu haddin % 25 e çıkarılması caizdir.

Tevsikin ne suretle yapılacağı, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletince neşir ve ilân edilir.

Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi üzerine bu hadleri % 25 nispetinde artırmaya veya eksiltmeye İcra Vekilleri Heyeti yetkilidir.

Bu maddenin tatbikinde;

Hakiki şahısların,

İdare meclisi reisi, âzası, umum müdürü, umum müdür muavini, müdürü buldukları veya sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip oldukları (Ortaklık nispetinin tâyininde, ana, baba, karı, koca ve çocukların hisselerinin yekûnu bir tek şah-

sa ait hisse ad ve itibar olunur) ortaklık ve müesseselere.

Menfaat rabıtası ile bağlı buldukları şahıs şirketlerine, kredi açılması gibi muameleler bilvasıta kredi verilmesi adedildir.

Aşağıdaki bentlerde gösterilen muameleler yukardaki takyitlere tâbi değildir.

1. Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra İcra Vekilleri Heyetince tesbit ve ilân olunacak kayıt ve şartlar dâhilinde :

Bankaların en az % 25 sermayesine sahip buldukları sanayi, maadin, enerji, nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işleri ile müştâgî teşekküllerine, münhasıran bu işlerinde kullanılmak üzere açtıkları krediler; (Ancak, bu muameleler her ne suretle olursa olsun üçüncü şahıslara kredi temini maksadına mâuf olamazlar.)

2. Hususi kanunlarla vaz'edilen hükümlere göre yapılan muameleler;

3. Maliye Vekâleti ile yapılan muameleler;

4. Vâdesinin hulûlüne en az iki sene kalan Hazine bonoları; Hazine kefaletini haiz bonolar karşılığında yapılan muameleler;

5. Karşılığı nakit veya Devlet iç-istikraz ve Amortisman ve Kredi Sandığı tahvilâtı olan teminat mektuplarına ait muameleler;

6. Bankaların kendi aralarındaki her nevi muameleler;

7. Maliye Vekâletince kabul edilecek cenebi bankaların veya mümasili itibar müesseselerinin Maliye Vekâletince kabul edilecek muayyen limitler dâhilindeki mukabil kefaleti ile verilen kefalet mektupları.

Bankaların iştiraklerine kredi:

Madde 39 — Bir bankanın kendi müessesesi veya iştiraklerinin heyeti umumiyesine veya bu müesseseler ve iştiraklerin kefaletleri ile diğer hakiki ve hükmi

şahıslara açacağı bilcümle kredileri heyeti umumiyesinin yekûnu, bankanın tediye ve Türkiye'ye fiilen tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnunun % 20 sini tecavüz edemez..

38 inci madde hükmü mahfuzdur.

Kredi faizleri :

Madde 40 — Bankalar, her ne suret ve şekilde olursa olsun kendilerine kredi açtıkları hakikî ve hükmi şahıslardan kanunen tesbit edilen had ve nispetler fevkinde faiz tahsil edemezler veya fiilen bu nispetler fevkinde faiz tahsiline müncer olan muamelelerde bulunarak menfaat temin edemezler.

Bir bankanın :

1. İştirakleri ile sermayesinin tamamı bankaya ait teşebbüs ve ortaklıklarının;

2. Banka idare meclisi reis ve âzaları ile umum müdürlerinin,

3. Banka ortaklarının;

4. İdare meclisi reis ve âzaları ile umum müdürlerinin ve banka sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip ortakların fiilen idare ve kontrolleri altında bulunan teşebbüs ve ortaklıkların;

Tavassutu veya garantisi ile açılan kredilerde bu teşebbüs ve ortaklıklara ve şahıslara garanti komisyonu veya ücreti, iştirak geliri gibi haklarla veya her ne nam ile olursa olsun ödenen paraların heyeti mecmuası faiz nispet ve hadlerini tesbit eden kanunların tatbikatı bakımından, bankaca tahsis edilmiş faiz, komisyon ve ücret ad ve itibar edilir.

Banka mensuplarına kredi :

Madde 41 — Bir bankanın idare meclisi reis ve âzalarının ve murakıplarının, banka umum müdürü ve umum müdür muavinlerinin, banka adına kredi açmaya salâhiyetli müdürlerinin, memurlarının ve müstahdemlerinin doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun bankadan kredi almaları, bankaya lehlerine olarak kefalet veya te-

minat verdirmeleri yahut menfaat rabıtası ile bağlı oldukları eşhas ve müesseseler lehine kredi, kefalet veya teminat verilmesini temin ettirmeleri ve bankaların da bu nevi muameleleri yapmaları memnudur.

Sonradan, lehine kredi açılması memnu hale gelen şahısların her türlü kredileri altı ay içinde tasfiye olunur.

Bu maddenin tatbikinde; kanun veya statü mucibince bir hükmi şahsın idare ve murakebesinde bulunan veya sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip olan hakikî şahıs (Ortaklık nispetinin tâyininde ana, baba, karı, koca ve çocukların hisselerinin yekûnu bir tek şahsa ait hisse ad ve itibar olunur) hükmi şahsa menfaat rabıtası ile bağlı sayılır.

Ancak, bankalar kendi mensuplarına teminat mukabilinde üç maaşa kadar kredi açabilirler.

İdare meclisi âzalarının akrabalarına kredi :

Madde 42 — Bir bankanın idare meclisi ve idare komitesi reis ve âzaları Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245 inci maddesinin 3 numaralı bendinde yazılı derecelerde karabeti bulunan kimşelere taallük eden kredi, teminat ve kefalet taleplerinin müzakeresine iştirak edemezler ve bu işler hakkında rey veremezler.

Bankaların kredilerine ait müesseseler :

Madde 43 — Bir bankanın kendi tesis ettiği veya sermayesine iştirak ettiği bir müessese veya ortaklığın idare meclisinde bulunan kimşelerin aynı zamanda bu bankanın idare meclisinde bulunması, mezkûr müessese ve ortaklığın banka ile muamele yapmasına mâni değildir.

Kredi açma salâhiyetleri :

Madde 44 — Hakikî veya hükmi bir şahsa verilecek nakit, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya herhangi bir şekilde ve suretteki kredilerden;

1. Yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 unu geçmemek üzere 150 bin liraya kadar olanları, Banka Esas Mukavelenamesinin ve Dâhili Nizamnamesinin koyduğu kayıt ve şartlara göre banka umum müdürlüğünce veya kendilerine verilen salâhiyet dâhilinde şube müdürlüklerince,

2. Keza yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 unu geçmemek üzere 150 bin liradan fazla ve 750 bin liradan az olan krediler, umum müdürlüğün yazılı teklifi ve İdare Komitesinin kararı ile,

3. 750 bin lirayı aşan krediler umum müdürlüğün tahriiri teklifi üzerine munhasıran idare meclisinin kararı ile,

Açılabilir.

Açık krediler :

Madde 45 — 44 üncü maddede sermaye ve ihtiyatlar bakımından vaz'edilen hadleri geçmemek ve banka Esas Mukavelenamesinin ve Dahili Nizamnamesinin koyduğu şartlara tabi olmak üzere kûşadedilecek açık (Yani şahsi taahhüde istinadeden tek imzalı) kredilerden;

1. 25 bin liraya kadar olanları umum müdürlükçe re'sen,

2. 25 bin liradan fazla ve 50 bin liradan az olanları İdare Komitesi kararı ile,

3. 50 bin liradan fazla olanları idare meclisi kararı ile,

Açılır.

Müstakrizden hesap vaziyeti istenmesi :

Madde 46 — Bankalar, Devlet ve Devlet müesseseleri ile olan veya 3 500 lirayı geçmeyen muameleler ile tevdiat mukabilikrazlar ve borsada kote esham ve tahvilât, Hazine bonoları ve Hazine kefaletini haiz bonolar veya altın terhini mukabilinde açılacak krediler ve Ziraat Bankasıncamunhasıran çiftçilere verilecek zirai krediler hariç olmak üzere, açacakları kredi-

ler ve verecekleri kefalet veya teminatlar için, talep sahiplerinden, Bankalar Birliği tarafından tesbit edilecek nûmunesine uygun şekilde en son hesap vaziyetlerini gösteren yetkili heyet ve mümessillerinin imzalarını taşıyan bir hesap vaziyeti almaya mecburdurlar. Bu hesap vaziyetlerinin kredilerin devamı müddetince her hesap yılı sonu itibariyle de alınmasına devam edilir.

Hususi kanunları gereğince gayrimenkul ipotegi mukabilinde kredi açmaya salâhiyetli bulunan bankaların ve Emniyet Sandığının ticari kredi haricindeki ikraz muamelelerinde hesap vaziyeti aranmaz.

Banka Kredilerini Tanzim Komitesi :

Madde 47 — Bu kanunla verilen işleri yapmakla ve memleketteki iktisadî faaliyetlerin icaplarına göre banka plâsmanları üzerinde keyfiyet ve kemiyet bakımından tanzim tedbirleri ittihazına ve umumî kredi hacmı ile umumî kredi hacmı içinde muhtelif kredi nevelerinin sektörler ve mevzular itibariyle tevezzüü tarzını ayarlamaya mâtuf kararlar almak ve bu kanunun tatbikatı ile veya alelittlak bankacılık ve kredi mevzuları ile ilgili hususlarda Hükümetçe tevdi edilecek mevzularda istişari mütalâalar vermekle vazifeli «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» kurulur.

Bu komite; Maliye Vekili, Ticaret Vekili, Çalışma Vekili, Hazine Umum Müdürü, İç Ticaret Umum Müdürü, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Umum Müdürü, Amortisman ve Kredi Sandığı Umum Müdürü, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Umumi Kâtibi, ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 5 milyon liradan fazla bankaların umum müdürlerinin kendi aralarından iki sene için seçecekleri dört umum müdür ile ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 5 milyon liradan az banka umum müdürlerinin kendi aralarından iki sene için seçeceği bir umum müdürden ve Bankalar Birliği mümessilinden teşekkül eder.

Komiteye Maliye Vekili, bulunmadığı zamanlarda Ticaret Vekili riyaset eder.

Komitenin kararları, İcra Vekilleri Heyetinin tasdiki ile tekemmül eder.

Komite resmi daire ve teşekküllerle bankalardan ve risk santrali teşkilâtından lüzum göreceği malûmatı almaya ve risk santralizasyonu mevzuunda tedbirler ittihazına yetkilidir.

Komite bürosunda çalışacak kimselere verilecek ücret İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tesbit olunur. Bu ücretlerle büronun diğer masrafları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca karşılanır.

VII — İŞLETME VE İŞTİRAKLER

• Bankaların iştirakleri :

Madde 48 — Bankaların iştiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müesseseye ve ortaklıklarına tahsis edecekleri sermayelerin umumî yekûnu ödenmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermayeleri ile ihtiyatları yekûnunun % 10 unu tecavüz edemez.

Ancak, memleketin iktisadi kalkınması için lüzumlu ve munhasıran sanayi, maadin, enerji, nafia, nakliyat ve ihracat işleri ile müştakil veya munhasıran bu sahalara kredi açmak üzere kurulmuş iştirakleri ve teşebbüsleri bu hükümden müstesnadır.

Yatırım bankalarına ait hükümler hususi kanunla tanzim edilir.

Bankaların doğrudan doğruya veya bilvasıta sermayelerinin % 20 sine sahip buldukları iştirakleri; ana banka hisse senetlerini satın alamazlar, rehin olarak kabul edemezler ve mukabilinde avans veremezler.

Emtia ticareti yapma memnuiyeti :

Madde 49 — 48 inci madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bankalar ticaret maksadı ile emtia alım ve satımı ile meşgul olamazlar. Meskûk ve külçe halinde altın alım satımı bu hüküm dışında kahr.

Bankalar, alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları ticari em-

tiayı temellük tarihinden itibaren 9 ay zarfında elden çıkarırlar. Elden çıkarmanın imkânsız veya banka için büyük bir zararı mucibolacağı hallerde veya diğer muhik sebepler tahtında Maliye Vekâleti, Ticaret Vekâletinin mütalâasını da almak suretiyle bu müddeti uzatabilir.

Gayrimenkul üzerine muamele :

Madde 50 — Bankalar, ticaret maksadı ile gayrimenkul alım ve satımı ile meşgul olamazlar veya gayrimenkul ipotegi mukabilinde kredi açamazlar.

Ancak, uzun vâdeye müncer olmamak şartıyla Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin tayin edeceği hâd içinde açılacak kısa vâdeli ticari krediler mukabilinde veya kredinin kullanılması tarihinden itibaren en erken 4 ay sonra tahsilinde tehlike bulunması veya bu müddet içinde hâdis olacak fevkalâde sebeplerin bulunması halinde bankaların munzam teminat olarak gayrimenkul teminatı kabul etmeleri caiz olduğu gibi, ziraat, sanayi, maadin, enerji, nafia, nakliye ve ihracat işlerine mâtuf kredilerle, Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanununun veya hususi şartnamelerinin hükümlerine göre resmi daire ve müesseselere, İktisadi Devlet Teşekküllerine, banka ve şirketlere hitaben ihaleye vaz'ettikleri çeşitli işler için ve Devlet Şûrasına, mahkemelere ve vergi ve icra dairelerine hitaben bunlar tarafından talebedilen mevzular için verilecek teminat mektupları karşılığı olarak gayrimenkul ipotegi alabilirler.

Bankaların gayrimenkul ipotegi karşılığında her ne suretle olursa olsun müşterilerine kredi temini maksadı ile başka bankalara hitaben teminat mektubu vermeleri memnudur.

Bankalar, Banka Kredilerini Tanzim Komitesince ittihaz edilen kararlara uygun olarak bankacılık muamelelerini tedvir etmek üzere muhtaç buldukları miktar ve vüsatın fevkinde herhangi bir suretle gayrimenkul iktisabedemeyecekleri gibi gayrimenkul inşaat ve ticareti ile müştakil iştirakler kuramazlar ve bu mak-

satla kurulmuş teşekküllere iştirak edemeyenler ve kredi açamazlar.

Bankaların iştirakleri ile iştiraklerinin şerik olduğu müesseseler işgal mevzuatının icabettirdiği iş yeri, fabrika, imalât-hane ve müştemilâtı ile emsali gayrimenkuller haricinde Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin müsaadesi olmaksızın gayrimenkul iktisabedemezler.

Bankalar alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları gayrimenkulleri, temellük tarihinden itibaren üç sene içinde elden çıkarmaya mecburdurlar. Bu müddet içinde elden çıkarılması imkânsız veya banka için büyük zararı mucip olacağı hallerde müddet Maliye Vekâleti tarafından uzatılabilir.

Hususi kanunlara göre gayrimenkul üzerine ikrazat yapmalarına izin verilen bankalarla Emniyet Sandığı ve bu kanuna tâbi bankaların yabancı memleketlerdeki şubeleri bu maddenin birinci fıkrası hükümlerinden müstesnadır.

VIII — HESAP HULÂSALARI, BİLÂNÇO VE MUHAFAZA EDİLECEK VESAİK

Hesap hulâsaları ve bilânçolar :

Madde 51 — Bankalar, üç aylık hesap hulâsalarını ve senelik bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarını, Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Bankalar Birliğinin mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletince tesbit edilecek formüle mutabık olarak tanzim ederler.

Bankalar iştiraklerine açmış oldukları krediler ile iştiraklerine yatırdıkları sermayenin 39 ve 48 inci maddelere göre tasnif edilmiş durumunu üç aylık hesap hulâsaları ile senelik bilânçolarında diğer muamelelerinden ayrı olarak göstermeye mecburdurlar.

Üç aylık hesap hulâsaları mevcut ise umumi heyetçe tâyin edilen murakıplar tarafından tasdikli olarak taallük ettikleri üç aylık devrenin hitamından itibaren en geç iki ay içinde ve senelik bilânçolarla

kâr ve zarar hesapları da idare meclisi ve murakıpları raporları ile birlikte umumi heyetlerinin toplantı tarihinden itibaren bir ay içinde, bankalar tarafından Maliye ve Ticaret Vekâletleriyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilir ve bilânçolar aynı müddet zarfında biri Resmî Gazetede olmak üzere en az iki gazete ile neşir ve ilân olunur.

Ayrıca, bankalar, vaziyet cetvellerine nazaran bir ay evvelki ay sonu itibarıyla başlıca kredi ve mevduat nevilerini ve umumi yekûnlarını gösterir birer cetveli aynı vechile mütâakıp ayın sonuna kadar tevdi etmeye mecburdurlar.

Yabancı bankalara ait cetvel ve bilânçolar :

Madde 52 — Yabancı memleketlerde teşekkül edip de Türkiye'de şube açmış olan bankaların bilânço ve hesap vaziyetleri, Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ve Bankalar Birliğinin mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletince tesbit olunacak formüle uygun olarak tanzim edilir ve Türkiye'ye fiilen tahsis edilmiş sermayeleri ile Türkiye'deki muamelelerini gösterir.

Bu bankalar Türkiye'ye ait senelik bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarını müesseselerinin son bilânçosu ile birlikte yukarıdaki madde hükümlerine tevfikan Maliye ve Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi ve neşir ve ilân ederler.

Bu bankaların üç aylık hesap hulâsaları ve senelik bilânçoları ve kâr ve zarar hesapları merkez ittiham ettikleri şubeleri tarafından tanzim ve İdare Komitesi âzaları ve salâhiyetli muhasebecileri tarafından imza olunur.

Para vâhidi :

Madde 53 — Bankalar hesaplarını ve bilânçolarını Türk parası üzerinden tanzim ederler.

Bilânçonun tanzim şartı :

Madde 54 — Bankalar, şubeleri ile ve dâhil ve hariçteki muhabirleri ile hesap

mutabakatı elde etmeden senelik bilançolarını kapatamazlar.

Mektup ve vesikaların muhafazası :

Madde 55 — Bankalar, aldıkları mektuplarla faaliyetleri ile ilgili vesikaların asıllarını veya mümkün olmadığında, ahvalde sıhhatlerinden şüpheyi davet etmeyecek birer suretlerini usulleri dairesinde muntazam bir şekilde muhafaza etmeye ve yazdıkları mektupları makina ile alınmış birer suretlerini tarih ve numara sırası ile tertip ederek, yıl sonunda ciltlettirip saklamaya mecburdurlar.

Yabancı memleketlerdeki şubeler :

Madde 56 — Türkiye'de teşekkül edip yabancı memleketlerde şube açmış olan bankalar, yabancı memleketlerdeki şubelerine tahsis ettikleri sermaye ile bu şubelerin muamelât ve hesabatını gösterir bir cetveli Maliye ve Ticaret Vekâletleri ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na senelik bilançoları ile birlikte tevdi ederler.

IX — MÜTEFERİK HÜKÜMLER VE MURAKABE

Bankalar Birliği :

Madde 57 — Bu kaanunun mer'iyete vaz'ı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde bankacılık meslekinin inkişafı, bankalar arasında tesanüt temini ve haksız rekabeti bertaraf edecek tedbirleri ittihaz ve tatbik etmek maksadiyle hükmi şahsiyeti haiz «Bankalar Birliği» kurulur. Birliğin ana nizamnamesi Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile mer'iyete vazedilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan bütün bankalar, Bankalar Birliğine âza olmakla mükelleftirler.

Bankalar, bu mükellefiyeti kuruluşları tarihinden itibaren 3 ay içinde yerine getirirler.

Bankalar, Birlik nizamnamesi hükümlerine riayete ve birliğin salâhiyetli organlarının alacağı kararları tatbik mecburdurlar.

Masrafların tesbit ve taksimi :

Madde 58 — Bankalar Birliğinin masrafları, her takvim yılı başında âza bankalar arasında, ana nizamname mucibince tesbit olunacak rey adetlerine göre mütenasiben taksim edilir. Bankalar, kendilerine isabet eden masraf hisselerini her sene Şubat ayı sonuna kadar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde açılacak hususi bir hesaba yatırmakla mükelleftirler.

Sermaye ve mevduatın yabancı memlekette kullanılması :

Madde 59 — Türkiye'de teşkil edilmiş ve edilecek olan bankalar, Maliye Vekâletinin tesbit ve müsaade edeceği nispeti geçmemek şartıyla, sermayelerinin bir kısmını yabancı memleketlerde kullanabilirler. Bu müsaade, her muamele için ayrı ayrı veya icabına göre her banka için, muayyen hadlere kadar umumi bir şekilde verilebilir.

Yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmış olan bankalar, Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri sermayeyi ve bütün bankalar kabul ettikleri mevduatı, Maliye Vekâletinin müsaadesini almadan yabancı memleketlerde plâsman ve tevdiat suretiyle istimal edemeyecekleri gibi, Türk Borsalarında kote olmıyan yabancı esham ve tahvilâtın iktisabında ve bunlara mütaallik kredi küşasında da kullanamazlar.

Türkiye'de teşkil edilmiş bankaların yabancı memleketlerdeki şubelerine tahsis edecekleri sermaye, bu kanunun ikinci maddesinde zikredilen sermayelerinden tenzil ve bakıyesi kanunun tatbikatında Türkiye'de ödenmiş sermaye ad ve muhtelif maddelerdeki nispetlere esas ittihaz olunur.

Bankaların murakabesinde Hükümetin salâhiyeti :

Madde 60 — Bankalar yeminli mura-

kıplarınca yapılan tetkikat neticesinde bankanın mali bünyesinin taahhütlerini karşılamıyacak derecede zaafa uğramış bulunduğunun veya bu vaziyetin tahakkuk etmek üzere olduğunun tesbiti halinde; Maliye Vekâletinin teklifi üzerine Hükümet, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin de mütalâasını aldıktan sonra, muvakkat bir idare meclisi teşkil ve gerekli bilcümle tedbirleri ittihaz etmek üzere Maliye Vekiline salâhiyet verebilir.

Bankalar yeminli murakıpları :

Madde 61 — Bankalar Kanunu ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin tatbikatı, Maliye Vekâletine bağlı bankalar yeminli murakıp ve muavinleri tarafından murakabe edilir. Bankalar yeminli murakıpları ile murakıp muavinlerine Ankara'da Asliye Ticaret Mahkemesi huzurunda yemin ettirilir. Murakıp ve murakıp muavinleri yemin etmedikçe re'sen murakebe vazifesi göremezler.

Yeminli murakıp muavinleri mevzuları ile ilgili kollarda yüksek tahsil yapmış namzetler arasından imtihanla seçilerek memuriyete alınırlar. En az üç sene yeminli murakıp muavinliği yaptıktan sonra ehliyet imtihanında muvaffak olanlar müşterek kararlar yeminli murakıp tâyin edilirler. Dışarıdan yeminli murakıp tâyin olunamaz. Maliye müfettiş ve muavinleri ile maliye hesap uzman ve muavinlerinin, diledikleri takdirde, dereceleri ile bankalar yeminli murakıplıklarına veya muavinliklerine tâyinleri caizdir.

Bankalar yeminli murakıpları ve murakıp muavinleri bankalar ile bankaların teşebbüs ve iştiraklerinden birinci fıkrada yazılı kanunlar hükümleri ile alâkalı görecekları bütün malûmatı istemiye ve bunların bilcümle evrak, kayıt ve defterlerini tetkik etmeye salâhiyetli olup, bankalarla alâkalı iştirak, teşebbüs ve ortaklıklar da istenen malûmatı vermek ve evrak, kuyudat ve defterleri tetkike hazır tutmakla mükelleftirler.

Devlet daire ve teşekkülleri, Banka Kredilerini Tanzim Komitesi Bankalar Birliği ve benzeri teşekküller ile risk san-

trali teşkilâtı istenecek her türlü malûmatı, mahrem dahi olsa, bankalar yeminli murakıplarına verirler.

Yeminli murakıpların mesai tarzı bir talimatname ile tanzim edilir.

Hususi murakıp tâyini :

Madde 62 — Maliye Vekâleti :

1. Mevduat kabul yetkisi daimî veya muvakkat olarak ref olunan,

2. 60 ncı maddede derpiş edilen Hükümet salâhiyeti, hakklarında fiilen kullanılan,

3. Kanununun 66, 67 ve 71 nci maddeleri mucibince daimî veya muvakkat olarak faaliyetten men talebi ile mahkemeye verilen,

4. Mahkeme kararı ile daimî veya muvakkat olarak faaliyetten men'ine hükmedilen,

5. Heyeti umumiye kararı ile veya sair sebeplerle tasfiyesine karar verilen,

Bankalar nezdinde bir veya mütaaddit hususi murakıp tâyin edebilir. Hususi murakıplar, nezdlerine tâyin edildikleri bankaların bilcümle muamelât ve kaynaklarını kontrol etmek, tevdiat sahiplerinin hukukunu korumak üzere alınması icabeden tedbirleri derhal banka idare meclisine, tasfiye memurlarına tavsiye ve Maliye Vekâletine arz etmek, vazifeleri ile mükelleftirler.

Devir veya birleşme :

Madde 63 — Türkiye'de faaliyette bulunan bankalardan herhangi biri, yerli veya yabancı bir banka ile birleşmek veya yahut mudileri ile alacaklılarına karşı mevcut vecibeleri dâhil olmak üzere düyunatını Türkiye'de faaliyette bulunan bir veya mütaaddit yerli veya yabancı bankaya devretmek istediği takdirde keyfiyeti yazı ile derhal Maliye Vekâletine bildirmeye mecburdur.

Maliye Vekâleti, Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının da mütalâasını aldıktan sonra birleşme

veya devir talebini kabule şayan gördüğü takdirde, keyfiyeti bankanın hissedarı, mudiri, alacaklı ve borçlularına 15 gün müddetle biri Resmî Gazetede olmak üzere en az iki gazete ile ilân eder.

İlân tarihinden itibaren üç ay içinde bir itiraz vâki olmadığı veya vâki itirazlar muhik görülmediği ve birleşme veya devir alâkâhların menfaatlerine münafi bulunmadığı takdirde; birleşme veya devir muamelelerinin icrasına Maliye Vekâletince müsaade olunur.

Tasfiye veya faaliyetin tatili :

Madde 64 — Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar muamelelerini tatil veya tasfiye etmek istedikleri takdirde, keyfiyeti gazetelerle ilân ve mevduat sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek şahıslara ve müesseselere tebliğ ederek ellerinde bulunan bilûmum aynı ve nakdi her türlü mevduat ile emanet ve cari hesap matluplarını ve borçlarını, vâdeli olsalar bile, vâdelerini beklemezsiniz iki ay zarfında iadeye ve bu müddet zarfında sahibi müracaat etmiyen aynı ve nakdi her türlü mevduat ve matlubatı Maliye Vekâleti emrine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi mecburdurlar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, bu suretle tevdi olunan kıymetleri 10 sene müddetle her yıl başında usulüne göre ilân etmek suretiyle muhafaza eder. Bu müddetin hitamında 31 nci maddede ki esaslar dâhilinde muamele yapılır.

Tasfiye memurlarının vazifeleri :

Madde 65 — İflâsına hükmedilen bankalar ile tasfiyesine karar verilen veya mahkemece kapatılmasına hükmedilen bankaların muamelâtını tasfiye etmek üzere İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfiyan teşkil edilen iflâs idaresi veya tâyin olunan tasfiye memurları, tasfiye safahatı hakkında Maliye Vekâletine her ay sonunda rapor vermekle mükelleftirler.

Maliye Vekâleti, bankalar yeminli murakıpları vasıtasıyla iflâs idaresinin ve tasfiye memurlarının bu kanunun tatbi-

katı ile ilgili muamelâtını tetkik ettirmek salâhiyetini haizdir.

X — CEZAI HÜKÜMLER

Madde 66 — Bu kanunun 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 8 inci maddesinin birinci fıkrası mucibince mezuniyet istihsal etmeden veya 13 üncü maddede yazılı müsaadeyi almadan bankacılık muameleleri ile iştigale veya mevduat kabulüne başlayan veya 24 üncü maddede hükmüne aykırı olarak mevduat kabul eden hükmî şahısların işlerini fiilen idare eden vazifeli ve alâkâli idare meclisi reis ve âzaları veya umum müdür, umum müdür muavinleri veya müdürleri 5000 liradan 25000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber 6 aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

24 üncü madde hükmüne aykırı hareket eden hakiki şahıslar da bu madde hükmüne tâbidirler.

Ayrıca, Maliye Vekâletinin talebi üzerine bu müessese ve teşekküllerin muvakkat veya daimi olarak faaliyetten men'ine mahkemece karar verilebilir.

Madde 67 — Maliye Vekâletinden müsaade istihsal ettikten sonra bu kanunun 6 nci maddesi ile 8 inci maddenin son fıkralarında yazılı hususlardan herhangi birine aykırı durumları tesbit edilen bankalar, Maliye Vekâletince kendilerine yapılacak tebligat tarihinden itibaren 6 ay içinde bu durumlarını ıslah etmedikleri takdirde, bankaların veya şubelerinin muvakkat veya daimi olarak faaliyetten men'ine mahkemece karar verilebilir.

Madde 68 — Kanunun 10, 14, 17, 18, 19, 21, 23, 26, 30, 31, 34, 37, 41, 42, 44, 45, 46, 51, 52, 54, 55, 56, 59, 61 ve 65 inci maddeleri ile 15 inci maddesinin son fıkrasında yazılı mükellefiyet ve mecburiyetleri yerine getirmiyen veya bu mükellefiyet ve mecburiyetlere riayet etmiyen veya bankalar yeminli murakıpları ile 62 nci maddede yazılı hususi murakıpların vazifelerini ifalarına mümanaat eden bankaların, vazife ve alâkalarına göre, idare meclisi

reisi veya âzaları veya murakıplar veya umum müdür veya umum müdür muavinleri veya idareci veya memurları veya tasfiye memurları 1000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Madde 69 — Kanunun 28, 33, 35 ve 36 nci maddelerinde yazılı hükümlere ve hadlere riayet etmiyen bankalar, Maliye Vekâletince kendilerine yapılacak tebliğata bir aydan az olmamak üzere bildirecek müddetler içinde bu durumlarını ıslah etmedikleri takdirde, bankaların, vazife ve alâkalarına göre, Idare Meclisi Reisi veya âzaları veya umum müdür veya umum müdür muavinleri veya memurları 10 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Madde 70 — Kanunun 32, 38, 39, 40, 47, 48, 49, 50, 63 ve 64 üncü maddelerinde yazılı hükümlere riayet etmiyen bankaların ve 50 nci maddenin 3 üncü fıkrası hükmüne aykırı hareket eden iştirakleri ve iştiraklerinin şerik olduğu müesseselerin işlerini fiilen idare eden vazifeli ve alâkalı İdare Meclisi Reis ve âzaları ile umum müdür, umum müdür muavinleri ve müdürleri 5000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezası ile birlikte 6 aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Şu kadar ki; yukarıda yazılı maddelerin hükümlerine muhalefet bankaya veya iştirak müesseselerine veya alâkalı şahıslara menfaat teminini hedef tuttuğu veya bu nevi hareketler neticesinde fiilen böyle bir menfaat temin edilmiş olduğu takdirde, ağır para cezası 10 000 liradan az olmamak üzere bu menfaatlerin 5 misli olarak hükmedilir.

Bankaların, kanunun 49 ve 50 nci maddeleri hükümlerine muhalif olarak iktisab ettikleri menkul ve gayrimenkul malların mahkûmiyet hükmü ile birlikte satılarak tasfiyelerine karar verilir.

Satış ve tasfiye İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfiikan adliye icra memurları tarafından yapılır. Satış bedelinden

satış ve tasfiye masrafları tenzil edilerek artanı bankaya verilir.

Yukarıdaki fıkra gereğince satış bedelinden tenzil olunacak masraflar evvelinde Maliye Vekâleti bütçesinin mahkeme harçları tertibinden avans suretiyle ödenir.

Madde 71 — 68, 69 ve 70 inci maddelerde yazılı cezayı müstelzim fiil ve hareketler, alâkalı bankanın emin bir şekilde çalışmasını haleldar edecek mahiyette bulunduğu takdirde, mezkûr maddelerde yazılı cezalara ilâveten, Maliye Vekâletinin talebi üzerine bu gibi bankaların daimî ve muvakkat olarak faaliyetten men'ine mahkemece karar verilir.

Madde 72 — 57 ve 58 inci maddelerde yazılı mükellefiyetlere riayet etmiyen bankalara tatbik olunacak para cezaları Bankalar Birliği Umumi Heyetince tesbit ve karara bağlanır. Ancak bu para cezaları on bin lirayı geçemez.

Para cezaları Birliğin yazacağı müzekkere üzerine Adliye İcra Dairesince tahsil ve birliğe gelir kaydolunur.

Salâhiyetli icra dairesi Birliğin merkezinin bulunduğu mahal icra dairesidir.

Birliğin yazacağı bu müzekkereler İcra ve İflâs Kanununun muaddel 68 inci maddesinde gösterilen vesikalardan madduttur.

Hakikate aykırı vesaik tanzimi :

Madde 73 — Maliye ve Ticaret Vekâletleri ile T. C. Merkez Bankasına verilen hesap hulâsalarında, veya neşir ve ilân olunan bilançolarda yapılan sahte beyanlardan dolayı bu vesikaları imza edenler 6 aydan 5 seneye kadar hapis ve 10 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Sırların ifşası :

Madde 74 — Sıfat ve vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları, bankaya veya bankanın müşterilerine ait sırları salâhiyetli mercilerden gayrisine ifşa eden ban-

ka mensupları ile sair vazifeliler, bir aydan bir seneye kadar hapis cezası ve 500 liradan 2000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıdaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadiyle ifşa ederlerse 6 aydan 2 seneye kadar hapis ve 1000 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılmakla beraber, ayrıca, daimî veya muvakkat olarak bankalarda istihdamdan men edilmelerine veya memuriyetten mahrumiyetlerine de hükümlenir.

Bu madde hükmü banka mensupları ile sair vazifelilerin işlerinden ayrılmalari halinde de ayrıldıkları tarihten itibaren üç sene müddetle tatbik olunur.

Bankalar yeminli murakıpları- nın mesuliyetleri :

Madde 75 — Vazifeleri dolayısıyla vâkif oldukları sırları salâhiyetli mercilerden gayrisine ifşa eden bankalar yeminli murakıpları ve muavinleri 6 aydan 2 seneye kadar hapis cezasına ve 2000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıdaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadiyle ifşa ederlerse, 1 seneden 3 seneye kadar hapis cezasına ve 5000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber, ayrıca daimî veya muvakkat olarak memuriyetten mahrumiyetlerine ve bankalarda istihdamdan men edilmelerine de hükümlenir.

Bu madde hükmü yukarıda yazılı kimselerin vazifelerinden ayrılmalari halinde de ayrıldıkları tarihten itibaren üç sene müddetle tatbik olunur.

Asılsız neşriyat ve haber yay- ma :

Madde 76 — Bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine veya servetine zarar verebilecek bir hususu isnadeden veya bu yolda asılsız haber yayanlar üç aydan iki seneye kadar hapis, 500 liradan

5000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Bu fiilin, Basın Kanununda yazılı neşir vasıtalarından biri ile veya radyo ile işlenmesi veya nakledilmesi halinde 6 aydan 3 seneye kadar hapis ve 1000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına hükümlenir.

Umumi hükümlerin mahfuzi- yeti :

Madde 77 — Bankaların veya mesul şahıslarının bu kanunda suç teşkil eden hareket ve fiilleri başka kanunlara göre de ceza müstelzim bulunduğu ahvalde haklarında en ağır cezaı ihtiva eden kanun maddesi tatbik olunur.

İflâsın mesulleri :

Madde 78 — Bir bankanın iflâsı halinde o bankanın idare meclisi, idare komitesi reisi ve âzaları ile umum müdür, muavinleri, müdür ve imzaları bankayı ilzam eden memurlarının bu kanuna aykırı hareketleri iflâsa sebep olmuş ise Maliye Vekâletinin talebi üzerine gerekirse bunların şahsen iflâslarına mahkemece karar verilebilir. Ve haklarında İcra ve İflâs Kanununun 5, 6 ve 7 nci babları hükümleri tatbik olunur.

Türk Ticaret Kanunu hüküm- lerinin mahfuziyeti :

Madde 79 — Türk Ticaret Kanununun mesuliyeti mutazammın hükümleri mahfuzdur.

Vazifeli merci :

Madde 80 — Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı takibat icrası, Maliye Vekâleti tarafından Cumhuriyet Müddeiumumiliğine müzekkere yazılmasına bağlıdır. Bu müzekkere ile Maliye Vekâleti aynı zamanda müdahil sıfatını iktisabeder.

Cumhuriyet Müddeiumumileri takibata mahal olmadığına karar verirlerse, Maliye Vekâleti, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre kendisine tebliğ edilecek bu kararlara karşı itiraza salâhiyetlidir.

74 ve 76 inci maddelerde yazılı suçlardan dolayı alâkalı bankaların dâva açma hakkı mahfuzdur.

Bu kanunda yazılı suçlar Asliye Ceza Mahkemelerinde 3005 sayılı kanun hükümlerine göre rüyet olunur. Mahkeme hükümünden evvel de bu kanunda yazılı muvakkat veya daimi olarak faaliyetten men'i kararı verilir.

Para cezalarının tahsili :

Madde 81 — Bu kanunda zikredilen para cezalarında hükmi şahısların mesuliyeti Türk Ticaret Kanununun 65 inci maddesine göre tâyin olunur.

Para cezaları hükmi şahıslardan Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanun hükümleri mucibince tahsil edilir.

XI — MAHFUZ VE MÜLGA HÜKÜMLER

Madde 82 — Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tevdiat kabul etmediği müddetçe bu kanun hükümlerine tâbi tutulmaz.

Mülga hükümler :

Madde 83 — a) 2999 sayılı Bankalar Kanunu ek ve tadilleri ile, b) 5072 sayılı kanunla değiştirilen 4060 sayılı kanunun bankalarla ortaklıklara mütaallik hükümlerinin; Tasarruf Sandıkları hakkındaki 1711 sayılı kanun ve Ecnebi Şirketler hakkındaki 30 Teşrinisanî 1330 tarih ve 49 sayılı Muvakkat Kanun ile 10 Ağustos 1331 tarihli Zeylinin bu kanuna muhalif olan hükümleri mer'iyetten kaldırılmıştır.

Bankalar yeminli murakıplığı teşkilâtı :

Madde 84 — 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maliye Vekâletine ait kısmında ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar kaldırılmış ve bunun yerine ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı kadrolar konulmuştur.

Muvakkat madde 1 — Bu kanunun neşri tarihinde mevcut bankalar, kanunun neşrini takibeden (6) ay içinde esas mu-

kavelelerini işbu kanunda yazılı hükümlere intibak ettirmeye ve Bankalar Birliğinin kuruluşu tarihinden itibaren bir ay zarfında bu Birliğe âza olmaya mecburdurlar.

Muvakkat Madde 2 — Bu Kanunun neşri tarihinde mevcut bankalar sermaye ve ihtiyatlarını, kanunun neşri tarihinden itibaren üç sene içinde 6 ncı maddede yazılı miktarlara iblâğ etmeye mecburdurlar.

Yabancı bankaların, bu kanunun neşri tarihinde mevcut ihtiyatlarından, kanunların ayrılmasını mecbur tutmadığı miktarlar, asgari sermaye ve ihtiyatlar yekûnunun hesabında nazara alınmaz.

Başka mahalde şubesi bulunmayan ve bu kanunun neşri tarihinde, nüfusu 60 binden az olan mahallerde kurulmuş olan mahallî bankalar için 6 ncı maddedeki asgari sermaye miktarları aranmaz.

Yukardaki vasıfları haiz mahallî bankalar, tediyeye edilmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnunu, bu kanunun neşri tarihinden itibaren üç sene içinde 500 000 liraya iblâğ etmeye mecburdurlar. Bu bankaların 28 inci maddeye göre kabul edebilecekleri tasarruf mevduatı yekûnu tediyeye edilmiş sermayeleri ile ihtiyat akçeleri yekûnunun 3 mislini geçemez.

Bu maddedeki müddetleri, zaruri hallerde, uzatmaya Maliye Vekâleti mezdur.

Muvakkat madde 3 — Bankalar, mevduatın 26 ncı madde gereğince tasnifini bu kanunun yürürlüğe vaz'ı tarihinden itibaren 6 ay zarfında ikmal ve mütaakip üç aylık hesap hülâsalarında göstermeye mecburdurlar.

Muvakkat madde 4 — Bankalar, 2999 sayılı kanunun 4196 ve 5072 sayılı kanunlarla muaddel 26 ncı maddesi mucibince mubayaa ettikleri tahvillerden bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni karşılık olarak ellerinde bulunanları, itfa tarihlerine kadar, işbu kanunun 33 üncü maddesi mucibince Amortisman ve Kredi Sandığı adına Türkiye Cumhuriyet Mer-

kez Bankasına yatırılması icabeden kanuni karşılıklar yerine muhafaza etmeye yetkilidirler. Ancak bu takdirde :

a) Kanunun yürürlük tarihindeki mevduatları yekûnundan tahvillerin muayyane kıymetlerine göre tahville karşılantmayan kısım ile ellerindeki tahvillerden itfa olunanların temsil ettikleri kanuni karşılıkları Amortisman ve Kredi Sandığı adına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına üç ay içinde yatırmakla mükelleftirler.

b) Yukarda yazılı tahviller işbu kanunun 37 nci maddesi hükümleri dairesinde kayıt ve muhafaza edilir ve aynı hükümlere tâbidirler.

Muvakkat madde 5 — Bankalar, 39, 48 ve 49 uncu maddeler hükümlerine aykırı muamelelerin tasfiyesini bu nci maddede yazılı ihtiyaçlarından fazla gayrimenkullerin tasfiyesi ve satışını işbu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 sene içinde ikmal etmeye mecburdurlar.

Zaruri hallerde Maliye Vekâleti, Ticaret Vekâletinin de mütalâasını almak şartıyla bu müddeti uzatmaya yetkilidir.

Bu müddet zarfında tasfiye edilmeyen gayrimenkuller alâkalıların cezai mesuliyetleri baki kalmak şartıyla adliye icra dairelerince, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfikân satılarak tutarlarından masraflar tenzil edildikten sonra bakıyesi bankaya verilir.

Yukarıdaki fıkra gereğince satış bedelinden tenzil edilecek olan masraflar evvel emirde Maliye Vekâleti bütçesinin mahkeme harçları tertibinden avans suretiyle ödenir.

Bu kanunun neşri tarihinde mevcut bankaların, kanunun neşrinden evvel, diğer bankaların sermayelerine iştirak suretiyle tahsis ettikleri miktarlar 48 inci maddedeki % 10 nispetinin hesabında nazara alınmaz.

Muvakkat madde 6 — Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte mevcut bankalar, 16 ve 18 inci maddelerde yazılı mükellefiyetleri bu kanunun mer'iyete girdiği tarihten itibaren iki ay içinde yerine getirmekle mükelleftirler.

Muvakkat madde 7 — Bu kanunun neşri tarihinde mevcut olup 7/2/1956 tarihli ve 4/6620 sayılı kararname ile kurulmuş bulunan «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» nce ittihaz edilmiş bilcümle kararlar, bu kanunun 47 nci maddesi ile kurulan Komitece hilâfına karar alınmadıkça, işbu yeni komite tarafından ittihaz olunmuş kararlar gibi hüküm ifade eder.

Muvakkat madde 8 — Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte bankalar yeminli murakıplığında bulunanlar, aynı bir tâyin muamelesine lüzum olmaksızın yeni kadrolara geçirilirler.

Maliye Vekâleti, yeni kadrolar mecmuunun üçte biri nispetinde, teftiş, murakabe ve bankacılık sahasında ihtisas sahibi kimseler arasından, bir yıl müddetle, imtihanla bankalar yeminli murakıplı tâyinine yetkilidir.

Muvakkat madde 9 — Yukardaki muvakkat maddeler hükümlerine aykırı hareket eden bankalarla bu bankaların vazifeli idareci ve memurları 1, 2, 3 ve 6 nci muvakkat maddelere aykırı fiiller için 68 inci madde; 4 üncü muvakkat maddeye aykırı fiiller için 69 uncu madde ve 5 inci muvakkat maddeye aykırı fiiller için de 70 inci madde hükümlerine göre ve aynı esaslar dâhilinde cezalandırılırlar.

Madde 85 — Bu kanunun 11, 38, 39, 40, 41, 48, 49, 61, 84 üncü maddeleri ile muvakkat 8 inci maddesi kanunun neşri tarihinde, diğer maddeleri neşrinden üç ay sonra mer'iyete girer.

Madde 86 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bankalar Kanunu Esbabı Mucibesi

1936 senesinden beri mer'iyette bulunan 2999 numaralı Bankalar Kanununun yerine kaim olmak üzere hazırlanmış olan işbu kanun lâyihası ile, bankacılığımıza bugünün icaplarına uygun yeni bir hüviyet verilmesi istihdaf edilmektedir.

Bu itibarla, lâyihanın hazırlanmasına âmıl olan sebeplerle ihtiva ettiği başlıca hükümlere geçmeden önce, memleketimizde bankacılığın tarihi üzerinde durularak, millî bankacılığımızın mebd'inden bugüne kadar geçirdiği tekâmül safhalarının kısaca tebarüz ettirilmesinde fayda mülahaza edilmektedir.

Memleketimizde bankacılığın bir meslek olarak teessüs ve inkişafı, diğer memleketlere kıyasen, pek yeni sayılabilir. Filhakika, birçok Avrupa memleketlerinde bankacılığın tarihi 16 ncı asra kadar geri gittiği halde, memleketimizde bankacılığın ancak bir asırlık bir mazisi vardır.

Bilindiği gibi, geçen asrın ortalarına gelinceye kadar memleketimizde banka muamelelerine benzer muameleler münferit sarraflar veya bankerler tarafından yapılmakta idi. İlk defa 1847 senesinde İstanbul Bankası (Banques de Constantinople) adı ile bir banka kurulmuş ve bunu takibeden senelerde de muhtelif yabancı bankalar tarafından İstanbul'da bazı şubeler açılmıştı. Ancak, millî bankacılık hareketinin Milhat Paşa ile başladığını ifade etmek lâzımdır. Filhakika mumaileyhın Niş ve Tuna valiliklerinde bulunduğu sırada zürraa mutedil faizle kredi temin etmek maksadı ile 1863 senesinde Pirut kasabasında «Memleket Sandığı» adı ile kurmuş olduğu mahallî kredi teşkilâtı ilk millî kredi müessesemiz teşkil etmektedir ki, sonradan «Menafî Sandıkları» adını alan bu teşkilât bugünkü Ziraat Bankasının nüvesi olmuştur.

Keza, ilk millî tasarruf müessesemiz olarak kabul edilmesi lâzimgelen Emniyet Sandığı da yine mumaileyhın himmeti ile kurulmuş bulunmaktadır.

İkinci Meşrutiyetin ilânından Cumhuriyete kadar devam eden devirde Adapazarı İslâm Ticaret Bankası, Konya İktisadî Millî Bankası, Karaman Millî Bankası, Millî Aydın Bankası, Akşehir Bankası ve sair gibi birçok yeni müesseselerin kurulduğu görülmekte ise de, isimlerinden de anlaşılacağı veçhile bunlar daha ziyade,

mahdut sermayeli mahallî teşebbüsler mahiyetinde idi. Bu devrede faaliyete geçen bankaların içinde en ehemmiyetlisi 1917 senesi başlarında 4 milyon lira sermaye ile İstanbul'da kurulan İtibarı Millî Bankası olup; bu da harb ve mütareke senelerinde birçok zorluklarla karşılaştıktan sonra 1927 de İş Bankası ile birleşmiştir.

Yukarda adı geçen bankalar ve hususiyile İtibarı Millî Bankası, memlekette banka fikrini yaymak ve personel yetiştirmek suretiyle millî bankacılığın, mühim hizmetler ifa etmiş olmakla beraber, sermaye noksanı, kapitülasyonların mevcudiyeti ve devamlı harbler gibi sebeplerle millî bankacılığımızın bu devre de beklenen inkişaf imkânını bulamadığı görülmektedir.

Millî bankacılığımızın hakiki mânası ile teessüs ve inkişafı Cumhuriyet devrinde olmuştur. Filhakika, 1925 ten bu tarafa gerek Devlet sermayesi ile ve gerek hususî müteşebbisler tarafından birçok bankalar kurulmuş bulunmaktadır.

Bu arada bilhassa 1950 den sonra memleket ekonomisinde müşahade edilen büyük inkişafa muvazi olarak bankacılık sahasında da süratli bir terakkî kaydedilmiş ve son dört sene zarfında birçok yeni bankalar kurulduğu gibi mevcut bankaların sermaye ve ihtiyatları ile iş hacimlerinde de büyük artışlar vukubulmuştur.

Nitekim 1950 Haziran ayı sonunda mevcut 46 bankanın şube adedi 228, ajans adedi 321, itibarı sermayeleri yekünü 1 milyar 1 milyon 22 bin 852 lira, ödenmiş sermayeleri yekünü 431 milyon 28 bin 787 lira ve ihtiyatları yekünü 128 milyon 782 bin 288 lira iken 1955 Mart ayı sonunda memleketimizde faaliyette bulunan bankaların sayısı - Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası hariç - 52 ye, şube adedi 599 a, ajans adedi 552 ye, itibarı sermayeleri yekünü 2 milyar 288 milyon 521 bin 647 liraya, ödenmiş sermayeleri yekünü da 1 milyar 274 milyon 197 bin 113 liraya ve ihtiyatları yekünü da 304 milyon 350 bin 605 liraya yükselmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 1950 yılı Haziran sonu itibariyle bankalardaki umumî mevduat yekünü 1 milyar 118 milyon 786 bin 660 lira, bankalarca

açılan krediler yekûnu da 1 milyar 563 milyon 816 bin 268 lira iken 1955 Mart ayı sonunda mevduat yekûnu iki misline yakın bir artış kaydederek 3 milyar 438 milyon 335 bin 904 liraya ve krediler yekûnu da iki mislinden fazla artarak 5 milyar 138 milyon 779 bin 410 liraya bağlanmış olmuştur.

1925 ten sonra ehemmiyetli birer iktisadi müessese olarak bankaların iktisadi faaliyetlere iştirak etmeleri, bu vâdide bazı kanunî tedbirlerin alınmasını zarurî kılmıştır. Nitekim bankaların inkişafı ile beraber memlekette bir mevduat hareketi doğmuş ve evvelce iddihar mevzuu olan ferdi tasarrufların mevduat şeklinde bankalara yatırılmasına bağlanmıştı. Ancak bu hareketin devam ve inkişafı için, mevduatın korunması mevzuunda bazı emniyet tedbirlerinin alınması lâzımdı. Bu maksatla 30 Mayıs 1933 tarihli ve 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunu neşrolundu. Mezkûr kanunda, bankaların mevduat kabul etmek için haliz olmaları lâzım gelen şartlar tesbit edilmiş ve mevduat sahiplerinin haklarını koruyan bazı esaslar vaz'edilmişti.

Ancak, Mevduatı Koruma Kanununun tatbiki-ne başlanmasından bir müddet sonra, bu hükümlerin ihtiyaca kâfi gelmediği görüldü. Mevduatın yanında diğer bankacılık muamelelerinin de bir küll halinde ele alınması lâzım geliyordu. Bu sebeple 9/VI/1936 da 2999 numaralı Bankalar Kanunu mer'iyete vaz'edildi.

Bankaların faaliyetini toplu olarak kavramak maksadı ile hazırlanmış olan bahis mevzuu kanun, malûm olduğu üzere bankaların kuruluş şekli, dahili teşkilâtı, kredi muameleleri ve karşılıklar, muhtemel riskler karşılığı, hesap hülâsaları ve bilanço ve defterlerle kanunun tatbikatını kontrolle vazifelerinden yeminli bankalar murakıpları ve kanuna muhalefet halinde tatbik edilecek cezal müeyyideler hakkında hükümler ihtiva etmekte ve bu bakımdan Mevduatı Koruma Kanununa nazaran daha ileri bir merhaleyi ifade eylemekte ise de, tatbikattan alınan neticeler 19 seneden beri mer'iyette bulunan mezkûr kanunda bazı mühim noksan ve kusurların mevcut olduğunu göstermiş bulunmaktadır. Fihakika bahis mevzuu kanunun kuruluş ve idareye mütâallik hükümleri bankaların emin bir şekilde faaliyette bulunmalarına kifayet etmediği gibi mevduat ve krediler hakkında mevcut hükümler de bazı mühim noksanları ihtiva etmekte ve bilhassa 1950 den sonra iktisadi ve mali sahada kaydedilen pek geniş ve şümüllü inkişafın yarattığı yeni şartların icaplarına itibak edememektedir.

Bu suretle mer'î kanun kendisinden beklenen fonksiyonu artık ifa edemez hale gelmiş olduğundan, birçok mevzularda noksan ve kifayetsiz kaldığı görülen bu kanunun yerine kaim olmak üzere, millî ekonomimizin bugün ulaştığı in-

kişaf seviyesinin icaplarına uygun yeni bir lâyiha hazırlanması, zarurî görülmüştür.

Esasen İkinci Dünya Harbi ve onu takibeden yıllarda bankaların iktisadi hayatın mührakları haline gelmesi dolayısıyla birçok medeni memleketler, bu mevzuu mütâallik kanunlarında mühim taddil ve ilâveler yapmak, mevduatın korunmasını ve banka kredilerinin tanzimini istihdaf eden yeni hükümler vaz'etmek lüzum ve zaruretini duymuşlardır.

Başlıca hükümleri aşağıda arz ve izah edilmiş bulunan yeni kanun lâyihasının hazırlanması sırasında, başta bankacılık sisteminin en fazla gelişmiş olduğu Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, İsviçre, Almanya ve Fransa gibi yabancı memleketlerdeki mevduat ve tatbikat gözden geçirilerek, mevcut müessese ve hükümlerden memleketimizdeki ekonomik ve sosyal şartlara itibak edilebilecek olanlardan geniş ölçüde istifade edilmiştir.

Bundan başka, yukarıda arz edilen çalışmaların muhassalası olan bir ön - proje üzerinde mevcut başlıca bankalarımızın mütâlâası alınmak suretiyle, kanunun tatbikatında birinci derecede vazife gören bu müesseselerin idare edenleri ile ilim adamlarımızın kıymetli fikir ve görüşlerinin de lâyihada yer alınmasına imkân verilmiştir.

Takdim kılınan lâyiha, 11 fasıl halinde 86 maddeyi ihtiva etmektedir.

Bankaların kuruluş, faaliyet ve murakabe safhalarını kavrayacak şekilde sistematik bir tasnifi ihtiva eden mezkûr fasıl ve maddelerde yer almış olan başlıca esaslar, fasıllar itibariyle, aşağıda arz edilmiştir.

Fasıl : I

Bu fasılda «ilk hükümler» başlığı altında kanunun şümülü tâyin edilmekte ve metinde geçen bazı tâbirlerin tarifleri verilmektedir.

Birinci maddede, hususî kanunlarla kurulmuş bankalara ait hükümler mahfuz tutulmak suretiyle Sümerbank, Etibank, Ziraat Bankası, İller Bankası, Denizcilik Bankası, Türkiye Emlâk Kredi Bankası gibi teşekküllerin kanunî statüleri mucibince yapmakta buldukları vazifelerin ifası sırasında ve bilhassa kanunen tesis ve finanse etmekle vazifeli oldukları teşekkül, müessese ve işletmeleriyle olan münasebetlerinde kendi kanunlarında yazılı hükümlerin cari olması temin edilmiştir.

İkinci maddede, tatbikatta müşahede edilen tereddüt ve müşkülleri önlemek maksadıyla, şube, banka şubesi, ödenmiş sermaye, Türkiye'ye tahsis edilmiş sermaye, ihtiyat akçesi gibi metinde çok geçen bazı mefhumların tarifi yapılmıştır.

Fasıl : II

İkinci fasıl «kuruluş» başlığı altında bankaların kuruluşlarına, hisse senedi ve ortaklara, müessesilerin şahsî durumlarına, asgari sermayeye, mezuniyet istihsaline ve bu hususta lüzumlu şartlara, banka ve banka şubelerinin açılmasına, yabancı bankaların Türkiye'deki merkezlerine ve bankacılık muamelelerine müsaade olunmasına mütâalîk hükümleri muhtevirdir.

Bankaların munhasıran anonim şirket şeklinde kurulmalarında lüzum ve fayda mülâhaza edilmektedir. Şöyle ki, bankacılık bugün ulaştığı tekâmül safhasında, yalnız ortakların menfaatinin istihdaf eden alelûmum ticaret şirketlerinden farklı bir mahiyet iktisabeylemiştir. Bu bakımdan iktisadî hayattaki yeri ve ehemmiyeti gittikçe artan bu müesseseler için, idare ve murakabelerindeki demokratik esaslar ve temsil ettikleri sermaye kudreti ile anonim şirketler, bankaların bünye ve fonksiyonları ile en iyi tarzda imtizac edebilecek şirket şekli olarak görülmektedir.

Esasen memleketimizde revaç bulan hukukî şekil de bu olup, şimdîye kadar kurulan bankaların hemen hepsi bu şekilde taazzuv etmiş bulunmaktadır.

Dört ve beşinci maddelerdeki kayıtlarla, bankacılıkla iştigal etmek üzere kurulacak anonim şirketlerde sermayenin ve netice itibariyle şirketin sevk ve idaresinin muayyen ellerde toplanması ve şirket sermayesinin ellerinde bulunduran şahısların açıkça belli olmasının temini istihdaf edilmiştir.

Bankaların yukarıda belirtilen ehemmiyet ve hususiyetleri dolayısıyla bunda lüzum ve fayda mülâhaza edilmektedir.

Aynı mülâhaza ile, 6 ncı maddede, mer'î kanununun 8 inci maddesindeki hükme mütenazır bir hükümle, bankaların, faaliyet mahallerine göre asgarî bir malî kudrete sahip olmaları şart kılındığı gibi, 7 - 13 üncü maddelerde de faaliyete geçmeden önce mezuniyet istihsalî esası kabul edilmiş ve mezuniyetin itası için lüzumlu şartlar tesbit edilmiştir.

Bu münasebetle şu noktayı da belirtmek yerinde olur ki, yukarıda zikredilen kayıtlar vaz' edilirken mevcut bankaların yeni şartlara intibakı için bir intikal devresine ihtiyaçları olduğu göz önünde tutulmuş ve bunu teminen muvakkat 1 ve 2 nci maddelerde, 4 üncü madde için iki senelik ve 6 ncı madde için de 3 senelik bir müddet derpiş edilmiştir.

Mezkûr maddelerde mevcut kayda göre, bu müddetler icabında temdit edilebilecektir.

Fasıl : III

Üçüncü fasıl, «Teşkilât ve organlar» başlığı

altında 14 - 23 üncü maddeleri ihtiva eylemektedir. Aslında basit ve şekli hâdiseleri kavriyan bahis konusu hükümlerin izahı gerektiren bir taraftı bulunmamakla beraber, bunların tedvinine hâkim olan prensibin açıklanmasında fayda mülâhaza edilmektedir. Şöyle ki; yukarıda da belirtildiği veçhile, bankacılıkla müştâgil anonim şirketlerde, mevzuun hususiyetine binaen, Ticaret Kanununun Anonim şirketlerin idaresi için derpiş eylediği hükümlerden farklı hükümlere ihtiyaç vardır. Çünkü, herhangi bir sahada faaliyet gösteren bir anonim şirketin kötü idare edilmesinin neticeleri yalnız hissedarlarını alâkalandırdığı haide, bankacılık mevzuunda çalışan bir anonim şirketin idaresi, başta, sayısız milyonları aşan mevduat sahipleriyle birlikte geniş bir müşteri kütlesini ve bir kûl halinde millî ekonominin işleyişini ve emlin bir şekilde inkişafını ve bizzat bankalarımızın emîn bir şekilde çalışmalarını ilgilendirmektedir.

Bu itibarla, bu fasılda hissedarların reye iştirakleri, İdare Meclisi ve murakiplar, İdare Meclisi Reis ve azalarının hisseleri, bankalarda çalışması memnu olanlar, İdare Komitesi, İdare Komitesinin murakabe edilmesi, İdare Komitesinin kararları, murakipların vazifeleri hakkında hususî hükümler sevkî lüzumlu görülmüştür.

Esasen buna mütenazır hükümler mer'î kanunda da mevcut olup, bu defa mezkûr hükümler tatbikattan alınan neticelere göre yeniden tedvin edilmiştir.

Fasıl : IV

Bu fasılda mevduata ait hükümler yer almıştır.

24 - 32 nci maddeleri ihtiva eden fasılın 24 - 31 inci maddelerinde yer alan hükümler esasen mer'î kanunda mevcut olup, mezkûr hükümler bugünün şartlarına göre yeniden gözden geçirilerek ikmâl ve itmam edilmiş bulunmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere, mer'î kanunda tasarruf mevduatı sahiplerine % 40 nisbetiyle tanınmış olan imtiyazlı alacaklı sıfatı, tasarruf hareketlerindeki inkişaf göz önünde bulundurulacak daha geniş bir görüşle % 50 ye çıkarıldığı gibi bankaların daha rahat bir şekilde çalışmasını temin için, kabul edilebilecek tasarruf mevduatı için tesbit edilmiş olan limitler de yükseltilmiştir.

Yine bu fasılda yer almış olan 32 nci maddede, mevduatla doğrudan doğruya alakalı olan banka ikramiyeleri mevzuu ele alınmış bulunmaktadır.

Bankaların ikramiye tertibetmek suretiyle tasarruf mevduatı sahiplerine temin ettikleri munzam menfaatlerin, tasarruf hareketini teşvik maksadına mâfuf olduğu ve tasarruf mevduatının artmasında az çok rolü bulunduğu ka-

bul edilebilir. Ancak, muhtelif bankalar arasındaki rekabet dolayısıyla, bu ikramiyelerin şeklinin birçok hallerde bankacılık vakar ve ciddiyetle ilgili mümkün olmayan ve bizzat bankaları dahi rahatsız eden bir mahiyet almış olduğu da bir vakıadır.

Diğer taraftan rekabet dolayısıyla bahis mevzuu menfaatlerin devamlı şekilde artması keyfiyeti de, kredi maliyetlerini yükseltmektedir.

Bu sebeple, kanunda bu mevzuu muayyen esaslara bağlanmakta fayda mülâhaza edilmiş ve bu maksatla tedvin edilmiş olan bahis mevzuu madde ile, Banka Kredilerini Tanzim Komitesi ile Bankalar Birliğine munzam vazifeler verilmiştir.

Fasıl : V

Bu fasıl kanuni karşılıklar ve ihtiyatlara mütaallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Teklif edilen hükümler mer'î kanunda esasen mevcut olup mezkûr hükümler bu defa bir fasıl halinde toplanmış ve bu arada da mevzuun icabettirdiği elâstikiyetli temin etmek maksadıyla, mer'î kanunda seyyanen % 20 olarak tesbit edilmiş bulunan munzam karşılık nisbeti, vâdelli mevduatta % 15 - % 25, vâdesiz mevduatta da % 20 - % 25 şeklinde değiştirilmiştir.

Tatbik edilecek karşılık nispeti, memleketin umumî iktisadi durumu göz önünde bulundurulurak zaman zaman, Banka Kredilerini Tanzim Komitesi tarafından tesbit ve ilân edilecektir.

Fasıl : VI

Bu fasılda «Kredi muameleleri» başlığı altında kredi had ve faizleri, bankaların iştirakleri ile İdare Meclisi Reis ve âzalarının akrabalarına açılacak krediler, bankanın idare uzuvlarının kredi açma salâhiyetleri, açık krediler, kredi açılırken mustakrizden hesap vaziyeti istenmesi ve Banka Kredilerini Tanzim Komitesine mütaallik hükümler yer almıştır.

Bahis mevzuu hükümlerin büyük bir kısmı esasen mer'î kanunda da mevcut bulunmaktadır. Bu defa mezkûr hükümler şimdiye kadarki tatbikattan alınan neticelere göre ıslah edilmiştir.

Bu cümleden olmak üzere, bir bankanın hakkı veya hükmü bir şahsa açabileceği kredi, mer'î kanunda ve birçok memleketlerin mevzuatında olduğu gibi, bankanın ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarının % 10 u ile tahdit edilmekle beraber, memleketin iktisadî kalkınması bakımından birinci derecede ehemmiyetli hâiz bulunan sanayi, maadin, enerji, büyük nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işlerinde kullanılmak üzere açılan kredilerde bu had % 25 olarak tesbit edilmiştir.

Diğer taraftan, iktisadî hayatın icapları göz önünde bulundurulurak, mevzuu elâstikiyet ver-

mek lüzumu da derpiş edilmiş bulunmaktadır. Teklif edilen şekle göre, yukarıda zikredilen hadler mutlak olmayıp, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla, iktisadi icaplara göre % 25 nisbetinde azaltılıp çoğaltılabilecektir.

Bu faslin getirdiği yeniliklerden bir diğerini de 47 nci maddede yazılı «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» teşkil eylemektedir.

Bilindiği gibi, zamanımızda bankaların muarakabesi, mevduatın korunması ve kredilerin tanzim ve ayarlanması şeklinde hulûsa edilebilecek iki ana gayenin tahakkukunu istihdaf eylemektedir. İkinci Dünya Harbini takip eden devrede birçok memleketler, bilhassa kredilerin tanzimi meselesini ön plânda tutmuşlardır. Bu prensip üzerinde mutabık kalımdan sonra, kredilerin muhtelif faaliyet sahalarına tevziinde söz sahibi olacak ihtisas sahibi bir teşekkülün lüzumu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Nitekim Fransa'da Milli Kredi Konseyi, İtalya'da Vekâletlerarası Kredi Komitesi bu vazifeyi görmekte ve takibedilecek kredi politikasının ana hatlarını çizmektedirler. Diğer birçok memleketlerde ve bu arada Yunanistan ve Mısır'da da buna benzer teşekküller mevcuttur.

Memleketimizde kredi kaynaklarının henüz istenildiği kadar gelişmemiş bulunması hasebiyle kredinin en elverişli sahalarda kullanılmasını lüzumu, diğer memleketlere nazaran daha kesif bir ihtiyaç halinde kendini hissettirmektedir.

Bu maksatla, yeni tasarıda Maliye ve İktisat ve Ticaret Vekâletleri Müsteşarları veya Müsteşar Muavimleri, Hazine Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini, İç Ticaret Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini, T.C. Merkez Bankası İdare Meclisi Reisi, T.C. Merkez Bankası Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini ile Bankalar Birliği İdare Heyetinin kendi âzası arasından seçeceği bir mümessil ve ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekünü 5 milyon liradan fazla bankaların kendi aralarından iki sene için seçecekleri beş umum müdürden müteşekkil bir «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» nin kurulması teklif edilmiştir.

Resmî ve hususi sektörün ihtisas sahibi elemanlarından teşekkül eden bu komiteden banka kredilerinin tanzimi mevzuunda mühim hizmetler beklenmektedir.

Fasıl : VII

Bu fasıl bankaların işletme ve iştiraklerine mütaallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Mer'î kanunun tatbikatında görülen en mühim noksanlardan birini de bankaların işletme ve iştirakleriyle olan münasebetlerinin tanzim edilmemiş olması teşkil etmektedir.

Filhakika, kanunda bankaların iŖletme ve iŖtiraklerine tahsis edebilecekleri sermaye miktarı hakkında bir kayıt olmadığı gibi, bankaların sermayelerinin en az % 51 ine sahip buldukları müesseseler, kredi hakkındaki % 10 tahditten de istisna edilmiŖ olduğundan, halen bazı bankalar birer äemme müessesesi olmak vasfından uzaklaŖarak, kanunların himayesi altında topladıkları mevduatı kendi ticarî teŖebbüslerinde kullanmakta ve äedeta birer hususi finansman müessesesi olarak faaliyette bulunmaktadırlar.

Bu itibarla, lâyhada bankaların iŖtiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müessese ve ortaklıklara tahsis edebilecekleri sermayeleri yekünunun, ödenmiŖ veya Türkiyeye tahsis edilmiŖ sermayeleriyle ihtiyatları mecmuunun % 10 u ile tahdidi derpiŖ olunmuŖtur. Ancak, sanayi, maadin, enerji, nakliyat ve büyük nafta hizmetleriyle ihracat, bankacılık ve sigortacılık bu hükümden istisna edilmiŖ olup, bu suretle, banka kredilerinde olduğu gibi, bankaların iŖtirakleri de memleketimizin iktisaden kalkınmasına hayati ehemmiyeti haiz faaliyet sahalarına kanalizе edilmek istenmiŖtir.

Bu fasılda, bankaların ticaret yapma memnuiyetine ve gayrimenkul üzerine muamele yapma tahdidine mütaallik olarak sevk edilen hükümler esasen mer'î kanunda da mevcut olup, bu defa mezkûr hükümler tatbikattan alınan neticelere göre itmam edilmek suretiyle yeniden yazılmıŖtır.

Fasıl : VIII

Bu fasıl, hesap hulâsaları, blânço ve defterlere ait hükümleri ihtiva etmekte olup, teklif edilen esaslar mer'î kanunun 32, 33, 34, 35, 37 ve 38 inci maddelerinde mevzu hükümlerin hemen hemen aynı olduğundan burada üzerinde ayrıca durulmasına lüzum görülmemiŖtir.

Fasıl : IX

Bu fasıl müteferrik hükümlerle murakabeye mütaallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Müteferrik hükümler meyanında bulunan Bankalar Birliğine mütaallik 57 nci madde hükmü, bankalar arasında tesanüt temin ve gayri-meŖru rekabetli bertaraf edecek tedbirleri ittihaz eylemek maksadiyle tedvin olunmuŖtur.

Bu suretle, öteden beri bizzat bankalar tarafından da duyulan bir ihtiyacın karŖılanmıŖ olacağı ve bu sayede memleketimizde bankacılığın bir meslek olarak daha ziyade inkiŖaf imkânını bulacağı ümit edilmektedir.

Murakabeye mütaallik 61 ve 62 nci maddelerle, bankaların murakabesi meselesi yeniden tanzim edilmiŖ bulunmaktadırlar. Bu cümleden olmak üzere, mer'î kanunda yemimli murakıpla

hakkında mevcut hükümler muhafaza edilmekle beraber, murakıpların vazife ve salâhiyetleri tatbikattan alınan neticelere göre yeniden tesbit edilmiŖ gibi, diğer memleketlerdeki tatbikat göz önünde bulundurularak, Maliye Vekâletine, muayyen hallerin hudusı halinde, alâkalı bankalar nezdine hususî murakıp tayin etmek salâhiyeti de tanınmıŖtır.

Diğer taraftan, bankaların murakabesinden istihdaf edilen gayenin ancak bilgi ve karakter bakımından matluba muvafık elemanlarla istihsal edilebileceği göz önünde bulundurularak, lâyhada bankalar yemimli murakıphının maliye müfettiŖliđi ve hesap uzmanlığı gibi ayrı bir meslek olarak taazzuvu derpiŖ edilmiŖtir. Bu hususla ilgili mütemmin hükümler Maliye Vekâleti TeŖkilât Kanununda yer alacaktır.

Bundan başka yine bu fasılın 63 üncü maddesinde yer alan bir hükümlerle bankaların birleŖmesi halinde olunacak muamele gösterilmiŖtir ki, bu da mer'î kanunda derpiŖ edilmemiŖ hükümlerden birini teŖkil etmektedir.

Fasıl : X

Bu fasılda cezai hükümler toplanmıŖtır.

Bundan önceki fasıllarda vaz'edilmiŖ bulunan mecburiyet ve mükellefiyetler muvacehesinde müeyyide mefhumu tabii bir zaruret olarak kendini hissettirmekte olup, aksî halde mevzu hükümler ne kadar vazih ve mükemmel olursa olsun tatbikatta beklenen neticenin istihsal edilemeyeceği aŖıkdır.

Kaldı ki, bu husus kanun hükümlerine riayet ederek çalışan bankalarla diğer müessese ve şahısların hukukunu korumak bakımından da bir zaruret teŖkil etmektedir.

Bu esastan mülhem olarak teklif edilmiŖ olan mezkûr hükümlerin tedvininde, mer'î kanunda mevcut müeyyideler esas alınmakla beraber, Ŗimdiye kadar olan tatbikattan alınan neticelere göre, bunlara, Ceza Hukukunun umumî prensipleri dairesinde bazı ilâveler yapılmıŖtır.

Diğer taraftan, bizzat bankaların vikaye ve emin bir Ŗekilde çalışmalarını temin maksadiyle, banka mensuplarının ve diğer alâkahların bankayı ızrar edecek bazı fiilleri de cezai müeyyide altına alınmıŖtır.

Fasıl : XI

Lâyhanın son fasılını teŖkil eden bu fasılda mahfuz ve mülga hükümlerle kanunun tatbikâtı ile ilgili intikal devrine mütaallik muvakkat hükümler ve mer'iyet hükümleri yer almıŖ bulunmaktadır.

MUVAKKAT ENCÜMEN MAZBATASI

Yüksek Retsliğe

Havale buyurulan, Bankalar Kanunu lâiyhası Encümenimizce alâkalı Hükümet mümessillerinin huzuru ile 30 toplantıda tetkik ve müzakere edilmiştir.

20 yılı mütevacız bir müddetten beri mer'iyette bulunan 2999 sayılı Bankalar Kanununun, gelişen iktisadi bir bünye arz eden memleketimiz bankacılık faaliyetlerini lâiykiyle tanzim etmekte olması, esasen mezkûr kanunun bankacılık, nazariyat ve prensipleri muvaceshesinde her hususu ihata eden hükümleri ihtiva etmemesi ve mevcut hükümlerinin de, tatbikattan çıkarılan neticelere nazaran, noksan bulunduğundan katıyetle tesbit edilmiş olması, alâkalı sahada 2999 sayılı kanunun yerine kaim olacak yeni Bankalar Kanununun tedvin edilmesini zaruri kılmaktadır.

Diğer taraftan, son senelerde bankacılığımızın süratle gelişmekte olduğu malumdur.

Filhakika, 1950 yılı Haziran ayı sonunda mevcut 46 bankanın şube ve ajans adedi 549 olduğu halde 1957 yılı sonunda banka adedi 60 a ve şube ve ajans adedi ise, üç misline yakın bir artışla 1496 ya yükselmiş bulunmaktadır.

Aynı vechile, 1950 yılı Haziran ayı sonunda bankalardaki umumî mevduat yekûnu 1 milyar 118 milyon lira, umumî kredi yekûnu ise 1 milyar 563 milyon liradan ibaret olduğu halde 1957 yılı sonunda mevduat miktarı 5 866 827 990 liraya ve krediler yekûnu da 8 353 621 425 liraya balış olmuş ve ayrıca bankaların öz sermayelerinde de büyük artışlar vukua gelmiş bulunmaktadır.

Kısaca arz olunan bu müllâhazaların ışığı altında, 2999 sayılı Bankalar Kanununun yerine kaim olmak üzere hazırlanmış bulunan lâiyhanın bu sahada duyulan ihtiyaca cevap verecek mahiyette olacağı müşahede edilerek lâiyhanın heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

Bankalar faaliyetlerini nizam altına alacak kanunun esas olarak;

1. Mevduatın himayesi,
2. Kredinin sevk ve idaresi,

Hususunda gerekli tedbirleri tamamen ihtiva etmesi aşikâr bir zarurettir.

Halen mer'iyette bulunan kanunun kuruluş ve idareye mütâallik hükümleri bankaların emlin bir şekilde faaliyette bulunmalarına kifayet etmediği gibi mevduat ve kredilere mütedalir hükümleri de kifayetsiz kalmakta ve son senelerde iktisadi ve malî sahada vâkı büyük inkişafın icap ve zaruretlerine cevap verememektedir.

Bu itibarlardır ki; hazırlanmış bulunan yeni lâiyhada evvelâ mevduatın himayesi mevzuunda

sevk edilen hükümlerle 2999 sayılı kanunun noksanlıkları giderilmiş, sanîyen kredilerin idare ve murakabesini tanzim edecek hükümlere yer verilmiştir.

Bu izahatın ışığı altında lâiyha hükümlerini aşağıdaki şekilde tasnif etmek mümkündür.

1 — Mevduatın himayesine mâtuf tedbirler :

Mevduatın himayesine mâtuf tedbirler, doğrudan doğruya himaye, vasıtalı himaye olarak iki kısımda mütalâa edilmiştir.

A) Mevduatın doğrudan doğruya himayesi,

Lâiyha, mer'i 2999 sayılı kanunda da mevcut olan, tasarruf mevduatı için müessesenin aktifinde imtiyaz tanınması esasını kabul ve bu nisbeti % 40 dan % 50 ye çıkarmak suretiyle himaye keyfiyetini takviye etmiştir.

B) Bankaların teşkilâtını tanzim etmek suretiyle mevduatın vasıtalı himayesi,

Malûm olduğu üzere, bankalar teşkilâtının mükemmel olması, müesseselerin hatasız çalışmasını mümkün kılacak ve dolayısıyla tevdiatın kanunlara uygun ve en az tehlikeli şekilde istimalini mümkün kılacaktır.

Lâiyhanın, tebarüz ettirilen noktadan muhtevî bulunduğu hükümleri aşağıdaki şekilde hülâsa etmek mümkündür.

1 — Banka statülerinin tanzimine mütâallik kayıtlar,

a) Bankaların anonim şirket olarak teşekkülü mecburiyeti,

b) Banka personelinin yemin formalitesi,

2. Sermayeye mâtuf hükümler,

a) Asgari sermaye - sâbit bir miktar esas addedilmiş ayrıca bankanın faaliyet icra ettiği mahallin nüfusuna göre değişen bir miktar kabul edilmiştir. 2999 sayılı kanunun vaz'ettiği asgari hadler, tebarüz ettirildiği şekilde fazlaştırılmıştır.

b) Hisse senetleri - mer'i kanunda alâkalı hüküm mevcut olmadığı halde lâiyhada hisse senetlerinin en az % 51'nin nama muharrer olması mecburiyeti vaz'edilmiştir.

c) Banka şubelerinin açılmasına ait kayıtlar. Banka şubelerinin açılmasına mütâallik kayıt hükümlerinin iki sebebi mevcuttur.

Filhakika,

— Bir mahalde, iktisadi şartların icabettiği miktardan fazla şube açılmasına müsaade edilmemesi,

— Bir bankanın iktidarı fevkinde şube açılmasına mani olunması, zarureti aşıkârdır.

d) Mevduatın likidite ve emniyet nispetleri vaz'ı suretiyle hümayesi,

1. Likidite nispeti,

Malûm olduğu üzere; likidite nispeti, bir bankanın kısa vâdeli borçlarını karşılama imkânını ve kabiliyetini rakamla ifade eden nisbettir. Bilançonun aktifindeki likit kıymetlere pasifte bulunan her an kabilli talep kıymetlerin mukayesesi suretiyle elde edilir.

Lâyihada umumî mevduatın % 10 - %25 i arasında likidite nispeti kabul edilmiştir.

2. Emniyet nispetleri,

Emniyet nispetlerinin tâyini sebebini; riski tahdidetmek ve muayyen bazı riskleri ortadan kaldırmak olarak hülâsa etmek mümkündür.

Lâyihada, emniyet nispetleri üç şekilde tatbik edilmektedir.

— Solvabilite nispeti,

Sermayenin, mevduatın bir nevi garantisini olduğu esasına istinadeden bu nispet mevduat ile öz kaynaklar arasındaki münasebet göz önünde tutularak tesbit edilmiştir.

— İştiraklere yatırım nisbeti,

Bugünkü rejimde, bankaları teşebbüsler kurmaktan ve iştirak suretiyle sermayelerini immobilize etmekten men veya tahdideden hüküm mevcut değildir. Malûm olduğu üzere, likidite emniyeti vâdesiz ve kısa vâdeli mevduatın immobilize edilmemesini zarurî kılmaktadır.

Lâyihada, iştiraklere yatırım nispeti öz kaynakların % 10 u olarak tahdid edilmiş, ancak memleketin iktisadî kalkınması ile alakalı noktalardan, sanayi, maadin, enerji, nafia, nakliye ve ihracat kollarında iştirak suretiyle kurulacak müesseseler bu nispetin dışında bırakılmıştır.

— Riskin tevzili nisbeti,

Riskî yalnız muayyen şahıslara değil ve fakat muayyen nevi işlere de inhisar ettirmek bir banka için ve dolayısıyla mevduat için tehlikeli olabileceği cihetle risk tevzili nispetinin tâyini lâzım görülüş ve keyfiyet bu suretle hükme bağlanmıştır.

II — Kredinin idaresine mütaallik hükümleri :

Kredinin scvk ve idaresi hususunda alınması gerekli tedbirleri iki zümreye ayırarak tetkik etmek mümkündür.

1. Kredinin hacmuna tesir edecek hükümler.

Kredi hacminin daraltılması veya çoğaltılmasını bir gaye olarak telâkki etmeye imkân yoktur. Ancak iktisadî durum, millî paranın kıymeti kredi hacmini değiştirmeyi icab ettiriyorsa gerekli tedbirler alınması mümkündür.

Bu hususta kullanılan başlıca vasıtalar, malûm olduğu üzere, iskonto haddinin değiştirilmesi, Open Market siyaseti ve nispet usulleridir. Bunlardan ilk ikisi Merkez Bankaları vazifeleri meyanında bulunduğu cihetle, tabii olarak lâyiha metnine alınmamıştır.

Nispet usulüne mütaallik hükümleri :

— Sabit olan isabetin vâdelli, vâdesiz tefrihına tâbi tutulması,

— Hususî surette teşkil olunan komiteye bu miktarları indirip çıkarma salâhiyetinin verilmesi,

Temin olunmuş ve mezkûr hükümlere elâstikiyet verilebilmiştir.

2. Kredinin tevzi tarzı,

Kredinin tevzi tarzı üzerine tesir edecek tedbirler banka kredilerinin muhtelif sektörleri arasında en muvafık şekilde tevzini temin için itihaz olunmaktadır.

4/6620 sayılı kararname ile kurulmuş bulunan «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» lâyiha hükümleri ile kanunlaşmakta, bünyesi takviye olunmakta ve gerekli salâhiyetle teşiz edilmiş bulunmaktadır.

Yukardaki esaslara göre lâyiha metninde yapılan değişiklikler, maddeler itibariyle aşağıda arz edilmiştir.

Madde 1 :

1. Türkiye'de kurulacak bankaların Türk kanunlarına göre kurulması zarurî olduğu cihetle «Türk kanunlarına göre...» ifadesi çıkarılarak «Türkiye'de» kelimesi yazılmış ve mevzu bahis değişiklik lâyiha'nın tamamına teşmil edilmiştir.

2. Kanun metninde ifadenin yeknesaklığını temin etmek maksadıyla «ecnebi» kelimesi yerine «yabancı» kelimesi konulmuş ve aynı değişiklik lâyiha'nın icabeden maddelerine teşmil edilmiştir.

3. «Bu kanunla ayrıca sarahat olmiyan ahvalde Ticaret Kanununun bu kanuna aykırı olmiyan hükümleri tatbik olunur», fıkrası, bazı ahvalde Borçlar Kanunu, Ödünç Verme Kanunu gibi diğer kanunlar hükümlerinin tatbiki icab edebileceği zaruretî göz önünde tutularak «bu kanunda sarahat olmiyan ahvalde umumî hükümler tatbik olunur» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 2 :

1. Lâyihanın 25 inci maddesinin son fıkrasındaki millî banka tarifi, kanun tekniği icabı tarifler maddesine ithal edilmiş ve birinci bent olarak yazılmıştır.

2. İkinci bentte zararların sermayeden mahsubedilecek miktarına bir tasrih yapılmıştır.

3. İhtiyat akçelerine mütaallik bent, ahiren mer'iyete giren Türk Ticaret Kanununun alâkalı hükümleri göz önünde bulundurularak yeniden yazılmıştır.

Madde 3 :

Herhangi bir iltibasî önliyebilmek maksadıyla «Şirketlerin» kelimesi yerine «Bankaların» kelimesi ikame edilmiştir.

Diğer taraftan, lâyhada anonim şirket şeklinde banka kurulması esasî vaz'edildiğine göre, kooperatîf şeklinde banka kurulmasına mütedaîr olan son fıkra tayyedilmiştir.

Madde 4 :

1. Memleketimizin iktisadî şartları, piyasa itibarî kıymetlerinin üstünde hisse senedi plâse edilmesine imkân vermediği ve daha çok yakın bir maziye kadar Devlet tahvillerinin dahi itibarî kıymetlerinin dununda ihraç fiyatları ile plâse edilebildiği göz önünde tutularak, itibarî kıymetinden yüksek bedelle hisse senedi ihracının bankacılık sahasında memleketin ihtiyacı bulunan müesseselerin kurulmasını güçleştireceği ve mevcutların da sermayelerinin tezvidine mâni olacağı düşüncesiyle alâkalı bent tayyedilmiştir.

2. Ahiren yürürlüğe girmiş olan Türk Ticaret Kanununda hisse senetlerinin itibarî kıymetleri mevzuunda 500 lira olarak asgarî bir had kabul edilmiş olduğu göz önünde bulundurularak bankalarca çıkarılacak hisse senetleri için derpiş edilmiş olan 500 liralık âzami haddin 1 000 liraya iblâğı uygun görülmüş.

Bu mevzuda, Encümenimiz mevcut bankalar hisse senetlerinde tatbîkî imkânsız muamele mecburiyeti tahmil edilmemesi kararına varmış, ancak, 4 üncü madde ile 6763 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi hükümleri muvacesesinde, mevcut mevzuatın, encümen kararına uygun bulunduğu tesbit edilerek muvakkat madde sevkine lüzum görülmemiştir.

Madde 6 :

1. Ahiren yürürlüğe girmiş bulunan Türk Ticaret Kanununda anonim şirketlerin asgarî sermayelerinin 500.000 lira olduğu hükme bağli olduğuna göre, banka olarak faaliyet gösterecek anonim şirketlerin hususiyetleri göz önünde bulundurularak bankaların asgarî sermayeleri 2 000 000 liraya iblâğı edilmiş, nüfusu 500 bin ilâ 1 milyon arasındaki şehirlerde bu had 3 milyon lira ve nüfusu 1 milyondan fazla şehirlerde 5 milyona yükseltilmiş, lâyhadaki, nüfusa göre değişen asgarî sermaye hadleri, şubelere tahsis edilecek sermaye miktarları olarak aynen bırakılmış ve madde bu esasa göre yeniden yazılmıştır.

2. Cari olan tatbikata nazaran ilk tesis masraflarının her bankaya göre değişebileceği ve bazan büyük miktarlara balığ olacağı nazarı itibara alınarak muayyen ve müşterek bir mahi-

yet arz etmeyen bu unsurun banka kurulması için lüzumlu asgarî sermayenin hesabında mevzu dışında bırakılarak ödenmiş sermaye ile ihtiyat akçelerinin esas alınması kabul edilmiş ve ilk tesis masraflarını karşılamak üzere derpiş edilen asgarî sermaye miktarlarının bir miktar artırılması uygun görülmüştür.

3. Son fıkrada; «katî rakamların» nüfus sayımlarından yıllarca sonra neşredilebildiği nazara alınarak sayım neticelerinin esas addedilmesi uygun görülmüştür.

Madde 7 :

1. İkinci fıkraya tavzihan bir ibare eklenmiş son cümle çıkarılmış ve maddenin son fıkrasında «muhilli itibar suç» tâbiri suçların Ceza Hukukundaki tasnifi bakımından gayrivâzih görülerek bunun yerine 12. V. 1957 tarihli ve 991 sayılı T. B. M. M. Heyeti Umumiyesi Kararında yer bulan «muhilli haysiyet ve namus» tâbiri tercih olunarak madde metni tadil edilmiş.

2. Maddede bankaların statülerinde yapacakları tadilâta mütedaîr bir kayıt bulunmadığı nazarı dikkate alınarak bu hususu teminen işbu maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir.

Madde 8 :

Maddedeki hususî bir mezuniyet tâbiri vâzih olmadığından «hususî bir» kelimeleri çıkarılmış ve «Mezuniyetin verilebilmesi için İcra Vekilleri Heyetince lüzum görülecek hususî şartlardan başka...» ibaresi eklemek suretiyle madde, milletlerarası mütekabiliyet esasî ve siyasî sebeplerin Hükümet tarafından göz önünde tutulabilmesini mümkün kılacak şekilde tadil edilmiştir.

Madde 9 :

Bankaların kuruluşlarına alt mezuniyetin İcra Vekilleri Heyeti tarafından verilmesi esasının derpiş edilmiş olduğu nazarı itibara alınarak, muayyen ahvalde mezuniyet iptalinin de aynı usule tâbî tutulması normal ve muafık görülmüş, birinci fıkra bu düşünce ile tadil edilmiştir.

Madde 10 :

1. Açılan şubelerin bir veya birkaçının faaliyetlerinin bankalarca tatil veya tasfiye edilmesi halini de derpiş eden bir hükme lüzum görülmüş ve bunu teminen maddenin sonuna yeni bir fıkra eklenmiştir.

2. Hususî kanunla kurulmuş bankaların bir mahalde şube açmalarının da o mahalde muayyen iktisadî tesirleri husule getireceği derpiş edilerek mezuniyet hükmü bütün bankalara teşmil edilmiştir.

Madde 11 :

1. Maddeye vuzuh vermek itibarıyla birinci ve ikinci fıkralar yeniden yazılmış, matlap aynı sebeple tadil edilmiştir.

Son fıkra hükmü evvelce kurulmuş olan bankaların herhangi bir mahalde şubesi mevcut olduğu takdirde o mahalde mütaaddit şubeler açmasına imkân verdiği halde, o mahalde şubesi olmayan banka için bu imkân ancak yapılan tetkik ve tahkik neticesi müsbet olduğu takdirde tanınmakta olduğu ve keyfiyet gayriadil bulunduğu cihetle tebarüz ettirilen mahzuru gidermek için fıkra tayyedilmiştir.

Madde 12 :

1. Bankaların müracaat müddetlerini kendi durumlarına göre ayarlamalarına imkân vermek üzere «2 ay zarfında» kaydı fıkra metninden çıkarılmış.

2 Metinden çıkarılan 4 üncü maddenin 3 numaralı bendi dolayısıyla gereken tashihler yapılmış ve yabancı bankaların tevdi mecbur oldukları vesalk meyanına «son bilançolarının» masaddak suretlerinin ithalini ve Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri sermayeden başka, varsa, ihtiyaç akçelerinin de döviz olarak getirilmesini temin edecek ifadeler ilâve edilmiştir.

Madde 13 :

Alâkalarının müracaatı üzerine yapılan tetkikat sonunda durumları uygun bulunmayanlar hakkında tatbik edilecek muamele açıklanmamış olduğundan maddenin bu bakımdan ikmal cihetine gidilerek ikinci fıkra ilâve edilmiş.

Diğer taraftan, mezuniyet verildikten sonra da bankanın mevduat kabul etmesinin mahzurlu olabileceği hallerin vukuu düşünülmüş bu gibi hallerde alâkalı bankanın, 71 inci maddede derpiş edildiği şekilde mahkemen karar istihsal edilinceye kadar mevduat kabulüne devam etmesinin gerek mevduat sahipleri, gerekse memleket ekonomisi için büyük zararlara sebebiyet verebileceği nazarı dikkate alınarak bu gibi hallerde mevduat kabul salâhiyetinin İcra Vekilleri Heyetince kısmen veya tamamen ref'edilmesi imkânının derpiş edilmesi lüzumlu görülmüştür.

Madde 14 :

Bankaların birer Anonim şirket olmaları dolayısıyla cüzi sermaye sahipleri ile sermaye hisseleri büyük olanlar arasında birinciler lehine vaziyet yaratabilecek ve esasen tevessülü kabul muvazaaları önleyemeyecek şekilde yazılmış olan bu hükmün ayrıca büyük sermayeyi bankacılıktan gayri sahalara sevk edeceği neticesine varılmış, bu itibarla madde, cüzi sermaye sahiplerinin reye iştiraklerini temin edecek hüküm halinde yeniden yazılmıştır.

Madde 15 :

Son fıkra ile istihdaf olunan gayenin gereği gibi tahakkukunu sağlamak üzere «şube müdürlükleri» ibaresi yerine «birinci derecede imza yetkisini halz diğer vazifelerde» ibaresi konulmuştur.

Madde 16 :

6 ncı maddede sermaye hadlerinde yapılan değişikliğe mütenazir olarak İdare Meclisi Reis ve azalarından her birinin sahip olmaları iktiza eden asgarî hisse senedi tutarı da 20 bin lira olarak değiştirilmiştir.

Madde 19 :

İkinci fıkrada yazılı «Komandit Şirketi» ibaresinin «Komandit şirket» şeklinde tadil ve aynı fıkrada «iki zat» ibaresinin «iki âza» tarzında değiştirilmesi muvafık görülmüştür.

Madde 23 :

«Ticaret Kanunu hükümlerine göre seçilmesi» ifadesi haşiv mahiyetinde görüldüğünden çıkarılmıştır.

Madde 24 :

Madde matlabı, metne uygun olarak, «mevduat kabulüne mezun olmayanlar» şeklinde tadil edilmiştir.

Madde 25 :

Hususi kanunlarına göre mevduat kabulüne mezun olanların mevduat kabul salâhiyeti esasen 24 üncü madde ile mahfuz tutulmuş olduğundan bu maddenin ilk fıkrasında buna mütaallik olarak yer alan ibare madde metninden tayyedilmiş.

«Milli banka» tarifi, esbabı mucibesıyla ikinci maddeye alındığından buradan çıkarılmıştır.

Madde 26 :

6115 sayılı Amortisman ve Kredi Sandığı Kanunu hükümleri ile ahenk temini maksadiyle «bir sene ve daha fazla vâdeli mevduat» in vâdeli mevduat addolunacağı hükme bağlanmıştır.

Ticari mevduatı tesbit eden bentte memleketimizde mevduat bazı müesseseler mevduatının da kanun şümülüne alınabilmesi için gerekli ilâveler yapılmış.

Son fıkra, icra uzvunun kanun hükümlerini tadil edebilmesi yetkisi mahiyetinde telâkki olunarak metinden çıkarılmıştır.

Madde 28 :

Maddede tasarruf mevduatından bahis olmak itibarıyla matlabı ona göre düzeltilmiş.

6 ncı madde ile asgarî sermaye miktarında yapılan tadilat göz önüne alınarak (1) ve (2) numaralı bentler tayyedilmiştir.

Madde 29 :

Bahis geçen mevduatın tasarruf mevduatı olduğu tasrih edilmiştir.

Ahiren yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanununda rehiner hakkında hüküm mevcut olmayıp bu mevzuun Borçlar Kanunu hükümlerine tâbi tutulduğu nazara alınarak birinci fıkradaki «Ticaret Kanunu» ibaresi «Borçlar Kanunu» ola-

rak tadil edilmiş ve alacağın devir ve temlikli halde tasrih edilmiştir.

Madde 31 :

Amortisman ve Kredi Sandığı hakkındaki 6115 sayılı kanunun 4 üncü maddesinin (Ç) fıkrası hükmü mahfuz bırakılmış,

10 senelik müruruzaman müddeti hitamında bankalar tarafından Merkez Bankasına tevdi olunan mevduat ve emsali haklardan büyük bir kısmının cüzi meblâğlar olduğu ve bunlar için yapılan ilân masraflarının bazı ahvalde mevcut tediyattan daha büyük miktarlara balığ olduğu göz önünde tutularak 25 liraya kadar olan hakların 10 senelik müruruzaman müddetinin hitamında, formaliteye lüzum kalmaksızın, Hazineye intikali esasının kabulü muvafık görülmüş, Merkez Bankasının muhafaza müddeti de 5 seneye çıkarılarak maddenin 3 üncü fıkrası yeniden yazılmıştır.

Madde 32 :

Bankalarımız tarafından tasarruf mevduatı sahiplerine verilmekte bulunan ikramiyelerin bazı ölçü ve prensiplere bağlanma maksadını istihdaf eden hüküm dolayısıyla evvelemlerde ikramiyeyi zaruri kılan sebepler üzerinde durularak memleketimizde tasarruf mevduatı vasatı rakamlarının 500 ilâ 700 lira gibi küçük denemek miktarları arasında seyretmekte bulunması ve bu kadar küçük miktarlar arz eden mevduat sahiplerinin yalnız faiz almak için paralarını bankaya yatırmak külfetine ve banka formalitelerine katlanmak istemeyecekleri, mevduatın daha ziyade ikramiyenin cazibesıyla bankalara gelmekte bulunduğu gibi memleketimizin hususi bazı şartları dolayısıyla halkımızın parasını vâdeli olarak yatırmamakta bulunmasına mukabil ikramiyelerin vâdesiz mevduatın vâdeli imiş gibi ve fakat müddelerin ihtiyarıyla memleketimiz için uzunca denemek müddetlerde bankalarda kalmasını sağladığı, bankalardaki tasarruf mevduatı miktarlarının bu âmiller tahtında her sene artmakta bulunması nazara alınmış ve tasarruf mevduatına ikramiye verilmesinin faydalar sağladığı derpiş edilmiştir.

Vâdeli mevduatın vâdesiz nazarın daha fazla tevgike müstahak olacağı tabii görülmüş, memleketimizde vâdeli mevduatın mevduat artışı ile mütenasiben artmasının şayanı temenni bulunması dolayısıyla vâdeli mevduata fazla ikramiye verilmesini teminen hüküm sevk edilmiştir.

Bankalarımızca verilen ikramiyelerin nev'i ve mahiyetleri üzerinde tekrar durulurken ev ikramiyelerinin bilhassa cazip bulunduğu zira bugünkü, umumî iktisadî şartlar içerisinde küçük tasarruf sahiplerinin mesken tedarik etmek imkânından mahrum bulunmaları itibarıyla ikramiye yoluyla bir mesken sahibi olmanın çekici vasfının bulunduğu, ancak bu vesile ile bankalarımızın gayrimenkuller üzerinde spekülâtif bazı

işlere girmelerinin veya dondurulmuş plasmanlara münce olabilecek muamelelere tevessül emmelerinin mahzurları da gözden uzak tutulmadığı cihetle, madde metni ona göre yazılmıştır.

Lâyihada, tasarruf mevduatı sahiplerine verilecek ikramiyelerin tesbitinde bankaların kabul etmiş buldukları tasarruf mevduatından başka ödenmiş sermaye ve ihtiyat akçeleri yekûnunun da nazara alınması şeklindeki hüküm yalnız yeniden kurulacak bankalar için nazara alınabilecek bir kıstas olarak mütalâa edildiğinden bunlara hasredilmiş ve aksi halin tasarruf mevduatının mühim bir kısmını bünyelerinde muhafaza eden bankaları zedeleyebileceği kadar, esasen doğrudan doğruya mevduatın miktarı ile alakalı olarak tesbit edilmesi gereken ikramiyelere, başka faktörlerin ilâvesi suretiyle bazı bankaların ikramiyelere büyük miktarlar tahsis etmeleri gibi neticeler vermesi bakımından da mahzurlu görüldüğü madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 33 :

1. Bankaların emniyetle çalışabilmeleri için asgari bir dispoñibiliteye olan ihtiyaç aşkârdır. Madde metninde umumî bir dispoñibiliteden bahsedilmekle beraber bu hususta sarîh bir hüküm mevcut olmadığından, noksanın ikmalî için birinci ve ikinci fıkralar kaleme alınmıştır.

Birinci fıkraya göre, bankaların taahhütlerini karşı bulunduracakları umumî dispoñibilitenin nisbeti Banka Ceditlerini Tanzim Komitesiince tayin olunacaktır.

Vâdeli mevduatta karşılığın asgari nisbeti % 10 a indirilmiş, faiz nisbeti % 4,5 a çıkarılmış, faiz hadlerini tesbit eden kanunda değışiklik yapılması halinde hâsıl olacak durum için şimdiden hüküm sevk etmek vâzî kanuna müdahale addedildiği cihetle alakalı fıkrâ tayedilmiştir.

Madde 36 :

4 üncü maddenin 3 üncü fıkrasının kaldırılmış olması dolayısıyla, madde metninde gerekli tadilat yapılması, son fıkrada ikramiyesiz devlet tahvilî faizli tatbik edileceği tasrih edilmiştir.

Madde 38 :

Evvelce, lâyhânın muhtelif encümenlerde müzakeresi sırasında dermeyan olunan mütalâalar ile, tatbikattan alınan neticeler göz önünde bulundurulurak maddede aşağıdaki değışiklikler yapılmıştır.

1. Birinci fıkradaki «bilvasıta» kelimesinin tavzihine lüzum görülmüş ve bu maksatla bilvasıta kredi addedilecek muamelelerden bir kısmı madde metnine ithal edilerek müphemlik giderilmiş, ancak «gibi» kelimesi kullanılmak suretiyle de hükümün tādadi addedilmemesine imkân verilmiştir.

2. İkinci fıkradaki tevslıkın ne şekilde yapılacağı tasrih edilmiş, 1 inci istisna bendinde zik-

redilen hususun şartlarını tâyin İcra Vekilleri Heyetine bırakılmıştır.

Yukarda tebarüz ettirilen hususlar dolayısıyla madde metni yeniden yazılmıştır.

Madde 39 :

Bankaların müesseseler ve iştiraklerinin verebilecekleri kefaletlerin umumi yekûnunu kendi denmiş sermaye ve ihtiyaatlarının % 50 si ile tahdidetmek, mezkûr müesseselerin faaliyetlerini sktedar edebileceği ve bir bankanın iştiraki bulunan bir şirketin emsali diğer şirketlere nazaran fuzulen bir mükellefiyette tâbi kılınacağı mütalaasıyla fıkra tyyedilmiştir.

Maddenin son fıkrası ile 38 inci maddenin 3 üncü fıkrasının 1 numaralı bendi mahfuz tutulmuştur.

Madde 40 :

«... falz nispet ve hadlerini tesbit eden kanunların vaz'ettildiği hadler ve nispetler fevkinde falz tahsil edemezler...» ibaresinin «... kanunen tesbit edilmiş had ve nisbetler fevkinde falz tahsil edemezler...» şeklinde değiştirilmesi, faiz sayılamışacak muamelelerle de olsa menfaat temin edecek muamelelerde bulunamayacaklarının tasrih edilmesi maksadı temine daha uygun bulunmuştur.

Diğer taraftan, maddenin 2 nci fıkrası, fiili neticesi olmayacağı, muvazaaya meydan verebileceği dşncesıyla tyyedilmiştir.

1 numaralı bentte haşiv mahiyetinde olan «... veya % 25 ten fazlası...» ibaresi çıkarılmış, 3 numaralı bent, her trl muvazaayı önlemek için «Banka ortaklarının» şeklinde tadil olunmuş,

Maddenin son fıkrası, memnu bir fiilin işlenmemiş olduğunun tevsiik ve ispatını alkliya tahmil etmek gibi hukuk prensiplerine aykırı bir hüküm vaz'etmesi itibariyle tyyedilmiştir.

Madde 41 :

Evvelce kendisine kredi açılmış bir şahsın sonradan kredi açılması memnu hale gelmesi halinde, meselâ İdare Meclisine seçilmesi halinde, kredinin 6 ay zarfında tasfiye olunacağı ve hükmi şahsa menfaat rabitasıyla bağlı olma şekli tasrih edilmiştir.

Son fıkradaki «Devlet tahvili» nin «teminat» olarak tadilii uygun grlmştir.

Madde 44 :

Son fıkra lüzumsuz görülerek tyyedilmiştir.

Madde 45 :

«44 üncü maddede vaz'edilen hadlerin % 10 u geçmemek» ibaresi, maksada daha uygun olarak «44 üncü maddede sermaye ve ihtiyaatlar bakımından vaz'edilen hadleri geçmemek...» şeklinde değiştirilmiş, miktarlar artırılmıştır.

Madde 46 :

1. Gayrimenkul ipoteği mukabilinde kredi aan Türkiye Emlâk Kredi Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı gibi müesseselerin ticari kredi haricindeki ikraz muamelesi için hesap vaziyeti aranmamasını teminen maddenin sonuna bir fıkra ilâve edilmiştir.

2. Birinci fıkrada yer alan 5 bin liralık had, bankaların riskini azaltılmak maksadıyla 3 500 lira olarak değiştirilmiştir.

3. Bankaların kredi açılan hakiki ve hükmi şahıslardan kredinin devamı müddetince her serence hesap vaziyeti istemeleri, kredinin akıbetini tâyin ve takip bakımından lüzumlu görülmüş ve bu maksatla birinci fıkraya bir hüküm ilâve olunmuştur.

4. Bu kanunun, asıl olarak bankaların faaliyetlerini tanzim etmesi icabettiği göz önünde tutularak, talep sahiplerinin diğer bankalardan aldıkları krediler ile yekûnunu beyan mecburiyetini tahmil eden ibare madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 47 :

1. «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» nin gerek kuruluşu gerekse fonksiyonları bakımından yapılan tetkikler sonunda bu maddenin maksada uygun şekilde yeniden kaleme alınması muvafık grlmştir.

Madde 48 :

İkinci fıkrada tadadedilen iş sahalarından «Bankacılık ve Sigortacılık» sahalarının bu fıkranın şml dışında bırakılması, gerek tatbiki ve gerekse için mahiyeti icabi daha uygun bulunmuş ve fıkra ona göre tadil edilmiştir.

Diğer taraftan bankaların, iştirakleri vasıtısıyla kendi hisse senetlerini satılmalarının mahzurları göz önünde bulundurulacak lâyihada bunu nlıyecek bir hükme ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaa cevap vermek maksadıyla gerekli fıkra maddenin sonuna eklenmiştir.

Madde 50 :

1. Bankaların ipotek mukabilinde kredi açmalarının menedilmiş olması bilhassa kk geçir ve kasabalarımızda çalışan tüccar ve esnafın kredi ihtiyaatlarını şiddetle taziyik edeceği ve sarsıntılar yapacağı göz önüne alınarak (2999 sayılı kanun münzam teminat namı altında ipotek mukabilinde kredilere cevaz vermektedir. Bu cevazın hemen ortadan kalkması memleketin itimal ve iktisadi şart ve icaplarına uygun olmayabilir) nispeten az bir miktarla mahdt kalmak ve kısa vâdeli ticari kredilere munhasır olmak kaydıyla ipotek karşılığı kredi memnuiyeti hkmine bir miktar elâstikiyet verilerek lüzumu derpiş edilmiştir. Hiç şüphesiz, bu kabul gayrimenkul teminatlar, esas ticari teminata ilâve münzam bir teminat mahiyetindedir.

2. Teminat mektubu karşılığı olarak talebedilen mevzular için olmak şartıyla gayrimenkul ipotegi kabulü lüzumlu görülmüş ve fıkra ona göre taslih edilmiştir.

3. Bankaların, bankacılık muamelelerini tedvir etmek üzere muhtaç buldukları miktar ve vüsatın fevkinde herhangi bir suretle gayrimenkul iktisabedemeyecekleri hakkındaki hüküm yerinde olmakla beraber tavzihe muhtaç görülerek alâkalı fıkranın başına, ihtiyaç miktarının tayinine medar olmak üzere... «Banka Kredilerini Tanzim Komitesince İttihaz edilen kararlara uygun olarak...» ibaresi eklenmiştir.

4. Tatbikatta bankaların spekülasyon maksadıyla iştirakleri, vasıtah iştirakleri kanallarıyla ihtiyacıtan fazla gayrimenkul iktisabetmekte oldukları nazarı dikkate alınarak madde metnine bu şekildedeki iktisapları da önlyecek bir hüküm ilâve edilmiştir.

Madde 51 :

Birinci fıkra mucibince bankaların alâkalı mercilere gönderecekleri üç aylık hesap hülasaları ve bilançolarla birlikte kâr ve zarar cetvellerini de göndermelerini teminen mezkûr fıkraya «... ile kâr ve zarar hesaplarını...» ibaresi ilâve edilmiştir.

Ayrıca, bu maddenin son fıkrasında aylık vaziyetlerin gönderilmesi için derpiş edilen 20 günlük müddet az görüldüğünden bir aya çıkarılmıştır.

Madde 52 :

Yabancı memleketlerde teşekkül edip de Türkiye'de şube açmış olan bankaların senelik bilançolarını müesseselerinin son bilançosu ile birlikte alâkalı mercilere tevdi ve neşir ve ilân mukellefiyetini, alâkalı fıkraya «... ile kâr ve zarar hesaplarını...» ibaresi eklenmek suretiyle ikmal edilmiştir.

Madde 54 :

Son fıkra; maddenin vâzih olması için tayyidilmiştir.

Madde 55 :

Ahiren yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanununda kopye defterleri hakkında hususi bir hüküm mevcut olmadığından kopye defterlerine mütaallik hüküm metinden çıkarılmıştır.

Diğer taraftan, bankaların, aldıkları mektuplarla faaliyetleriyle ilgili vesikaların asıllarını ve mümkün olmadığı ahvalde suretlerini ve ayrıca yazdıkları mektupların makinaya alınmış birer suretlerinin tarih ve numara sırasıyla muhafaza etmeleri ve yıl sonunda bunları ciltlettirmeleri lüzumlu görüldüğünden madde yeniden yazılmıştır.

Madde 57 :

Birinci fıkrada yer alan «... gayrimeşru rekabet» ibaresi ahiren yürürlüğe giren Türk Ti-

icaret Kanunu hükümleri muvacehesinde, «...hak-sız rekabet...» şeklinde değiştirilmiştir.

Diğer taraftan, bankaların, Birliğe girme mukellefiyetinin müddeti tayin edilmiş ve diğer hususların tesbiti nizamnameye bırakılmıştır.

Madde 58 :

Maddenin muhtevasına uygun olarak matlap «masrafların tesbit ve taksimi» şeklinde değiştirilmiştir.

Bundan başka 47 nci maddede yapılan tadilatla Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin bildümlü masraflarının T. C. Merkez Bankası tarafından karşılanması esası derpiş edilmiş olduğuna göre: «İle 47 nci madde mucibince kurulacak komite ve teşkilâtın bildümlü masrafları» ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Madde 60 :

«Bankaların borçları» matlabı altında sevk edilmiş bulunan maddenin;

Bankaların kuruluşları, teşkilât ve organları, kabul edebilecekleri tasarruf mevduatı, mevduat ve ihtiyatlarının karşılıkları, bankaların açabilecekleri kredilerin sermaye ve ihtiyatları ile olan nispetleri ve kredi açılış formaliteleri, bankaların iştiraklerine yatıracakları sermayelerin azamî hadleri ile ticaret yapma ve gayrimenkul alım satımındaki memnuiyetleri ve bankaların umumi surette murakabesini tesbit eden hususlar da, esasen tafsilâtli hükümleri ihtiva eden lâyhada bulunmasında fayda mülâhaza edilmemiştir.

Buna mukabli, bu vesile ile lâyihanın ehemmiyetli bir noksanı dikkati çekmiştir. Fihhaka, lâyiha bankaların emniyetle çalışmalarını temine mâfuf muhtelif hükümler ve bunlara muhalefet halinde tatbik edilecek müeyyideleri ihtiva etmekle beraber halli aceze düşmek tehlikesine mâruz bulunan bankaların bu vaziyetten kurtarılması istikametinde inşai bir hükmü ihtiva etmemektedir.

Bankacılığın iktisadi hayatta işgal ettiği hususi mevki ve memleketimizde bankacılığın ulaştığı bugünkü inkişaf merhalesinde, tebarüz ettirilen noksanlığın giderilmesi, tatbikattan da alınan neticele göre, en mübrem bir ihtiyaç olarak tezahür etmektedir.

Mevzuubahis hususun mahkeme marifetiyle temini evvelâ derpiş ve müzakere edilmiş, ancak adli sistemin mahiyetli icabı âcili müdahale imkânını selbetmekte olması diğer taraftan, bir bankanın halli aceze düşmesinin dâhildeki neticele ve harıçteki akislerinin şümulü dolayısıyla memleket iktisadiyatını müteessir edebilecek bir hâdis olarak mütalâası neticesinde gerekli salâhiyetin Hükûmete verilmesi uygun görülmüş, bu itibarla idari kaza teminatının muhafazası ile iktifa edilmiştir.

Bu neticeden mühlhem olarak lâyhânın tayyeden maddesinin yerine, bankalar yeminli murakıplarınca yapılacak tetkikat neticesinde bankanın malî bünyesinin taahhütlerini karşılamiyacak derecede za'fa uğramış bulunduğu veya bu vaziyetin tahakkuk etmek üzere olduğunun tesbiti halinde, Maliye Vekâletinin teklifi üzerine Hükümetçe, Maliye Vekilline, bankanın malî bünyesinin takviyesini temin zımında lüzumlu tedbirleri itihaz etmek salâhiyetinin verilmesine mütedair bir hükmün lâyhada yer alması muvafık görülmüştür.

Hükümet, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin de mütalâasını alacaktır.

Madde 61 :

1. Birinci fıkraya; «... diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin tatbikatı...» ibaresi ilâve edilmiş ve,

a) 2490 sayılı kanunun 60 ncı maddesi tatbikatının kontrolü,

b) Bankalar kambiyo servislerinde icabetiği takdirde, Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu ile ilgili tatbikatın yeminli murakıplarınca murakabesi,

Gibi hususlar temin edilmiştir.

2. «Bankalarda mevduat sahiplerinin isimlerinin bildirilmesi istenemez» hükmü kaldırılmakla;

Tetkikatın tam olarak yapılabilmesi ve meselâ kredi ile alâkalı hususların tetkiki her müşteriden alınan faizlerde, gayrikanunî falz tahakkukuna imkân verilmemesi veya tasarruf mevduatının zaman aşımı hususundaki hükümlere göre âkibetlerinin tetkiki imkânı;

Sağlanmış ve bankalar yeminli murakıpları, Maliye Vekâletinin diğer elemanlarına Vergi Usul Kanununun (Md. 138) verdiği salâhiyet ile teşhiz edilmişlerdir.

3. Maddeye, bankalar yeminli murakıplarının murakabelerini, mukabil tetkiklerde yaparak ikmal edebilmeleri bankaların faaliyetleri ile alâkalı her türlü karar ve muameleden haberdar olabilmelerini teminen, istediklerinde alâkalı mercilerden malûmatı alabilmelerini mümkün kılacak bir fıkra ilâve edilmiştir.

4. Birinci fıkrada yazılı olduğu veçhile, bankalar yeminli murakıpları ile murakıp muavinlerinin İcra Vekilleri Heyeti huzurunda yemin etmelerinin tatbikatta tevildettiği güçlükler sebebiyle yeminin Ankara Asliye Ticaret Mahkemesi huzurunda icrası ve yemin edilmedikçe reisen murakabe vazifesine başlanmaması uygun görülmüş ve mezkûr fıkra bu esaslar dairesinde tadil edilmiştir.

5. İkinci fıkrada yeminli murakıpların imtihanla memuriyete alınacağı yazılı ise de ilti-

basa meydan verilmemek için, murakıplığa alınacak olanların mevzuları ile ilgili yüksek tahsil yapmış namzetler arasından seçilmesi hususunun tasrihi daha uygun bulunmuştur.

6. Maliye müfettişli ve muavinleri ile hesap uzmanları ve muavinlerinin imtihanla memuriyete alınmış oldukları nazarı dikkate alınarak bunların diledikleri takdirde dereceleri ile yeminli murakıplığa veya muavinliğine tayinlerinin yapılmasının caiz olacağı derps ve bu maksatla yeni bir hüküm ilâve edilmiştir.

Madde metninde, yukarda işaret edilen tadilatın yapılması dolayısıyla 61 inci madde yeniden yazılmıştır.

Madde 62 :

1. Yeni 60 ncı madde olarak lâyhaya konulan hüküm muvacesinde; taahhütlerini ifa edemeyecek derecede malî vaziyeti sarsılmış olan bankalara da hususî murakıp gönderilmesini temin için bu maddeye bir bent ilâve edilmiştir.

2. Hususî murakıplara icrayı durdurma salâhiyetinin verilmesi uygun görülmemiştir.

3. Son fıkra tayyedilmiştir.

Madde 64 :

Maddenin son kısmına vuzuh verilmiş ve 31 inci madde hükmüne mütenazır hale getirilmiştir.

Madde 65 :

Son fıkradaki «Teftiş» kelimesinin «Tetkik» şeklinde tadili uygun görülmüştür.

Cezal hükümler

Lâyhânın cezal hükümleri, ceza nazariyatının hükmi şahıslar hakkında âmme dâvası açılmıyacağı esasî göz önünde tutulmak suretiyle tetkik ve tadil edilmiştir.

Diğer taraftan, muhtelif maddelerdeki paracezalarının âzami haddi, Türk Ceza Kanununa mütenazır olarak 25 bin liraya indirilmiştir.

Yukardaki umumî tadillerden başka, maddeler itibariyle yapılan değişiklikler aşağıda arz edilmiştir.

Madde 66 :

İkinci fıkrada «... veyahut 12 nci maddede yazılı müsaadeyi almaksızın mevduat kabulüne veya bankacılık muameleleri ile istigale başlayan hükmi şahısların işlerini fiilen idare eden» ibaresinden sonra maddeye vuzuh verilmesi maksadıyla «vazifeli ve alâkalı» ibaresi eklenmiş, buna mukabil «İdare meclisi reisi ve âzaları veya umum müdür, umum müdür muavinleri veya» ibaresinden sonra gelen «vazifeli» kelimesi tayyedilmiş, 9 uncu maddenin çıkarılması uygun görülmüş ve madde yeniden yazılmıştır.

Madde 67 :

4 ve 7 nci maddelerin müeyyide altına alınması, suç işlenmediği halde ve telâfisi elde olmayan durumlardan dolayı ceza tahmil edilmesi neticesini tevlidebileceğinden madde ona göre tadil edilmiş ve para cezası çıkarılarak madde, muvakkat veya daimi olarak faaliyetten menî cezası ile iktifa edilmek üzere yeniden yazılmıştır.

Madde 68 :

12, 16, 57, 58 inci maddeler, aldıkları yeni şekil veya ayrı müeyyide derpiş edilmiş olmaları dolayısıyla bu maddeden çıkarılmış.

Son fıkrada zikredilen para cezası vâzih olmaması sebebiyle tayedilmiştir.

55 inci madde, yeni şeklinden dolayı bu madde ile müeyyide altına alınmıştır.

Madde 69 :

Bildirilecek müddetin bir aydan az olıyacağı tasrih edilmiş, her geçecek gün için derpiş edilen tahsilât vâzih olmadığından çıkarılmıştır.

Madde 70 :

1. 27 nci madde ve yeni şekil ile 60 inci maddelerin müeyyide altına alınmalarına lüzum olmadığından, mezkûr maddeler bu madde metninden çıkarılmıştır.

2. «Kanunun 32, 38, 39, 40, 47, 48, 49, 50, 63 ve 64 üncü maddelerinde yazılı hükümlere» ibaresinden sonra gelen «Mükellefiyet ve memnulyetlere» şeklindeki tafsil zait görüldüğünden bu ibare tayedilmiştir.

3. Yine bu maddenin birinci fıkrasındaki hapis cezasının asgari haddi 7 ay gösterilmiş iken ceza tatbikatına uygun olarak 6 aya indirilmiş ve «ağır» kelimesi çıkarılarak «hapis» şeklinde değiştirilmiştir. Aynı fıkranın sonundaki «mahkûm edilirler» ibaresi yerine «cezalandırılırlar» kelimesi ikame olunmuştur.

4. Diğer taraftan, maddenin ikinci fıkrasında yazılı «şu kadar ki, yukarıda mezkûr maddelerde yazılı hükümlerde, mükellefiyet ve memnulyetlere muhalefet, banka ile iştirak...» şeklindeki ibare «şu kadar ki, yukarıda yazılı maddelerin hükümlerine muhalefet, bankaya veya iştirak...» tarzında tadil edilmiştir.

5. 50 nci maddede yapılan tadillatla ilgili olarak 50 nci maddenin 3 üncü fıkrası da bu maddeye ithal edilmek suretiyle müeyyide altına alınmıştır.

Madde 71 :

Maddeye vuzuh verilmek maksadiyle «68, 69 ve 70 inci maddelerde yazılı kanuna aykırı fiil ve hareketler» ibaresi, «68, 69 ve 70 inci maddelerde yazılı cezayı müstelzim fiil ve hareketler» şeklinde tadil edilmiş olup ayrıca madde metninde yer alan «zamimeten» kelimesi tadil olu-

narak yerine «ilâveten» kelimesi ikame edilmiştir.

13 üncü maddede yapılan değişikliğe müte nazir olarak madde metninde mevduat kabul salâhiyetinin ref'ine mûtaallik hüküm tayedilmiştir.

Madde 72 :

57 ve 58 inci maddelerin müeyyide altına alınmasını teminen işbu madde vaz'edilmiştir.

Madde 73 :

Hükümetin 72 nci maddesi 73 üncü madde olarak kabul edilmiş ve «... bilerek yapılan sahte beyanlardan dolayı» ibaresi suçun mahiyeti göz önünde tutularak «yapılan sahte beyanlardan dolayı» şeklinde değiştirilmiştir.

Bu fıkrada 7 ay olarak gösterilen asgari hapis cezası 6 aya indirilmek suretiyle tadil edilmiş ve para cezasının nev'i tâyin edilerek «ağır para cezası» olduğu tasrih edilmiştir.

(b) fıkrası, bu kanunun asıl olarak bankalar faaliyetini tanzim etmesi lüzumu göz önünde tutularak tayedilmiştir.

Banka ile memurları arasındaki münasebetine taallük eden 73 üncü maddesinin gereği umumî hükümlere göre yapılmak üzere mezkûr madde lâyhadan çıkarılmıştır.

Madde 74 :

«... sırları makbul bir sebebe müstenid olmaksızın» tâbiri gayrivâzih görüldüğünden bu ibarenin «salâhiyetli mercilerden gayrisine» şeklinde tadil uygun görülmüştür.

Aynı maddenin birinci fıkrasında 1 000 ilâ 10 000 lira olarak tâyin edilen ağır para cezasının, sırasıyle 500 ilâ 2 000 lira olarak tesbiti âdillâne bulunmuştur. Diğer taraftan bir seneye kadar olan hapis cezasının askarî haddi tâyin edilmemiş olduğundan bir ay olarak tesbiti uygun bulunmuştur.

İkinci fıkrada yer alan 10 000 ilâ 50 000 lira ağır para cezası da yukarıda arz olunan sebepler muvacehesinde sırasıyle 1 000 ilâ 5 000 lira şeklinde değiştirilmiş, ayrıca asgari 7 ay hapis cezası da umumî hükümlere uyularak 6 aya indirilmiştir.

Banka mensuplarının, bankalardan ayrılmaları halinde de madde hükmünü üç yıl müddetle kabill tatbik hale getiren bir fıkra ilâve olunmuştur.

Madde 75 :

Birinci fıkrada yazılı asgari 7 ay olan hapis cezası 6 aya indirilmiş ve ayrıca 1 000 liradan 10 000 liraya kadar olan para cezası da 2 000 liradan az olmamak üzere şeklinde değiştirilmiş, «... makbul bir sebebe müstenid olmaksızın» ibaresi, «... salâhiyetli mercilerden gayrisine şeklinde» tadil olunmuştur.

Aynı veçhile, maddenin ikinci fıkrasında yer alan bir seneden 5 seneye kadar ağır hapis cezası, 1 sene ilâ 3 sene şeklinde değiştirilmiş ve 10 000 liradan 50 000 liraya kadar olan ağır para cezası da 5 000 liradan az olmamak üzere şekilde taddil edilmiştir.

Diğer taraftan bankalar yeminli murakıpları ile muavınlerinin vazifelerinden ayrılmaları halinde, 74 üncü maddenin sonuna eklenen 3 üncü fıkraya müşabih bir hüküm ilâvesi uygun görülmüştür.

Madde 76 :

Birinci fıkrada yazılı «... şöretine» ibaresinden sonra hükmün mali müesseselere taallük etmesi hasebiyle «... veya servetine» ibaresi ilâve olunmuş ve bu fıkrada, 6334 sayılı kanuna yapılan atıf zait görülerek çıkarılmıştır.

Diğer taraftan «6 aydan 3 seneye kadar hapis» cezası «3 aydan 2 seneye kadar hapis» şeklinde değiştirilmiş ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar olan ağır para cezası da 500 ilâ 5 000 lira olarak taddil olunmuştur.

İkinci fıkrada, neşir vasıtaları ve radyo ile işlenen suçlardan bahsedilmiş ise de, suç naklen işleyenler hakkında bir hüküm serdedilmemiş bulunduğundan, bu boşluğun doldurulması uygun görülmüş ve gereken taddil yapılmıştır.

Bir seneden üç seneye hadar hapis cezasının asgarî haddi 6 aya indirilmiş ve 2 500 liradan az olmamak üzere tâyin edilmiş olan ağır para cezası da 1000 ilâ 10 000 lira arasında tesbit olunmuştur.

Tekerrürün umumi hükümlere göre tesbit ve cezalandırılması uygun görülmüş ve 78 inci maddede lâyhadan çıkarılmıştır.

Madde 78 :

Lâyhanın 79 uncu maddesi 78 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 79 :

80 inci madde 79 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 80 :

Lâyhanın 81 inci maddesi 80 inci madde olarak kabul edilmiş ve ikinci fıkrada yer alan «Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 165 inci maddesine göre» ibaresi, kanun tekniğine uygun olarak «... Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre» şeklinde taddil edilmiştir.

74 ve 76 ncı maddelerde yazılı hallerde alâkalı bankanın dâva açmak hakkının mahfuz bulunduğu tasrihi uygun olacağı düşünülerek gerekli fıkra ilâve edilmiştir.

Diğer taraftan 13 üncü maddede yapılan taddilâta muvazi olarak maddenin son fıkrasının mevduatla ilgili hükmü tayıyılmıştır.

Madde 81 :

Madde lâyhada yapılan taddilât ile Türk Ticaret Kanununun alâkalı hükmü göz önünde tutularak tekrar yazılmıştır.

Madde 82 :

Lâyhanın 83 üncü maddesi 82 nci madde olarak kabul edilmiş ve birinci fıkra haşiv addedilerek tayıyılmış, ikinci fıkra vâzih hale getirilmiştir.

Madde 84 :

61 inci maddede bankalar murakıplığının teşkilâtı ile alâkalı hükmün taddil edilmiş olması dolayısıyla 84 üncü madde yazılmıştır.

Muvakkat madde 1 :

Ticaret Kanununun tatbikine mütedair olan kanunun 20 nci maddesinden mülhem olarak bu madde yeniden yazılmış ve bu arada kanunun mer'iyete girdiği tarihte mevcut bankaların, Bankalar Birliğinin kuruluşu tarihinden itibaren bir ay zarfında bu Birliğe âza kaydolunmaları mecburiyeti derpiş edilmiştir.

Muvakkat madde 2 :

Maddenin sonuna, yabancı bankaların sermayelerini asgarî hadlere iblâğ etmeleri sırasında mevcut kambiyo esaslarına rlayetlerini temin edecek bir fıkra ilâve edilmiştir.

Lâyhanın muvakkat 4 üncü maddesi lüzumsuz görüldüğünden çıkarılmıştır.

Muvakkat madde 4 :

Lâyhanın 5 inci maddesi 4 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 5 :

Lâyhanın 6 ncı maddesi 5 inci madde olarak kabul edilmiş, tasfiyenin ikmalî için müddet tâyini kâfi görüldüğünden «Bir sene içinde başlama...» ibaresi çıkarılmış ve derpiş edilen müddet içinde tasfiye edilemeyen gayrimenkullerin İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre satılmasını temin etmek üzere maddeye iki fıkra ilâve edilmiştir.

Muvakkat madde 6 :

Lâyhanın 7 nci maddesi 6 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 7 :

İlave edilen bu madde ile 47 nci maddeye göre kurulacak Banka Kredilerini Tanzim Komitesince hilâfına karar alınmadıkça 4/6620 sayılı Kararname ile kurulmuş bulunan komite tarafından İttihaz olunmuş ve halen mer'î bîlümle kararların Banka Kredilerini Tanzim Komitesi kararları gibi hüküm ifade edebilmesi derpiş edilmiştir.

Muvakkat madde 8 :

Yeniden ilâve edilmiş işbu maddenin birinci fıkrası ile, kanun mer'iyete girdiği tarihte bankalar yeminli murakıplıklarında bulunanların ayrıca bir tâyine lüzum kalmaksızın memuriyetlerine devam etmeleri derpiş edilmiştir.

Diğer taraftan, kanunun ilk tatbik yılında duyulacak ihtiyaç göz önünde bulundurularak bu kanunla verilen kadronun üçte birini geçmemek

üzere gerekli sahalarda mütehassis bulunan kim-
selerin imtihanla bankalar yeminli murakıplığı-
na tayinleri muvafık görülmüş ve ikinci fıkraya
yazılmıştır.

Muvakkat madde 9 :

Eski muvakkat 8 inci madde, alâkalı mad-
delerde yapılan tadilat göz önünde tutularak 9
uncu muvakkat madde olarak yeniden yazılmış-
tır.

Bankalar Kanunu lâyhasının arz ettiği ehem-
miyet ve temin cdeceği faydanın hususiyeti na-
zara alınarak lâyhanın takdimen ve müstacelen
müzakeresinin; teklif edilmesi de karara bağ-
lanmıştır.

Umumi Heyetin tasviplerine arz edilmek üze-
re Riyaset Makamına sunulur.

Muvakkat Encümen
Reisi
M. Erdener
Ağrı

Ş. Saracoğlu
Ankara
Söz hakkım mahfuzdur.

I. Seçkin
Çorum

Y. Gürsel
Kars

O. Yeltekin
Neveşehir

N. Önder
M. Muharriri
Sinop

S. Somuncuoğlu
Ankara
Söz hakkım mahfuzdur.

H. O. Bekata
Bursa

H. Bayrı
İçel

M. Dülek
Kütahya

K. Özer
Trabzon

S. Z. Ramoğlu
Sakarya

H. Başak
Devre: X, İçtima: 1

SALİM OSMAN TATARI

General Dikiş - Nakiş ve her nevi Sanayi Makinaları
İmalâtı Fabrikası

Fabrika : Maltepe Cad. 29 Topkapı
Büro : Aşir Efendi Caddesi No. 29 İstanbul

S. Ticaret : 50104

Telefonlar :

P. Kutusu : 580

Yazıhane : 220577

Telgraf : Tatari

Fabrika : 226596
226596
214619

F İ H R İ S T

G İ R İ Ő

I — DEVLETİN BANKALARA MÜDAHELESİ VE TARİHİ SEYRİ.	4
II — BANKALARDA TANZİM VE MÜRAKABEYE TABİ TUTULAN MEVZULAR.	6
III — YENİ BANKALAR KANUNUNUN BAŞLICA HÜKÜMLERİ.	7

BANKALAR KANUNU

Madde No.

I — İLK HÜKÜMLER

Kanun Şümülü	1	11
Tarifler	2	11

II — KURULUŞ

Bankaların kuruluşları	3	11
Hisse senedi ve ortaklar	4	11
Müessislerin şahsi durumları	5	12
Asgari sermaye	6	12
Mezuniyet istihsalı	7	13
Türkiye'de Şube açmak isteyen yabancı Bankalar	8	13
Verilen mezuniyetin iptali veya mezuniyet almamış olanların banka ve benzeri kelimeleri kullanmaları memnulyeti	9	13
Şubeler için mezuniyet istihsalı ve faaliyetleri tatil edilen Şubeler hakkında malümat verme mükellefilyeti	10	13
Banka veya banka Şubelerinin açılması şartları	11	14
Teessüsten sonra verilecek beyannameler	12	14
Bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne müsaade ve mevduat kabul salâhiyetinin iptali	13	15

III — TEŞKİLÂT VE ORGANLAR

Hissedarların reye iştiraki	14	15
İdare meclisi, murakıplar ve birinci derecede imza yetkisini haız diğer uzuvlar	15	15
İdare meclisi reis ve âzalarının hisseleri	16	15
Bankalarda çalışması memnu olanlar	17	16
Yemin	18	16
İdare komitesi	19	16
İdare komitesi kararları	20	16
İdare komitesi karar defteri	21	17
İdare komitesinin murakabe edilmesi	22	17
Murakıpların vazifeleri	23	17

IV — MEVDUATA AİT HÜKÜMLER

Mevduat kabulüne mezuun olmaları	24	17
Hususî teşekküller	25	17
Mevduat nevleri	26	17
Tasarruf mevduatının imtiyazları	27	18

Tasarruf mevduatının azami nisbetleri	28	18
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı	29	18
Mevduatın çekilmesi	30	18
Mevduatta zaman aşımı	31	18
Tasarruf mevduatı sahiplerine munzam menfaatler	32	19

V — UMUMİ DİSPONİBİLİTE, KANUNİ KARŞILIK VE İHTİYATLAR

Umumî disponiblite ve kanunî karşılıklar	33	19
Kanunî karşılık hesapları	34	20
Muhtemel zararlar karşılığı	35	20
İhtiyat akçelerinin kullanılması	36	20
Tahvillerin kayıt ve muhafazası	37	20

VI — KREDİ MUAMELELERİ

Kredi hadleri	38	21
Bankaların iştiraklerine kredi	39	21
Kredi faizleri	40	22
Banka mensuplarına kredi	41	22
İdare meclisi âzalarının akrabalarına kredi	42	22
Bankaların kredilerine ait müesseseler	43	22
Kredi açma salâhiyetleri	44	22
Açık krediler	45	23
Müstakrizden hesap vaziyeti istenmesi	46	23
Banka kredilerini tanzim komitesi	47	23

VII — İŞLETME VE İŞTİRAKLER

Bankaların iştirakleri	48	24
Emtia ticareti yapma memnuiyeti	49	24
Gayrimenkul üzerine muamele	50	24

VIII — HESAP HÜLÂSALARI, BİLANÇO VE MUHAFAZA EDİLECEK VESAİK

Hesap hülâsaları ve bilançolar	51	25
Yabancı bankalara ait cetvel ve bilançolar	52	25
Para vâhidi	53	25
Bilançonun tanzim şartı	54	25
Mektup ve vesikaların muhafazası	55	26
Yabancı memleketlerdeki şubeler	56	26

IX — MÜTEFERRİK HÜKÜMLER VE MURAKABE

Bankalar Birliği	57	26
Masrafların tesbit ve taksimi	58	26
Sermaye ve mevduatın yabancı memlekette kullanılması	59	26
Bankaların murakabesinde Hükümetin salâhiyeti	60	26
Bankalar yeminli murakıpları	61	27
Hususi murakıp tayıni	62	27
Devir veya birleşme	63	27
Tasfiye veya faaliyetin tatili	64	28
Tasfiye memurlarının vazifeleri	65	28

X — CEZAI HÜKÜMLER

Cezai hükümler	66	28
Cezai hükümler	67	28
Cezai hükümler	68	28
Cezai hükümler	69	29
Cezai hükümler	70	29

	<u>Madde No.</u>	
Cezai hükümler	71	29
Cezai hükümler	72	29
Hakikate aykırı vesaik tanzimi	73	29
Sırların ifşası	74	29
Bankalar yeminli murakıplarının mesuliyetleri	75	30
Asılsız neşriyat ve haber yayma	76	30
Umumi hükümlerin mahfuziyeti	77	30
İflâsın mesulleri	78	30
Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin mahfuziyeti	79	30
Vazifeli merci	80	30
Para cezalarının tahsili	81	31
XI — MAHFUZ VE MÜLGA HÜKÜMLER		
Mahbuz hükümler	82	31
Mülga hükümler	83	31
Bankalar yeminli murakıplığı teşkilâtı	84	31
Kanunun esbabı mucbesi		33 - 37
Muvakkat Encümen mazbatası		38 - 48

A N A D O L U
ANONİM TÜRK SİGORTA ŞİRKETİ
SERMAYESİ 1.500.000 T. L.

Türkiye'nin en eski ve en büyük sigorta şirketidir
(Tamamen ödenmiş)

Muamelât Merkezi : Galata, Karamustafapaşa Cad.

Anadolu Sigorta Han

Telg. adresi : İmtiyaz - İstanbul

Telefon : 444659 - 444653/2/1

447550/8/9

P. K. : 845 - Galata

H A Y A T Y A N G I N N A K L İ Y A T K A Z A

Sigortalarınız için en müsait şartları

« A N A D O L U » da

bulabilirsiniz.

Meslekî Yayınlar

İZAHLI — NOTLU — MUKAYESELİ BANKALAR KANUNU: Dr. Yusuf Saim Atasagun. İstanbul. 1958 Sahife 574. Fiyatı : 30 lira.

T.C. Ziraat Bankası Müşavirlerinden Dr. Yusuf Saim Atasagun yeni Bankalar Kanununun hazırlanmağa başlamasıyla gi-riştiği müstemir bir mesai ile İzahlı — Notlu — Mukayeseli Bankalar Kanunu adıyla banka hukuku sahasında değerli ve enteresan bir eser yayınlamıştır. Eserin mukaddimesiyle imkân nispetinde karıştırabildiğimiz bahislerinden gayesi ve plânı hakkında şu neticeye varmış bulunuyoruz :

1 — Gereçeklerin ve encümen mazbatalarının her hüküm hakkında tam ve tafsilâtlı olmayışı, kanun projelerini hazırlayanların mufassal raporlar tanzim etmemiş olmaları, yeni konan bir çok hükümlerin tatbikat sahasında henüz denenmemişi, mülga kanunların yaşayan hükümlerinin de evvelce tam bir şekilde şerh edilmemiş olması ve nihayet mahkemele-re intikal eden mevzuların azlığı, Bankalar Kanununun mutlak bir şerhinin yapılabilmesini zorlaştırdığını gözönünde bulunduran müellif, kitapta hukukî «şerh» mefhumu yerine «açıklama» tâbirinin kullanılmasını tercih etmiş ve serbest açıklama usulü tatbik olunmuştur.

Kitabın gayesi alâkahlara kanun hükümlerini basit bir şekilde anlatmaktır. Kanunun maddelerinin, bir kısmının başkaca bir izaha lüzum göstermeyecek kadar sarıh olması. Fakat bir çok maddelerinin de şöylece bir okuyuvermekle tam ve doğru bir şekilde anlayabilmesinin mümkün olamaması bir çok maddelerin, tâbirlerin ve kelimelerin üzerinde uzun

uzun durulması ve alâkalı maddelerle ve başka kanunlarla karşılaştırılması gerektiğinden kitapta bir «hükümü» alâkadar eden bütün hukukî malzeme aynı yerde bir araya toplanmış ve yapılan basit açıklamalarla hükümlerin anlaşılmasına yardım edilmiştir.

Bu sebeplerle müellif eserinin bir şerh kitabı olmadığını başlıca gayesini bu sahada bir komenter olabilmek olduğunu bilhassa belirtmektedir.

2 — Yeni Bankalar Kanunu aynı zamanda ve tabii olarak bir çok yeni meseleleri de birlikte getirmektedir. Kanunun tatbikatına geçildikten sonra bir çok yeni mevzular ortaya çıkacaktır. Etüdün ikinci gayesi, bu sahada kendini göstermektedir. Maddelerin sonunda yer alan d ü ş ü n c e l e r kısmında, kanun metinlerinin dar çerçevelerinden çıkılarak serbest fikir sahasına girilmiş ve ilmi çalışma sisteminin tabii bir icabı olarak tenkitlere, ve yeni fikirlere yer verilmiştir. Kanun hükümleri bu suretle yapıcı tenkit ışığı altındada incelenmiştir. Bu çalışma tarzı ile bazı maddelerde boşluklara, noksanlara işaret edilebilmesi ve yeni mevzuların ve meselelerin ortaya atılabilmesi mümkün olabilmektedir. Bu suretle de etüt aynı zamanda yapıcı bir karakter kazanmış ve ilmi gayesini tamamlamıştır. Bu sahadaki etüdü gelecek tedvin çalışmaları için faydalı bir malzeme kaynağı teşkil edeceğine inanıyoruz.

3 — Eserde takip olunan tarihi me-tot icabı olarak — yaşayan hükümlerin yanında yürürlükten kalkmış olan kanunlara ve alâkalı diğer vesikalara aynen yer verilmiş olmasından — bu etütte aynı zamanda Türk banka hukukunun bütün te-

kâmül merhalelerinin tam ve kusursuz olarak tesbit edilmesi mümkün olmuştur. Bu suretle kendiliğinden (Türk Banka Hukuku Tarihi) meydana gelmiş bulunuyor.

4 — Mukayeseli hukuk çalışmalarının yerli hukukun tekâmülüne hizmet ettiği düşüncesiyle burada, yabancı memleketlerin bankalarla alâkalı mevzuatı ile mukayeseler yapabilmek imkânları da sağlanmıştır. Kanun hükümlerinin yabancı kanunlarla tahlili bir şekilde mukayesesine — bunun ayrı bir etüd mevzuunu teşkil edeceği mülâhazasıyla — girişilmemiştir. Sadece bir çok yabancı memleketlerin kanunlarındaki benzer hükümlerine alâkalı maddelerde aynen yer verilmesi şekli tercih olunmuştur.

Dr. Atasâgun'un bu eseri memleketimizde banka hukuku sahasında mühim bir ihtiyaç ve boşluğu karşılayan ilk eserdir. Bilhassa yukarıda açıklamağa çalıştığımız gaye ve plânıyla bütün bankalar ve bankacıların ve banka hukuku ile uğraşan herkesin bu konudaki müşküllerini halledebilecek tek kitaptır. Her bankacının masasında yanı başında yer alacaktır.

Kendisini bu değerli hizmet ve eserden dolayı ve bhusus kanunun neşrinin müteakip tam zamanında yayınlanmış olması dolayısıyla candan tebrik eder gelecek eserlerini de aynı heyecanla beklediğimizi ilâve ederiz.

BANKA

T. C. MERKEZ BANKASI VAZİYETİ

<u>A K T İ F</u>	<u>19/7/1958</u>	<u>23/8/1958</u>	<u>20/9/1958</u>
Altın	403.053.177	403.150.963	402.800.940
Döviz borçluları	301.038.847	368.344.412	354.621.804
Ufaklık para	204.498	259.971	243.082
Dahildeki muhabirler	408.176	475.709	456.664
Senetler cüzdanı	4.333.172.101	4.360.244.425	4.403.975.158
Tahviller cüzdanı	33.155.399	33.197.563	33.222.362
Avanslar	1.040.848.665	1.054.542.136	1.049.384.477
Hissedarlar			
Mahsuba tabi matlubat	375.466.770	375.466.770	375.466.770
Muhtelif	277.273.490	270.040.635	260.496.452
<u>P A S İ F</u>			
Sermaye	15.000.000	15.000.000	15.000.000
İhtiyat akçeleri	94.574.136	94.574.136	94.574.136
Tedavüldeki banknotlar	3.762.974.817	3.830.921.168	3.838.050.880
Mevduat	1.118.023.825	1.303.121.051	1.331.855.792
Altın alacaklıları	156.064.606	156.162.391	156.162.392
Döviz alacaklıları	829.045.456	827.627.158	798.630.030
Muhtelif	788.938.283	638.316.680	646.394.479
T o p l a m	6.764.621.123	6.865.722.584	6.880.667.709

6 Haziran 1956 tarihinden itibaren iskonto haddi % 6 ve 28 Haziran 1955 tarihinden itibaren altın üzerine avans % 3 ½.

Türkiye'de ve Dünyada Bankacılığı İlgilendiren Haberler

Derleyen : Hikmet KEYMAN

RİZE'DE ÇAYBANK FAALİYETE GEÇTİ

Rize'de bir milyon lira sermayeli (Çaybank) namı ile yeni bir banka kurulmuştur. 11/3/1958 tarihinde tescil ve ilân edilen esas mukavelenemesine göre bankanın maksat ve mevzuu aşağıda gösterilmiştir.

A — Her türlü banka muameleleri yapmak (her çeşit ticari, sanayi kredi işleri, kambiyo, banka hizmetleri, her nev'i esham tahvilât, hazine bonoları alım satımı, tevdiat kabulü, sigortacılık ile her nev'i bankacılık işleri),

B — Ticaret, sanayi, ziraat ve madenlere müteallik her nev'i teşebbüs ve taahhütlere girişmek ve bu maksatla iştiğal etmek üzere kurulmuş şirketlerin esham ve tahvilâtını satın almak,

C — Her türlü ticari, zirai, sanayi muameleleri, kendi namına veya hakiki veya hükmi şahıslarla müstereken ifa etmek, her nev'i mahsul ve emtia ithal ve ihracı, toptan ve perakende alım satım,

D — Her çeşit ticari mümessillik, ticari ve kâlet, sigorta, nakliye vesair acentalıklar deruhte etmek, alehtlak komisyon muameleleri ve depoculuk yapmak (bu işler bankanın çalışma mevzuunu ana hatları itibariyle saymakta ise de, tahdit etmemektedir. Yani Banka bu maddede zikredilmeyen konu ve kanunların hakiki veya hükmi şahıslar tarafından yapılmasına müsaade ettiği, mali, sını, ticari, iktisadi ve içtimali her türlü teşebbüsleri yapabilecektir.

Banka bu işleri bizzat yapabileceği gibi şirketler kurmak veya mevcut şirketlere iştirak veya yahut bu mevzu ile alakalı işler yapan müesseselere iştirak etmek suretiyle yapabilecektir.

Banka işlerin ifasına lüzumlu her türlü gayrimenkulü inşaa ve mübayaa suretiyle tasarruf edebileceği gibi, aynı maksat için her tipten gayrimenkul icar ve isticar edebilecektir.

Bundan başka, banka, alacaklarının tahsili maksadıyla gayrimenkule tasarruf edebilecektir.

Ancak bu nev'i gayrimenkulleri Bankalar Kanununun hükümleri dahilinde temlik tarihinden itibaren beş sene zarfında elden çıkaracaktır.

E — Çeşitli nakil vasıtaları icar ve isticar etmek ve bunları alıp satmak,

F — T. C. İstikraz tahvilleri ve hazine tahvilleri ve bonoları satın almak ve satmak,

G — Çay kooperatiflerinin ve çay müstahsillerinin ihtiyacı olan her nev'i ziraat âlet, makine ve vasıtaları, ziraat malzemesi, sun'î gübre, su pompaları, mücadele ilâç ve vasıtaları ve bunların yedek ve tecdit parçaları, iş ve irat hayvanları ve bülûmum tohumlukları dahilinden ve harıçten temin etmek,

H — Çay fabrikaları ile çay fabrikalarının muhtaç olduğu diğer maddeleri istihsal etmek maksadıyla tâl derecedeki tesisleri kurmak veya bu maksatla kurulmuş veya kurulacak şirketlerin sermayelerine iştirak etmek.

J — Çiftçi mahsullerini kıymetlendirecek sınıfi tesisler kurmak veya bu mevzuda kurulmuş fabrika, müessese ve şirketleri satın almak veya sermayelerine iştirak etmek,

K — Çay işleriyle ilgili teknik mevzularda çay kooperatifleri ve çay müstahsillerine lüzumlu bilgileri sağlamak ve gerekli propaganda ve neşriyatta bulunmak üzere, gazete, dergi ve kitaplar yayınlamak.

Diğer taraftan T. C. Ziraat Bankası İzmit Şubesi Müdürü İshak Turnaoglu da Çay Bankasının muamelelerinin tetkik, kuruluşunu düzenlemek ve bu bankanın T. C. Ziraat Bankasıyla olan münasebetlerini incelemek ve gerekli raporları hazırlamak üzere Rize'ye gitmiş bu konudaki çalışmalarını bitirmiştir.

(Karadeniz) Bankası kurulması için hazırlıklara başlandı

Merkezi İstanbul'da olmak üzere (20) milyon lira sermayeli (Karadeniz Bankası) namı ile yeni bir bankanın kurulması için hazırlıklara başlanılmış olduğu haber alınmıştır.

Memleketimizin tanınmış armatör ve tüccarlarının iştiraki ile kurulacak olan bu bankanın memlekete hayırlı olmasını temenni eder; müteşebbislerine başarılar dileriz.

Bankalarda tayinler

Turizm Bankası :

İller Bankası Umum Müdürü Sayın Hamit Pekcan Turizm Bankası Umum Müdürlüğüne tayin olunmuştur.

Hamit Pekcan, bankacılığa T. C. Ziraat Bankasında başlamış, T. C. Ziraat Bankası, Sümerbank ve İller Bankası Umum Müdürlüklerinde ve Merkez Bankasıyla İller Bankası İdare Meclisi Başkanlıklarında bulunmuştur.

İller Bankası :

Açık bulunan İller Bankası Umum Müdürlüğüne T. Emlak Kredi Bankası Bahçekapı Şubesi Müdürü Sayın Macit Kayra tayin olunmuştur.

Macit Kayra, bankacılığa T. C. Ziraat Bankasında müfettiş olarak başlamış; Ticaret Vekâleti ve Emlak Kredi Bankası müfettişliklerinde bulunmuştur.

Raybank :

Açık bulunan Raybank Umum Müdürlüğüne T. Emlak Kredi Bankası Umum Müdürlüğü İpo-

teklî Krediler Müdürü Sayın Faruk Aral tayin olunmuştur.

Faruk Aral 1934 yılında T. C. Merkez Bankası İstanbul Şubesinde vazifeye başlamış 1943 - 1947 senelerinde bu bankanın İstanbul, İzmir, İskenderun ve Ankara şubelerinde ve T. C. D. D. Ticaret ve Hâsılat Dairelerinde muhtelif vazifelerde bulunmuştur.

Eski Muharipler Bankası :

Buğday Bankası Umum Müdür Muavini Sayın Nihat Demirözü Eski Muharipler Bankası Umum Müdürlüğüne tayin olunmuştur.

Nihat Demirözü daha evvel T. Emlak Kredi Bankası Ankara Şubesi Müdürü bulunuyordu.

Türk Ticaret Bankası :

Türk Ticaret Bankası Umum Muhasebe Müdürü Sayın Necmettin Arkan bu kere, bu bankanın münhal bulunan Umum Müdür Muavinliğine tayin olunmuştur.

Emlak Kredi Bankası :

Emlak Kredi Bankası Umum Müdür Muavinliğine Ticarî Krediler Müdürü Sayın Kadri Aktay tayin olunmuştur.

Kadri Aktay evvelce T. C. Ziraat Bankası Müfettiş ve Müdürlüklerinde bulunmuştur.

AMERİKAN MENŞELİ

OLIVER

Fabrikanın En Son Yeniliklere Göre

İmâl Ettiği

SUPER TAM EKONOMİK TRAKTÖRLERİ

ÇİFTÇİLERİMİZİN EMİRLERİNE AMADEDİR

KOÇ TİCARET T. A. Ş.
ANKARA

İLLER BANKASI

Sermayesi : 300.000.000 TL.

Vilâyet Hususî İdareleri, Belediyeler ve Köylerin
Harita, İmar Plânlariyle, Su, Elektrik,
Yapı, Proje, İnşa ve Tesisleri,

Banka ve Kredi
Muamele ve Hizmetlileri
En Müsait Şartlarla yapılır
ve

Yangın, Kaza, Trafik, Nakliyat ve her türlü
Sigorta Muameleleri ifa edilir,

Emniyet, Sür'at ve Kolaylık Sağlanır.

DENİZCİLİK BANKASI

1958 Yılında

SUADİYE'DE APARTMAN KATLARI

VE

1160 KİŞİYE PARA İKRAMİYELERİ

A Y R I C A

BEDAVA OLARAK

İÇ VE DIŞ SEYAHATLER

YALOVA'DA

BİR HAFTA İSTİRAHAT

ANKARA SİGORTA ŞİRKETİ

Emniyet, Sür'at ve Kolaylığın Sembolüdür

Sermaye ve İhtiyatları : 10.000.000 T.L.

Merkezi : GALATA - Bankalar Cad. No. 80

ANKARA SİGORTA HANI

Telefon : Müdür : 44 26 64
Santral : 44 75 80 (iki hat)

Telgr. ANTAS
İSTANBUL

Memleketimizin en büyük sanayi teşekkülü

S Ü M E R B A N K

Bankacılık hizmetleriyle de emrinizdedir.

S Ü M E R B A N K

Mevduat sahiplerine en fazla menfaat temin eden Bankadır.

İkramiye çekilişlerinde :

Apartman daireleri, zengin para ikramiyeleri

Bunlara ilâveten : **Mevduat sahiplerine en geniş imkânlar dahilinde
yünlü ve pamuklu satışlarında % 10 tenzilât.**

S Ü M E R B A N K

Sermayesi : 500.000.000 Türk Lirası
Umum Müdürlük : ANKARA
Şubeleri : ANKARA, ADANA, BAHÇEKAPI, BALIKESİR,
BURSA, ESKİŞEHİR, İSTANBUL, İZMİR, KA-
RABÜK, KAYSERİ
Ajansları : BEYOĞLU, (İst.), EŞREFPAŞA (İzmir)

Sümerbank'ın Müesseseleri

- Sümerbank Alım ve Satım Müessesesi - İstanbul
 - Sümerbank Ateş Tuğlası Sanayii Müessesesi - Filyos
 - Sümerbank Bakırköy Pamuklu Sanayii Müessesesi - İstanbul
 - Sümerbank Basma Sanayii Müessesesi - İzmir - Halkapınar
 - Sümerbank Çimento Sanayii Müessesesi - Sivas
 - Sümerbank Deri ve Kundura Sanayii Müessesesi - Beykoz - İstanbul
 - Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayii Müessesesi - Ereğli - Konya
 - Sümerbank Kayseri Pamuklu Sanayi Müessesesi - Kayseri
 - Sümerbank Kendir Sanayii Müessesesi - Taşköprü
 - Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayii Müessesesi - Malatya
 - Sümerbank Merinos Yünlü Sanayii Müessesesi - Bursa
 - Sümerbank Sungipek ve Viskoz Mamulleri Sanayii Müessesesi -
Gemlik
 - Sümerbank Yünlü Sanayii Müessesesi - İstanbul
- Sümerbank'ın teşebbüsü :**
- Kütahya Keramik Fabrikası

T A T T A T

Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi

Sermayesi T. L. : 2.000.000

**İTHALÂT - İHRACAT - DAHİLİ TİCARET - KOMİSYON
MÜMESSİLLİK**

BİLÜMUM SANAYİ TESİS VE İŞLETMELERİ

Adres : Aşirefendi Caddesi No. 24 Hobyar Han Kat 5

DOKUMA FABRİKASI

Adres : Topkapı Maltepe Caddesi No. 35 - 37

İ s t a n b u l

Sicil No. : 59771

P. Kutusu : 1271 İstanbul

Telefon : 226596 - 220577

Fabrika : 211928

Telgraf :

Tattat - İstanbul

Code : Bentleys

1958 YILI İKRAMİYELERİ

Apartman Daireleri

ZENGİN PARA İKRAMİYELERİ

675.000 Lira

Yirmi yıl boyunca

500 Liraya kadar
AYLIK GELİR
ikramiyeleri

ÖĞRENCİ Hesaplarına ..

TAHSİL ikramiyeleri

EMNİYET

SANDIĞI

137

**G Ü V E N
S İ G O R T A Ş İ R K E T İ**

SÜMERBANK TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI

K U R U M U

SERMAYE VE İHTİYATLARI : 20462.116.—

YANGIN, NAKLİYAT, HAYAT, KAZA, VE

TARFİK SİGORTALARI

Memleketin her tarafında Acenta ve Mümessillikleri mevcuttur.

A D R E S : SÜMERBANK BİNASI

GALATA - İSTANBUL

TELEFON :

MÜDÜR

440630

SANTRAL

444610

TELEGRAF

TÜRKGÜVEN

- TÜRKİYE KREDİ BANKASI her türlü banka muameleleriniz için emniyet, sür'at, bilgi ve titizlikle daima hizmetinize hazırdır.
- TÜRKİYE KREDİ BANKASI'nda açtıracağınız İkramiyeli - Sigortalı - İratlı bir hesapla sigorta ücreti ödemeksizin hem T. Lirası 6.000.— lık hayat ve kaza sigortası temin etmiş olur, hem de 50.000.— lira para ikramiyesi kazanmaya ve ayda 1.000.— lira gelir sağlamaya namzet olabilirsiniz. İzahat vermek için gişelerimiz emrinize âmadedir.
- TÜRKİYE KREDİ BANKASI tasarruf hesapları sahiplerine her çeşlişte ev, apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri dağıtmaktadır. Hesabınız yoksa, siz de bir hesap açtırarak şansınızı deneyiniz. Her 100.— liraya bir kur'a numarası.

TÜRKİYE KREDİ
BANKASI A.O.

TUTUM BANKASI
TÜRK ANONİM ORTAKLIĞI
Ödenmiş sermayesi : 10.000.0000

Ortakları

T. Emlâk Kredi Bankası
T. C. Emekli Sandığı
İnhisarlar Mensupları

İştirakleri

Amaç Ticaret T.A.O.
İnan Sigorta T.A.O.
Ankara İmar ve Emlâk
İşletme T.A.O.

Kuruluşu : 1945

UMUM MÜDÜRLÜK : Bankalar Caddesi No. 48 Galata - İstanbul

FAALİYETTE OLAN

ŞUBELERİ : Galata, Beyoğlu, İzmir, Eminönü, Kadıköy, Osmanbey,
Çarşıkapı, Fatih, Karşıyaka, Basmahane, Menemen.

AÇILACAK OLANLAR: Ankara, Kırıkkale, Bursa, Karabük, Eskişehir.

Her türlü Bankacılık muameleleri için, muhabirleri, orijinal hususiyetleri nakit ve gayri menkûl kredisi şeklindeki Bir Milyon liralık ikramiyeleri ve bütün imkânlarıyla daima emrinizdedir.

TÜRKİYE
**VAKIFLAR
BANKASI**

1958
YILINDA

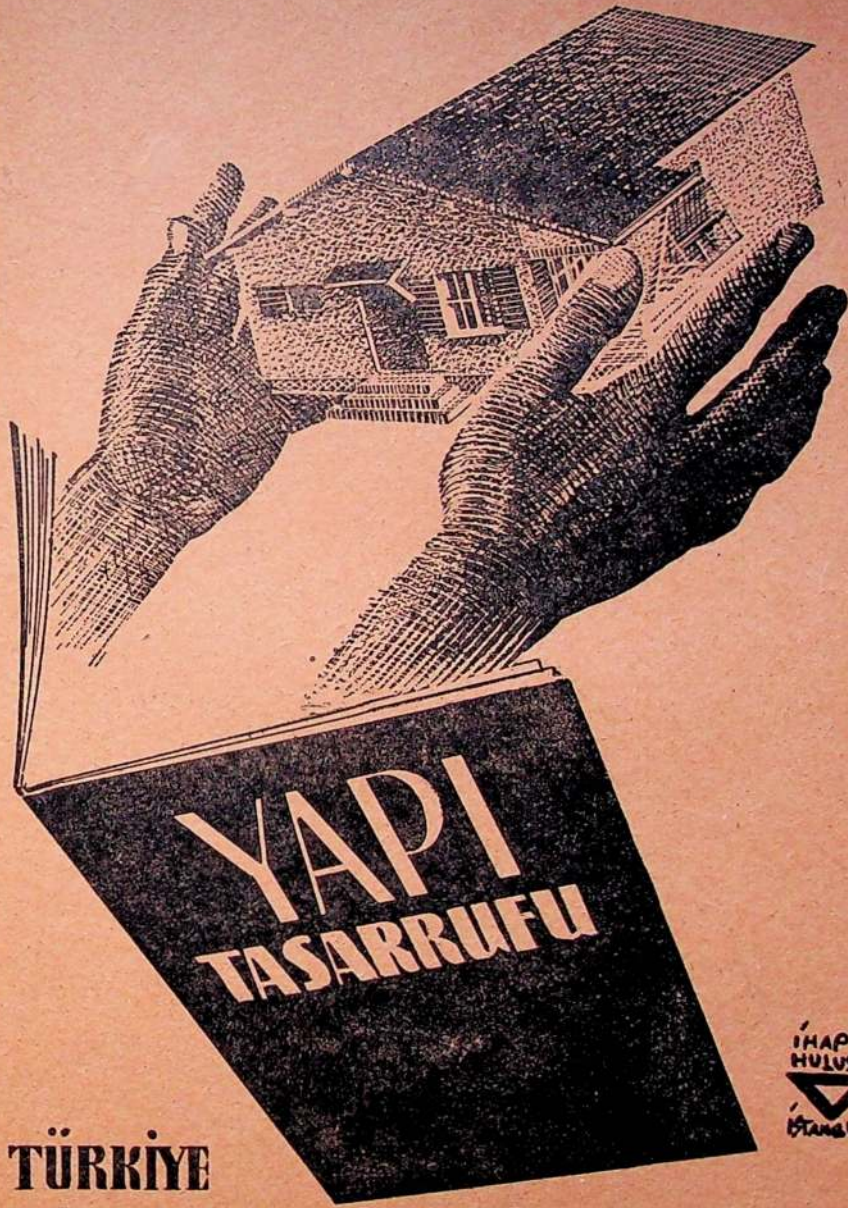
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
MESKEN KREDİLERİ
PARA
İKRAMİYELERİ

İMAM
MULUSİ
ŞAN 8/2

4 MİLYON
405.000
LİRA

Banka hizmetlerinden faydalanmayı ödemelerinizde çek kullanmayı adet ediniz.

TÜRKİYE

EMLAK KREDİ BANKASI

Paranızı atıl bırakmayın, bankaya yatırınız.

T. C. ZİRAAT BANKASI

Kuruluş : 1863 Sermayesi : 750.000.000 TL.
YURT İÇİNDE 558 ŞUBE VE AJANSI, DÜNYANIN
HER TARAFINDAKİ MUHABİRLERİLE SAYIN
MÜŞTERİLERİNİN EMRİNDEDİR.

1958 İKRAMİYE PLANINDA
VADELİ, VADESİZ TASARRUF HESAPLARI

3.000.000 Lira

PARA,

3.000.000 Lira

UZUN VADELİ KREDİ
VARDIR.